

A arte grega

Obras a repasar para o exame:

ARQUITECTURA

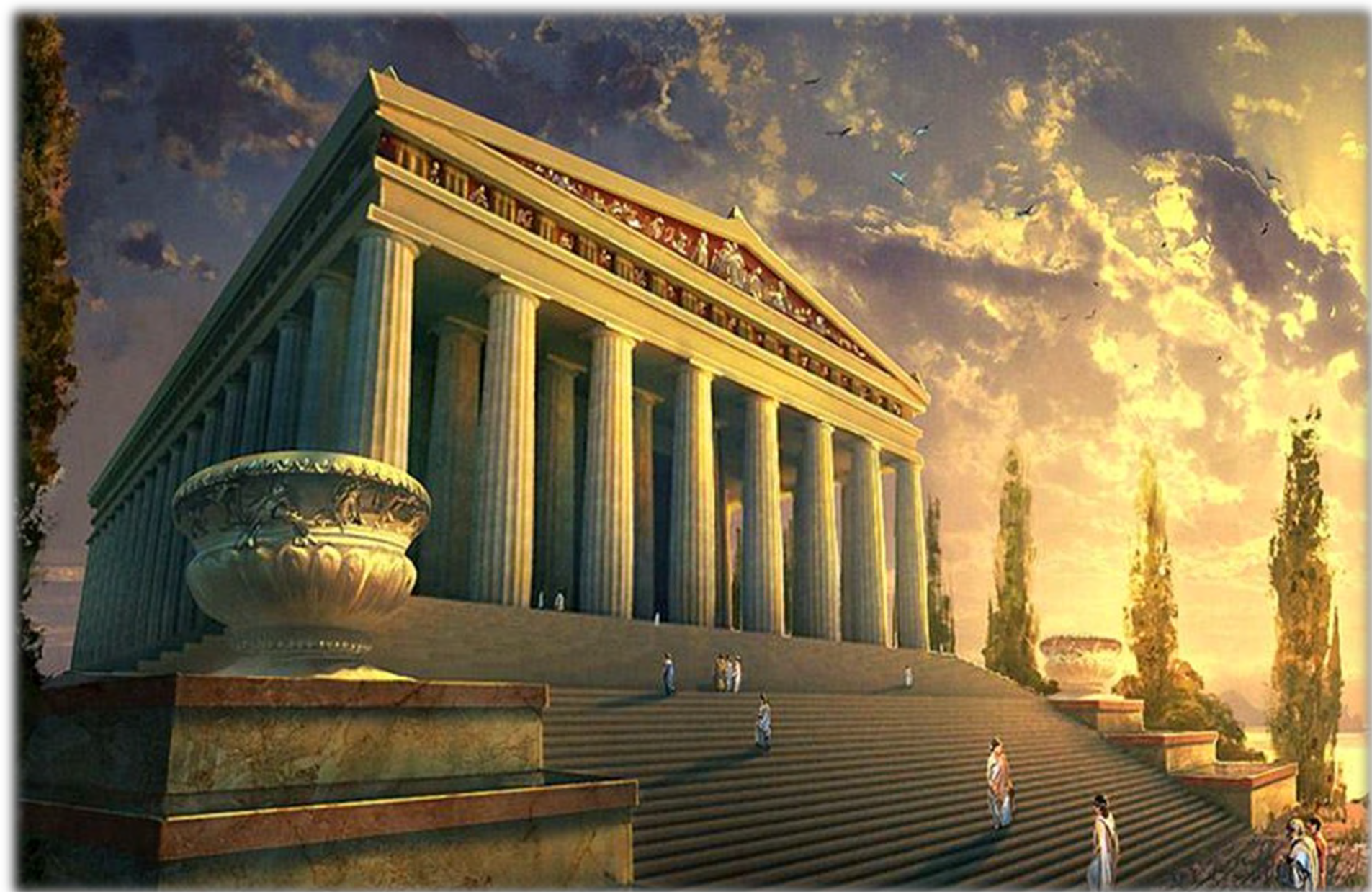
1. Partenón.
2. Templo da Niké Aptera.
3. Erecteion (pola parte da tribuna das Cariátides).

ESCULTURA

1. Discóbolo de Mirón.
2. Doríforo de Policleto.
3. Métopas da Centauromaquia do Partenón.
4. Hermes de Olimpia (Hermes con Dionisios) de Praxíteles.
5. Apoxiomenos de Lisipo.

contidos ABAU 2024

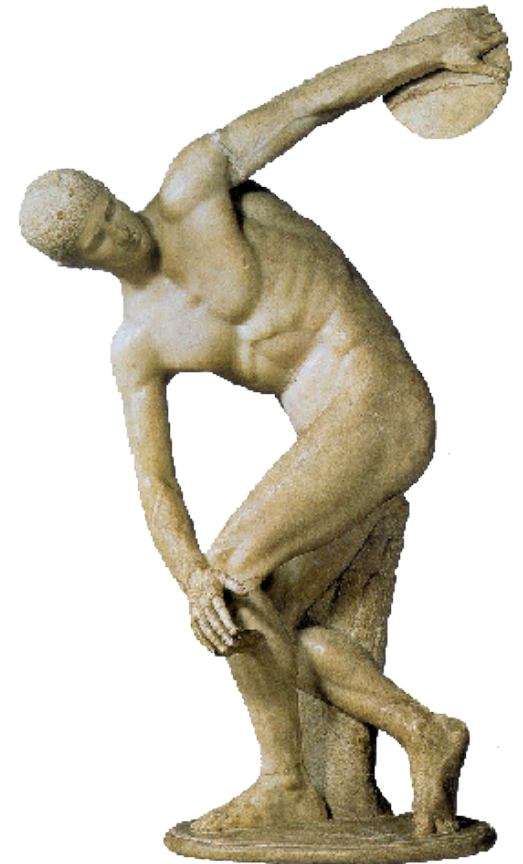
Características xerais da arte grega

1. Características xerais da arte grega:

Síntese

- Orixe da arte occidental.
- Os seus elementos e a súa idea de beleza influíron ao longo da historia da arte europea, (Idade Media, no Renacemento, no Barroco e, sobre todo, no Neoclásico), cando o estudo da Antigüidade era a meta para calquera persoa civilizada.
- **Modelos estéticos para estilos posteriores.**
- Presente en moitos edificios contemporáneos.

1. Características xerais da arte grega:

Síntese

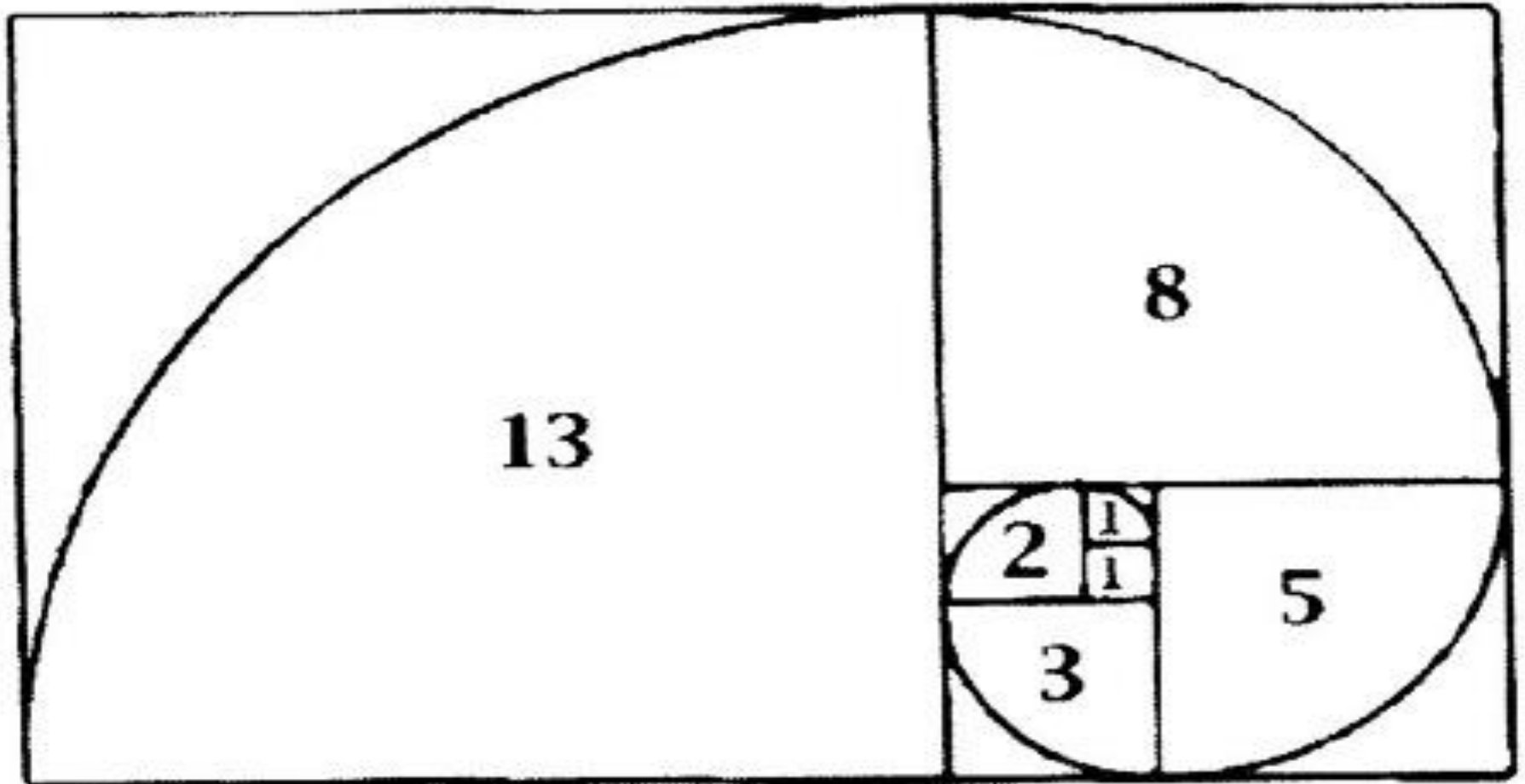
- Búscase a **harmonía**: que as partes estivesen sometidas ao total (tanto na arquitectura coma na escultura).

- A beleza era o sentido da medida, a proporción, o equilibrio.

- Para os gregos, a **beleza** non era algo abstracto, senón un **concepto baseado nun sistema de medidas e de proporcións**.

Recursos: “A proporción áurea”

<https://www.youtube.com/watch?v=dF6CYvise0k>

1.- Características xerais da arte grega:

Síntese

- Grecia: berce cultural da nosa civilización: naceu a historia, a filosofía, a política, a literatura, o teatro, a ciencia, as matemáticas, o deporte, etc.
- A cultura grega era **antropocéntrica**, é dicir, que estaba ao servizo do ser humano, que era o centro ou medida da arte. (*O home é a medida de todas as cousas.*)
- Importancia do concepto de clasicismo: unha obra de arte clásica tiña o sentido de ser un **modelo de calidade e digno de imitación**.

Co Neoclasicismo no s. XVIII, o referente grego e romano convértese en sinónimo de obras clásicas, obras mestras desas dúas culturas.

Na arte romana...

Na Idade Media...

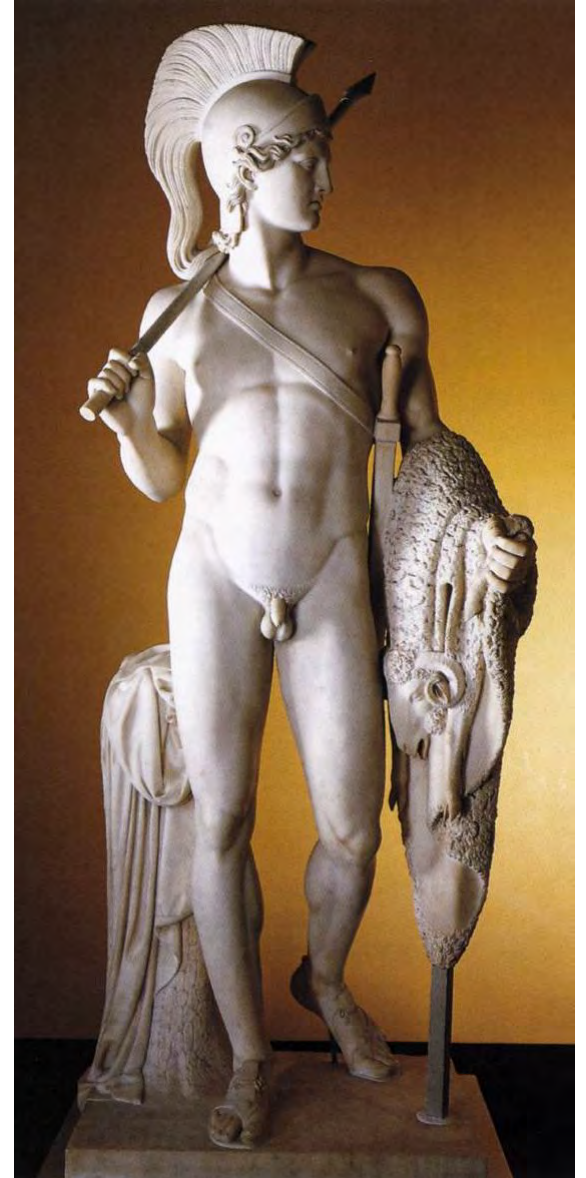
No Renascimento...

No Barroco...

Neoclásico...

Arquitectura historicista do XIX...

Arquitectura actual...

1.- Características xerais da arte grega:

Síntese

A partir da Grecia clásica, fóronse establecendo unha serie de leis na arte, creándose unha linguaxe que terá unha enorme influencia sobre as civilizacións posteriores, ao aparecer como un modelo perfecto.

Cando **Roma** estende o seu imperio polo Mediterráneo, tamén verá na arte grega unha arte clásica, polo que imitou e mesmo copiou descaradamente elementos gregos, sobre todo na escultura.

Por iso se inclúe dentro do clasicismo á **arte romana**.

A Hélade

A Grecia clásica

El mundo griego

(3.000-500 a.C.)

Na época postclásica, con Alexandre Magno, unificáronse os diferentes territorios de cultura grega.

Antes o réxime político era de cidades estado independentes (Polis); cada un co seu propio sistema (*tiranías, monarquías, réximes oligárquicos*, etc.).

2- O contexto histórico:

Síntese

- A cultura grega desenvolveuse na península balcânica e illas próximas entre os séculos XI e II antes de Cristo.
- Cara ao ano 1000 a.C., Grecia é invadida por unha serie de pobos como os dorios, que destrúen o imperio micénico.
- Entre os séculos XI e VIII a. C., aparecen as **polis** (as cidades-estado gregas, pequenos estados en torno a cidades como Atenas, Corinto, Esparta ou Tebas).

A partir do s. VIII a. C., as polis máis importantes de Grecia viaxan polo Mediterráneo, colonizando o norte de África, o sur de Italia e de Francia e o sueste da península Ibérica (Ampuries e Rosas).

Civilización grega

Invasións: primeiro aqueos. Despois dorios e xonios

Sentan as bases da cultura occidental

Territorio moi accidentado permite o desenvolvemento de unidades políticas independentes, mais con elementos culturais comúns

Expansión por Asia Menor e polo Mediterráneo central e occidental (comercio)

Importancia do medio físico na actividade económica: base en agricultura e gandería

2- O contexto histórico:

Síntese

- Entre os ss.VIII e IV, prodúcese o máximo apoxeo cultural e político de Grecia: Atenas e Esparta son os principais imperios, representando un o modelo democrático e o outro un estado militar.
- Os gregos soportan varias guerras contra os persas e diferentes guerras civís tralas cales quedan arruinados e esgotados.
- Desde o s. IV ao II a. C, as polis gregas serán controladas polo Imperio Macedónico, creado por Alexandre Magno, situación que será a ruína política das polis, mais que permitirá exportar a cultura grega por todo o mundo antigo, chegando ata Mesopotamia e a India.
- O fin definitivo da Polis grega, prodúcese no ano 146 a. C., cando Grecia é conquistada polos romanos e convertida en provincia romana. De todos xeitos, os romanos non tardaron en asimilar a cultura e a arte gregas, pola admiración que sentían por ese pobo.

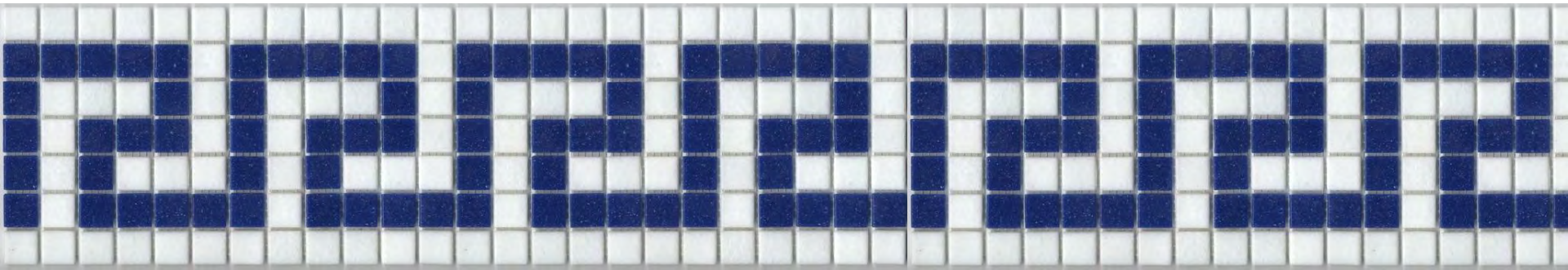
Cronoloxía artística:

•ÉPOCA ARCAICA: SS. VII-V a. C.

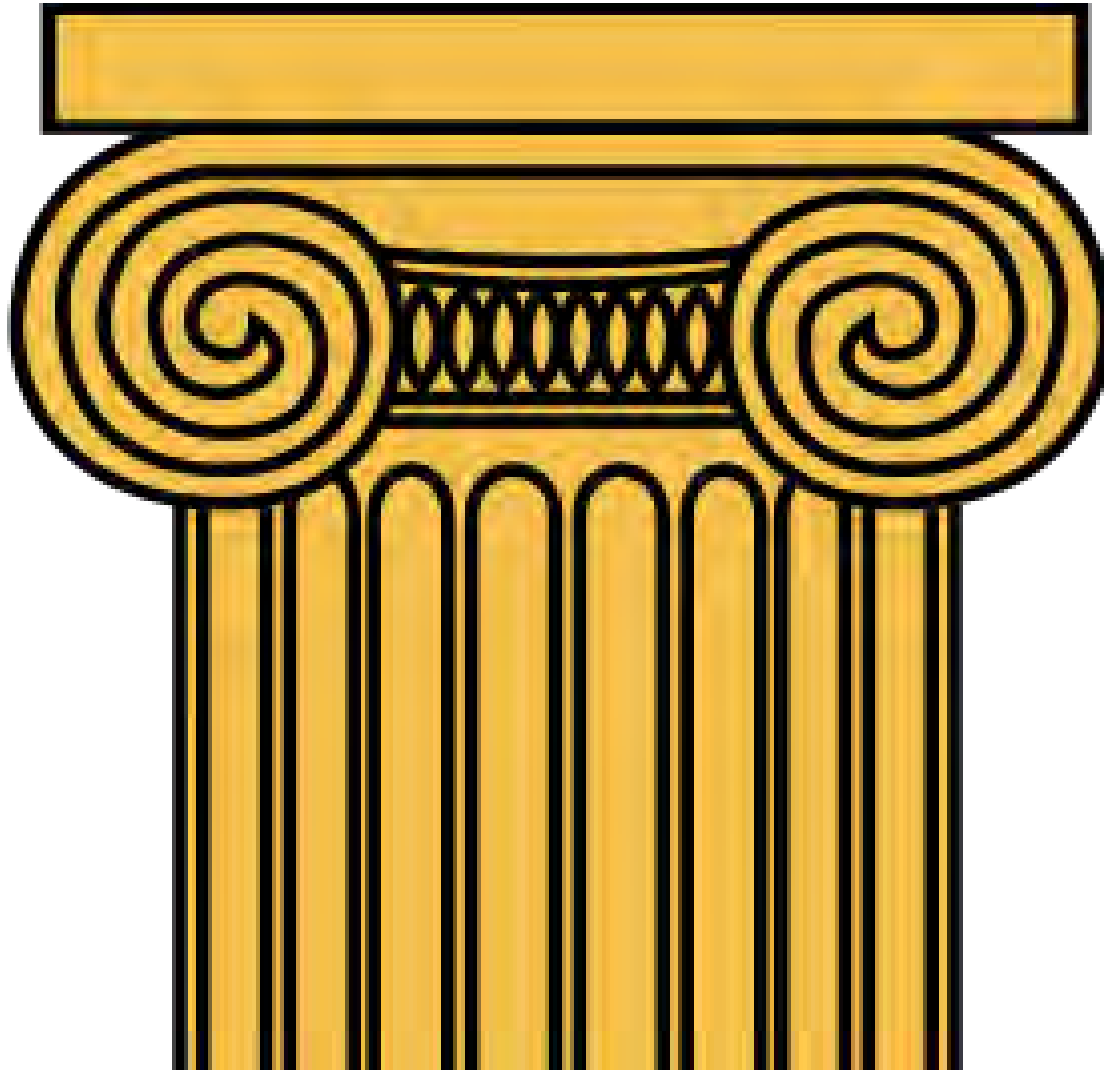
•ÉPOCA PROTOCLÁSICA: 480-450 a. C.

•ÉPOCA CLÁSICA: SS. V e primeira metade do IV a. C.

•ÉPOCA HELENÍSTICA: SS. IV-I a. C. Esta iníciase coas conquistas de Alexandre Magno e péchase simbolicamente coa conquista romana (146 a.C.).

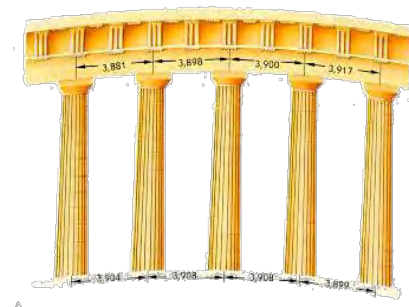

A ARQUITECTURA GREGA

A arquitectura grega: trazos xerais

- Está feita á medida do ser humano: o edificio forma parte dun conxunto, buscando a **harmonía**.
- Importancia do **número**: o ideal de beleza estaba relacionado coa **proporción** e o **equilibrio** (peso das matemáticas). Racionalidade e orde.
- Busca da **perfección técnica**, como parte dese ideal de beleza.
- **Arquitectura alintelada ou arquitebada** (liñas rectas). Coñecían o arco e a bóveda, pero a liña recta representaba mellor a perfección e o equilibrio. Predomina o **sentido horizontal nas construcións**.
- Como aparello, destacan os **perpiaños de bloques de mármore** (os edificios polícromábanse posteriormente).
- Utilización de **trucos ópticos** para lograr a perfección visual del edificio: lixeira curvatura do entaboamento e do estilobato; a éntase ou ensanchamento das columnas (que tamén se inclinan lixeiramente cara a dentro); diferentes distancias nos intercolumnios.

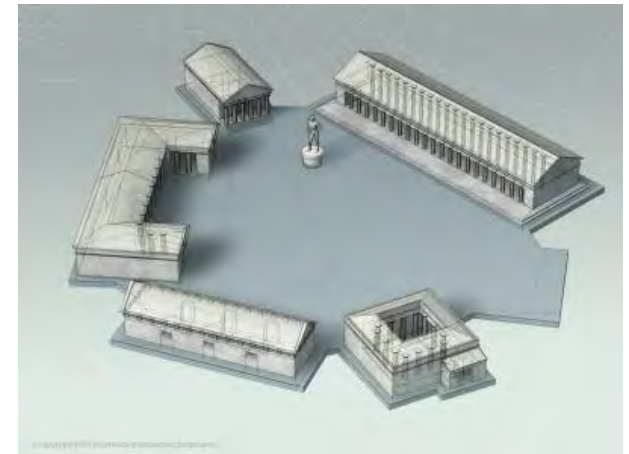
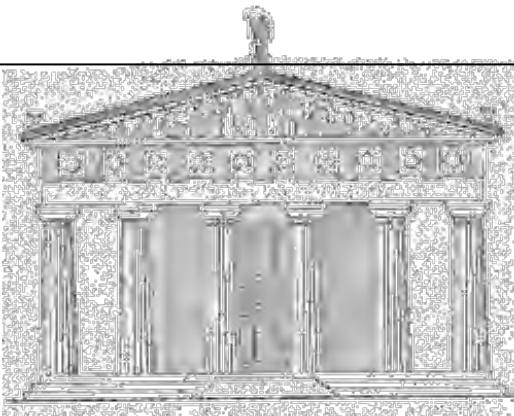
A arquitectura grega: trazos xerais

- A **columna** é o principal soporte.

- As **proporcións** dos edificios son tan exactas, que se pode reconstruír matemática e virtualmente calquera deles a partir dunhas poucas ruínas.

- A “**polis**”: cidades-Estado. A **acrópole** situábase na parte máis alta, servindo de santuario e fortaleza. O resto da cidade, constaba de edificios administrativos, para o lecer ou o deporte, templos e o **ágora** ou praza central.

A arquitectura grega: trazos xerais

- A **ACRÓPOLE**, polo tanto, era o elemento urbanístico máis importante das antigas cidades gregas.
- Como zona sagrada ou **santuario**, estaba adicada á divinidade protectora da polis (Atenea, no caso de Atenas).
- Este santuario era como *unha cidade dentro da cidade*, e incluía un camiño sagrado para os peregrinos, unha entrada monumental, varios templos, museos, bibliotecas ou un teatro.
- Os santuarios formaban parte dun conxunto e integrábanse na paisaxe, polo que podemos falar de **URBANISMO**.
- Ao arquitecto lle interesaba amosar diferentes puntos de vista do edificio (sobre todo, o **exterior**).
- No período helenístico, nacería o plano **HIPODÁMICO**, organizando as rúas en cuadrículas (como farían despois os romanos, no Renacemento ou nas cidades novas americanas)

Acrópolis de Atenas (época clásica)

O outeiro da acrópole ateniense contén un conxunto único de edificios que son un resumo da historia da arquitectura helena.

Acrópole e o Partenón (mediados do S. V a.c., Ictino e Calícrates)

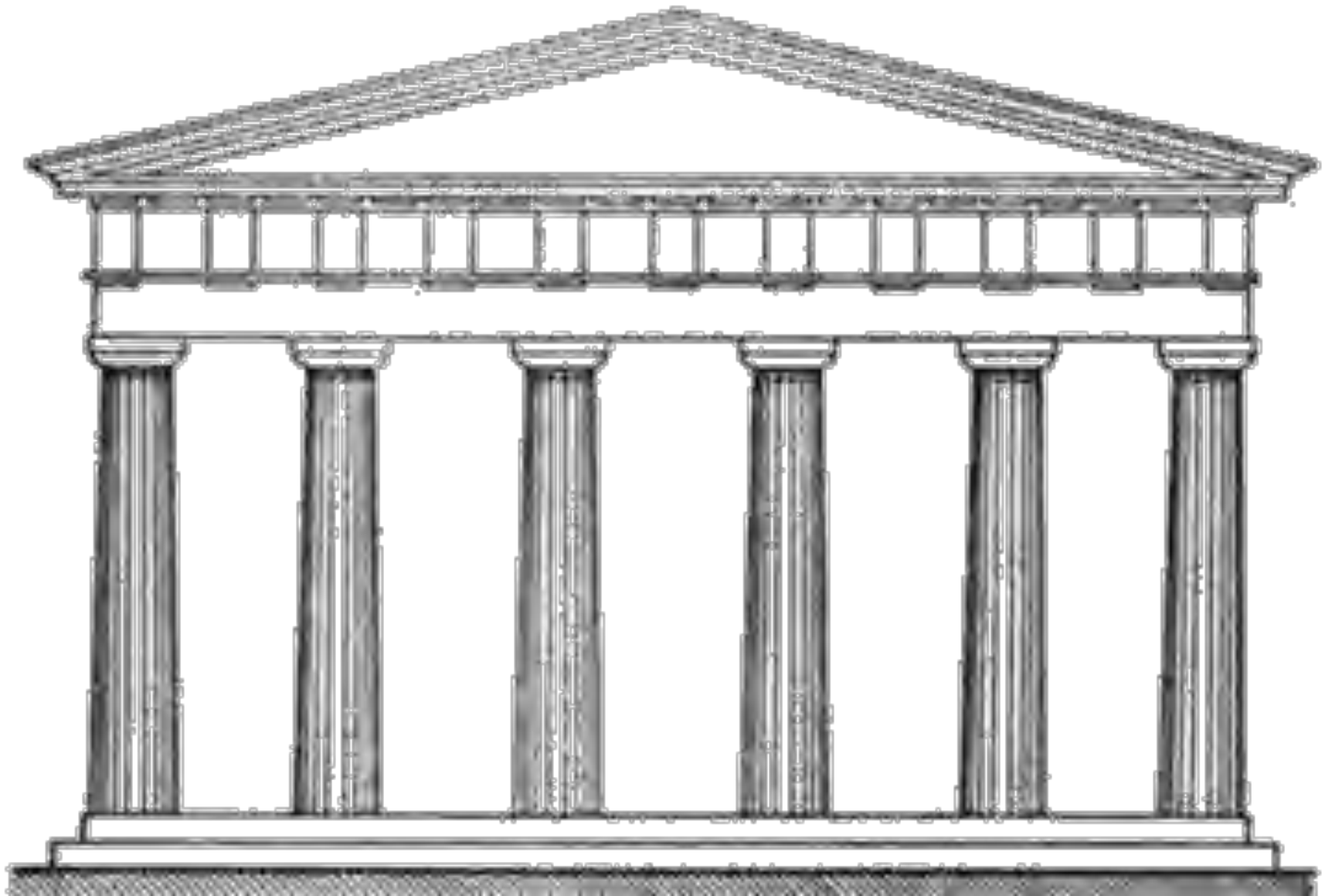

PASSPORT

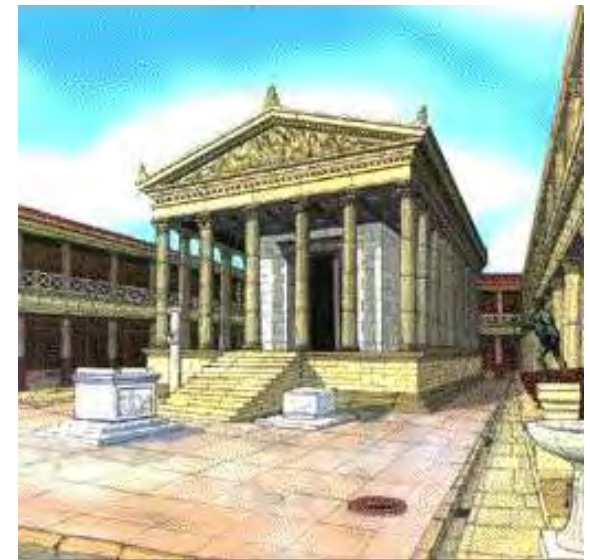
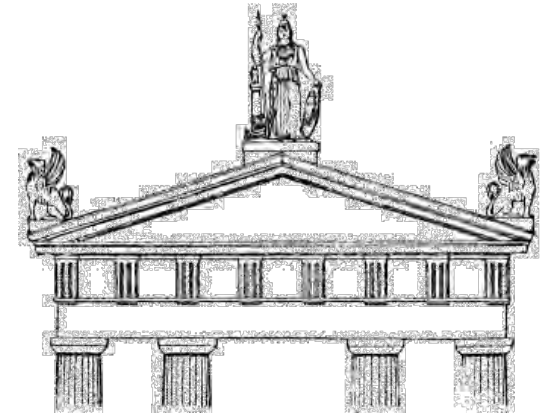

O templo grego:

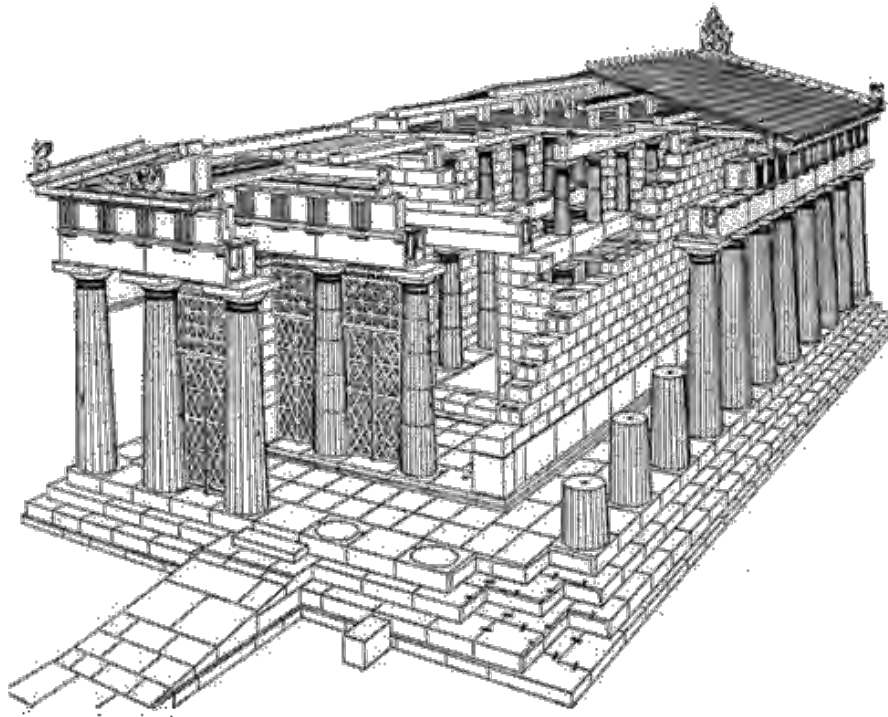
A arquitectura grega: o templo grego

- Era o edificio máis importante da arquitectura grega.
- Pasaron de empregar a madeira e o ladrillo a ser construídos en **pedra**.
- Estaban **policromados** e **decorados** con **relevos escultóricos**.
- Concebido **para ser visto dende fóra** e gardar no seu interior a estatua da divinidade (non se celebra culto no interior) Morada do Deus.
- Podían ser de pranta circular (*tholos*) ou **rectangular** (a máis frecuente).
- As **rectangulares** tiñan dúas fachadas con cubertas a dúas augas, formando un frontón triangular, co tímpano decorado e figuras ou acróteras nos extremos.

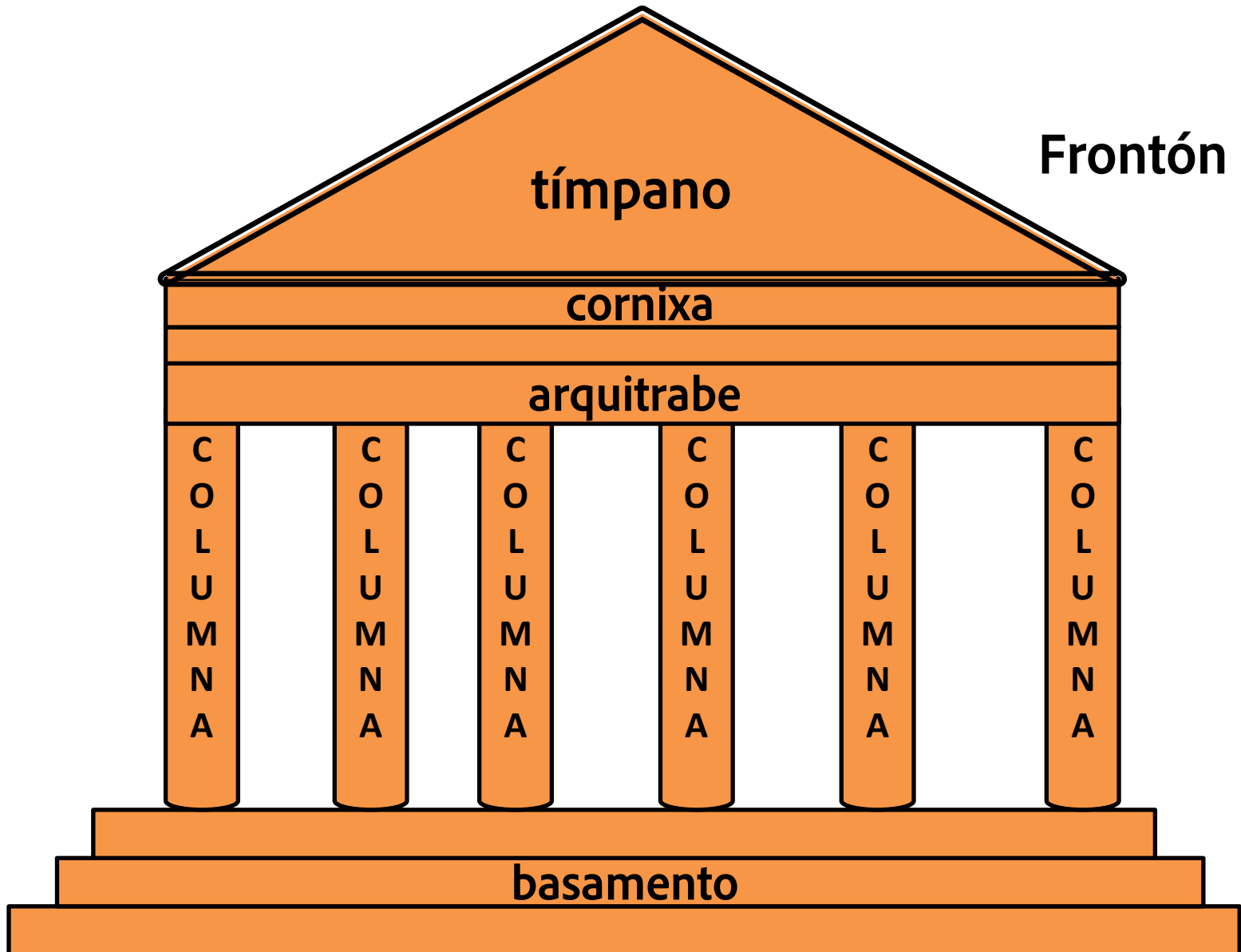
A arquitectura grega: o templo grego

Os templos gregos clasificábanse segundo o número de columnas na fronte (tetrástilo, hexástilo, octástilo,...), se tiñan un ou dous pórticos (próstilo ou anfipróstilo), se estaba ou non rodeado de columnas (períptero).

- No seu interior distínguíanse varias partes: PRONAO ou PÓRTICO, CELLA ou NAOS (estancia da divindade) e TESOURO ou OPISTODOMOS (ofrendas valiosas dos fieis).

Alzado dun templo grego

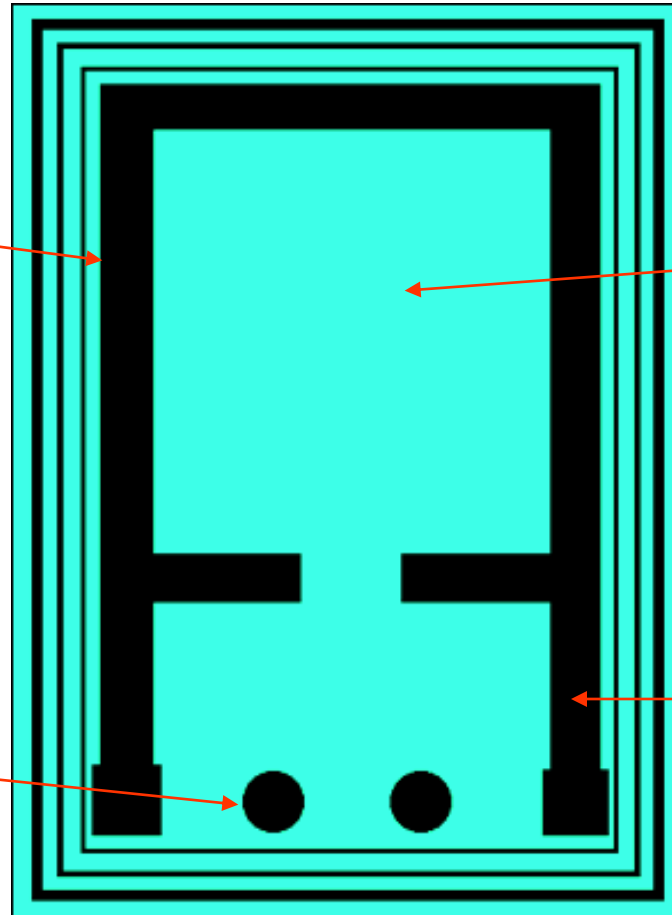

Posible evolución do
megarón micénico

Naos ou Cella

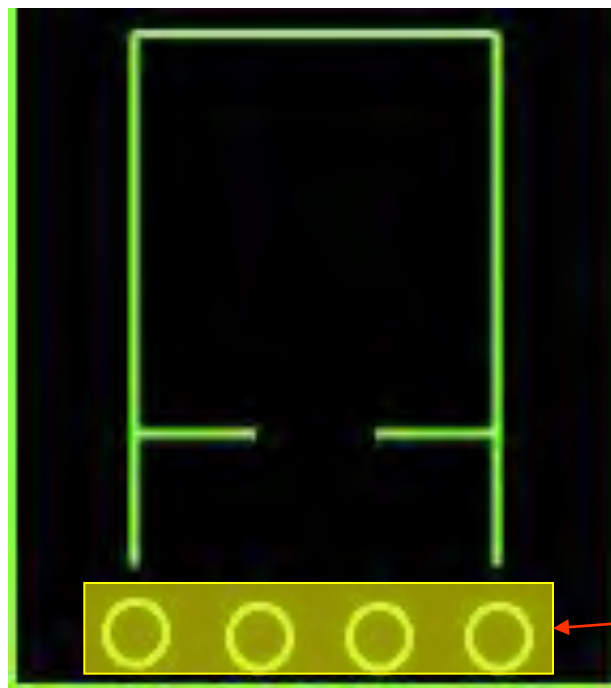
Columnas entre elas
(xeralmente dúas)

Prolongación de
paredes laterais
de naos terminando
en pilastras
(antas)

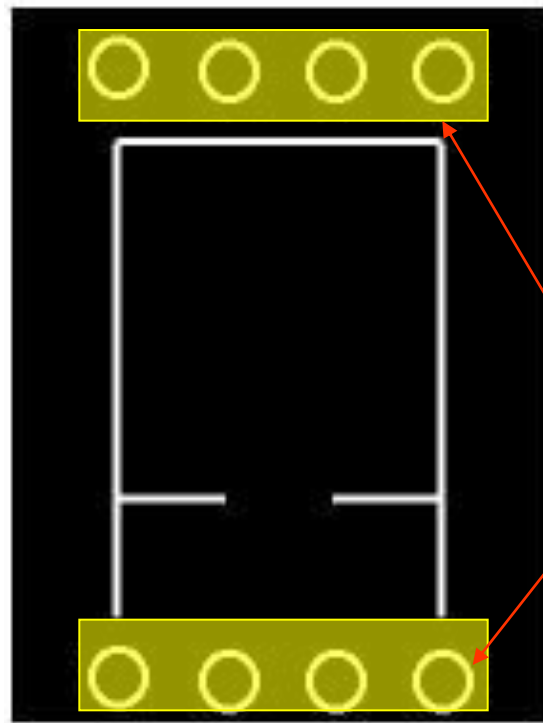
Templo in antis

(modelo máis simple)

Fila de columnas
en parte frontal,
diante do pronaos

Templo próstico

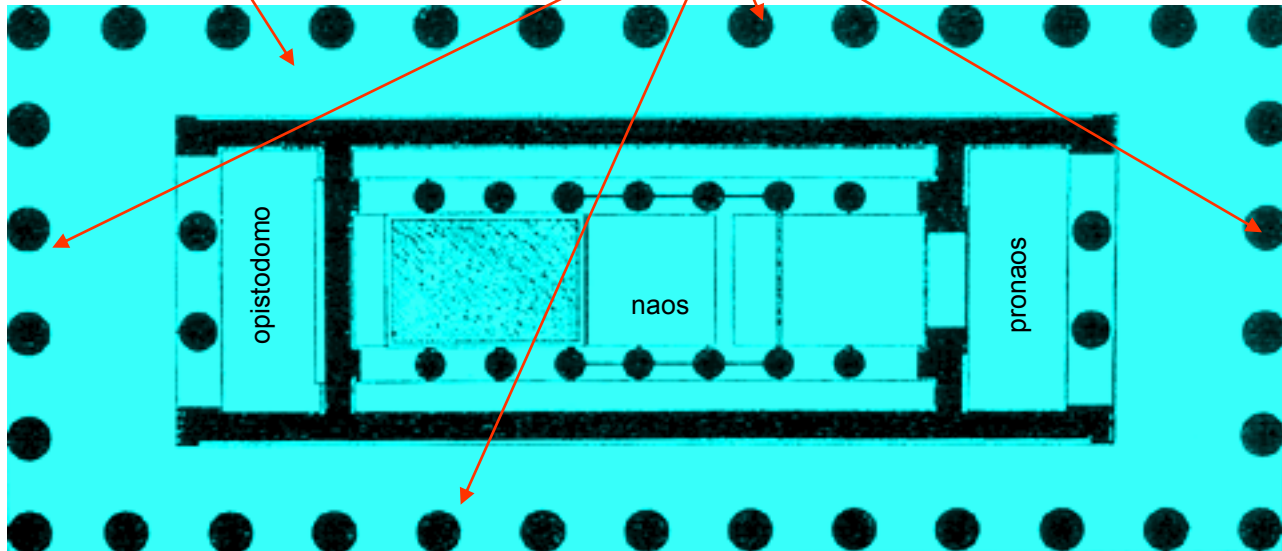

Fila de columnas na parte frontal, diante do pronaos e outra na parte traseira

Templo anfipróstilo

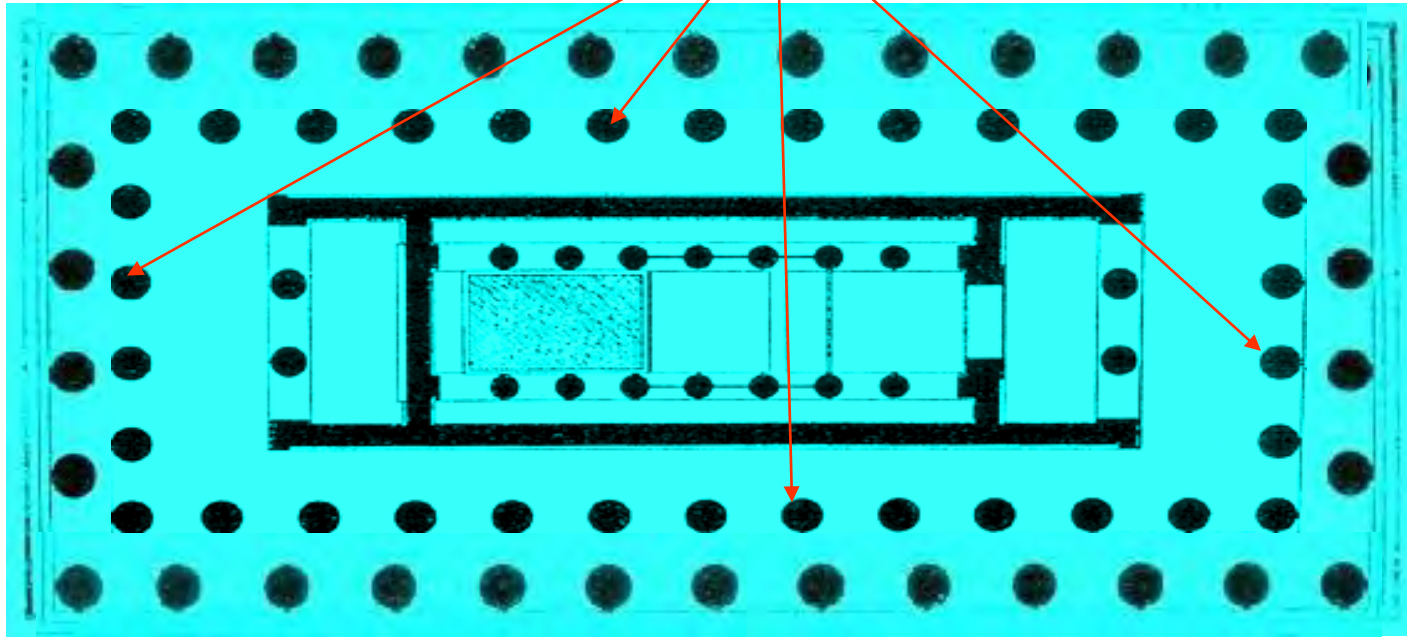
Fórmase a perístase
ou corredor exterior

Filas de columnas rodean
os catro lados do edificio

Templo períptero

Dobres filas de columnas
rodean catro lados
do edificio

Templo díptero

Dístilo
(2)

Tetrástilo
(4)

Hexástilo
(6)

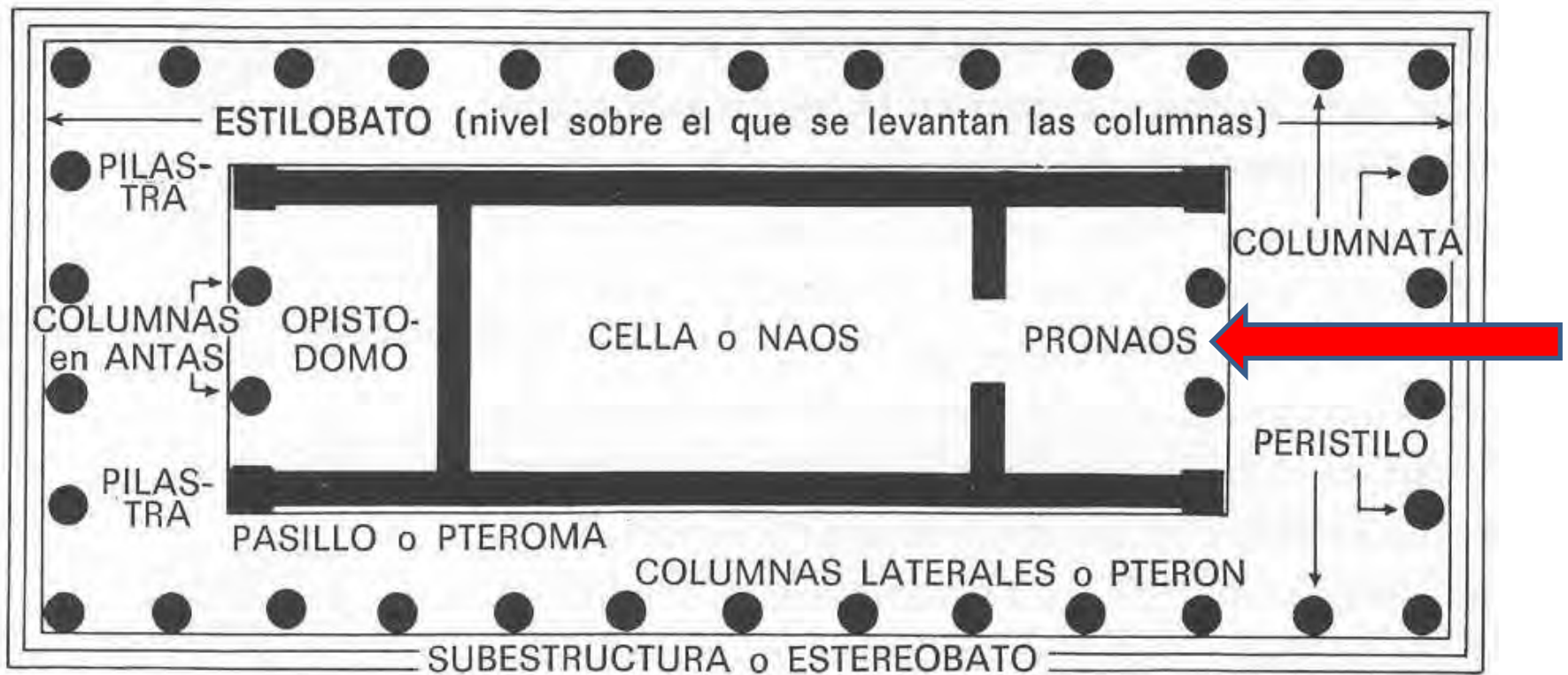

Octástilo
(8)

Decástilo
(10)

**Clasificación do templo segundo
o número de columnas frontais**

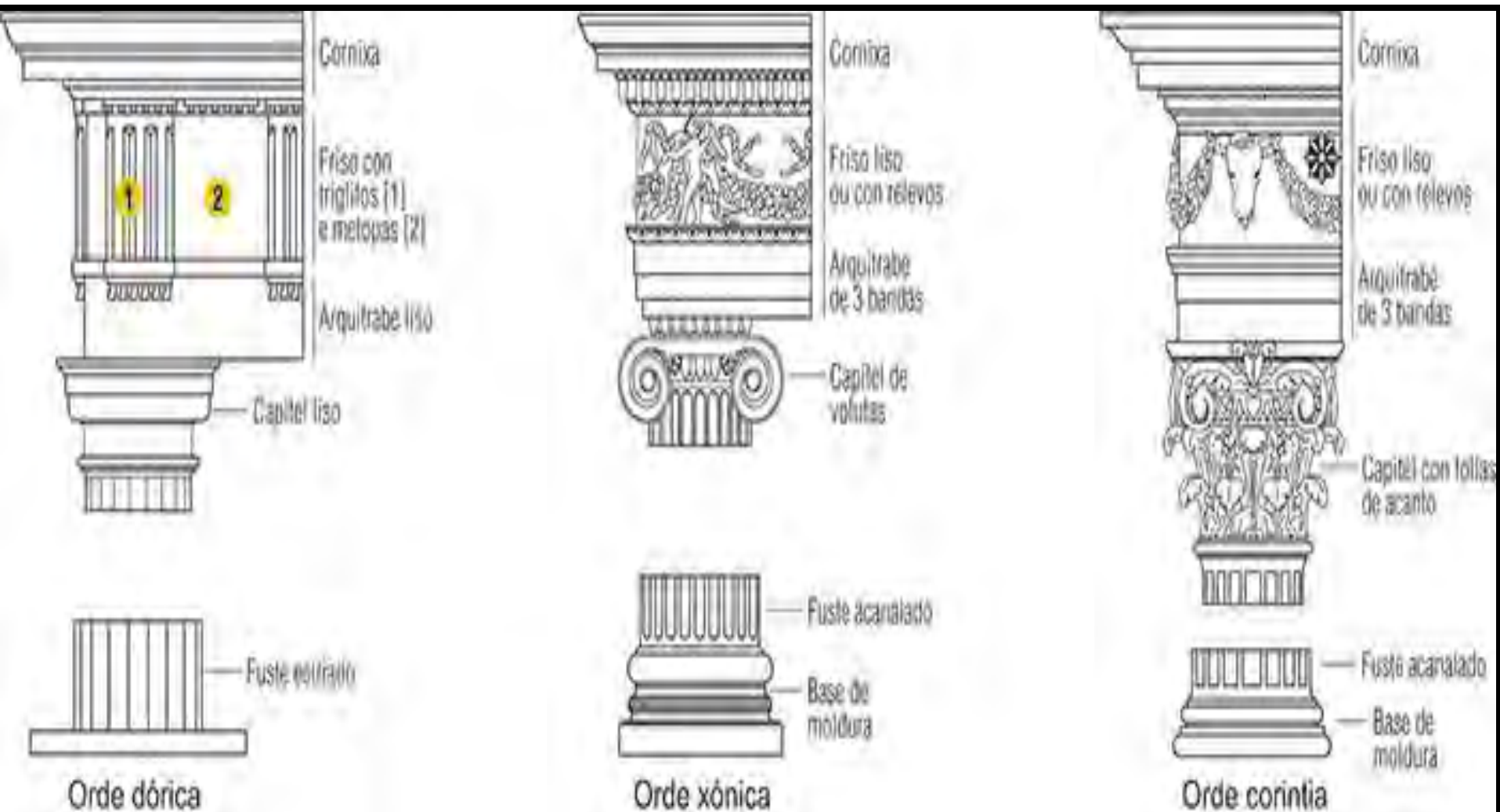

Partes dun típico templo grego

*Tholos del Santuario de
Apolo. Delfos*

Recursos: As Ordes Clásicas

A arquitectura grega: as ordes arquitectónicas

- Os arquitectos gregos buscaban a inspiración na **natureza**. Crían que a beleza estaba no uso axeitado das medidas e nas proporcións de tipo matemático.

- Así, a columna correspondíase a unha **proporción** ou **canon**. Na escultura a cabeza humana era a unidade de referencia.

- Os artistas gregos foron os primeiros en establecer un conxunto de proporcións arquitectónicas, que darían paso ás **ORDES ARQUITECTÓNICAS**.

- As ordes son **tres modos de construír dentro dun mesmo estilo**.

A arquitectura grega: as ordes arquitectónicas

- As tres ordes clásicas principais son: a **DÓRICA** (de orixe continental), a **XÓNICA** (procedente da Asia Menor, e que conviviu coa orde dórica), e a **CORINTIA** (aparece no s. V a.C)
- Posteriormente, co helenismo, xurdiría tamén a chamada ORDE COMPOSTA. Os romanos aportarían a ORDE TOSCANA (columna dórica pero con base)
- Estas ordes serían incorporadas despois polos romanos, e durante os seguintes 2.000 anos, empregadas polos sucesivos estilos artísticos, até a actualidade, constituíndo unha das principais contribucións da cultura grega á arquitectura universal.

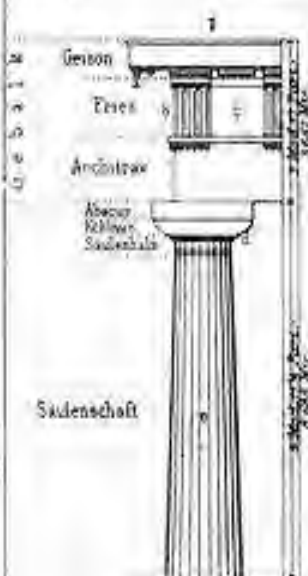

Korinthische Ordnung

Kapital u. Basis vom Monument des Lysikrates zu Athen.

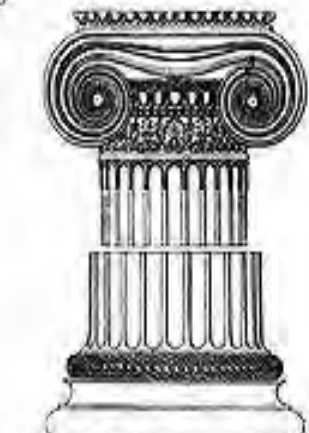
- Zu 1, 2, 3.
- a Metop (Diensteig)
 - b Triglyph (Diensteig)
 - c Metop
 - d Riemchen
 - e Kanneluren
 - f Stipa (Kanneluren)

Vom Tempel in Paestum

Säulenschaft

Gesims
Fries
Architrav
Abacus
Kanneluren
Säulenschaft

Kapital u. Basis vom Tempel der Athena zu Athen.

Vom Parthenon in Athen

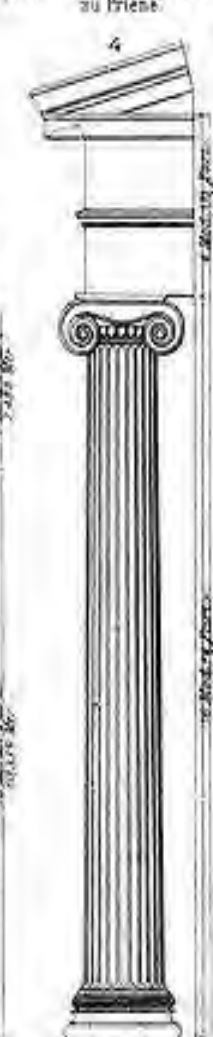

Vom Tempel des Nemajischen Zeus

Ionische Ordnung

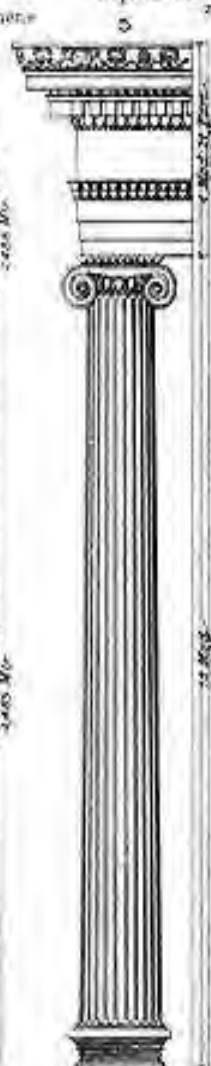
Kapital vom Tempel der Athena zu Priene.

Vom Tempel am Ilissos in Athen

Kapital vom Tempel am Ilissos zu Athen.

Vom Tempel d. Athena Polias zu Priene

Vom Tempel d. Athena Polias zu Athen

Korinthisch Römisch-Korinthisch

Vom Monument des Lysikrates in Athen

Vom Tempel d. Jupiter Stator in Rom

a Stielecke
b Kanneluren
c Kanneluren
d Kanneluren
e Kanneluren
f Kanneluren
g Kanneluren
h Kanneluren

Säulenschaft

1 Volute
2 Kanneluren
3 Platte
4 Platte

Basis

Dorische Säulenordnung

Ionische Säulenordnung

Korinthisch u. Römisch-Korinthisch

TOSCANO

Mestura no capitel
das volutas xónicas e
das follas de acanto
corintias

Mantén a estrutura
do dórico, pero con
base

COMPUESTO

A arquitectura grega: A ORDE DÓRICA

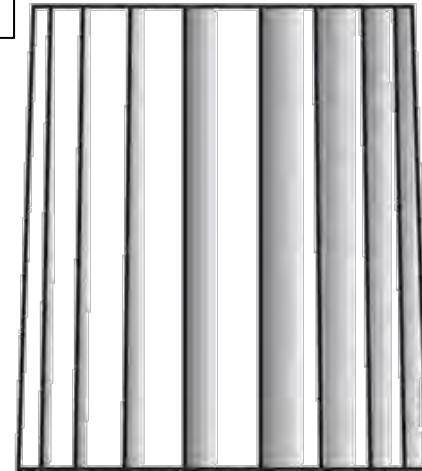
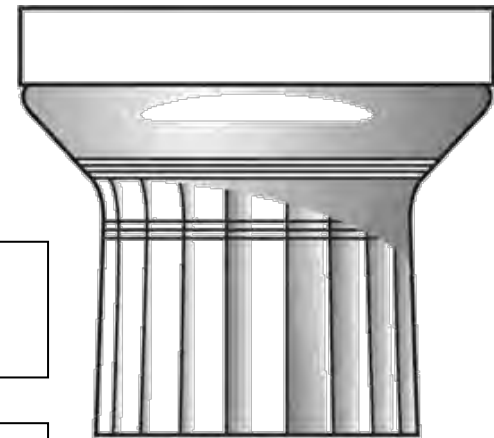
- É a orde máis antiga e sinxela. Testemuña do paso da arquitectura de madeira á de pedra.

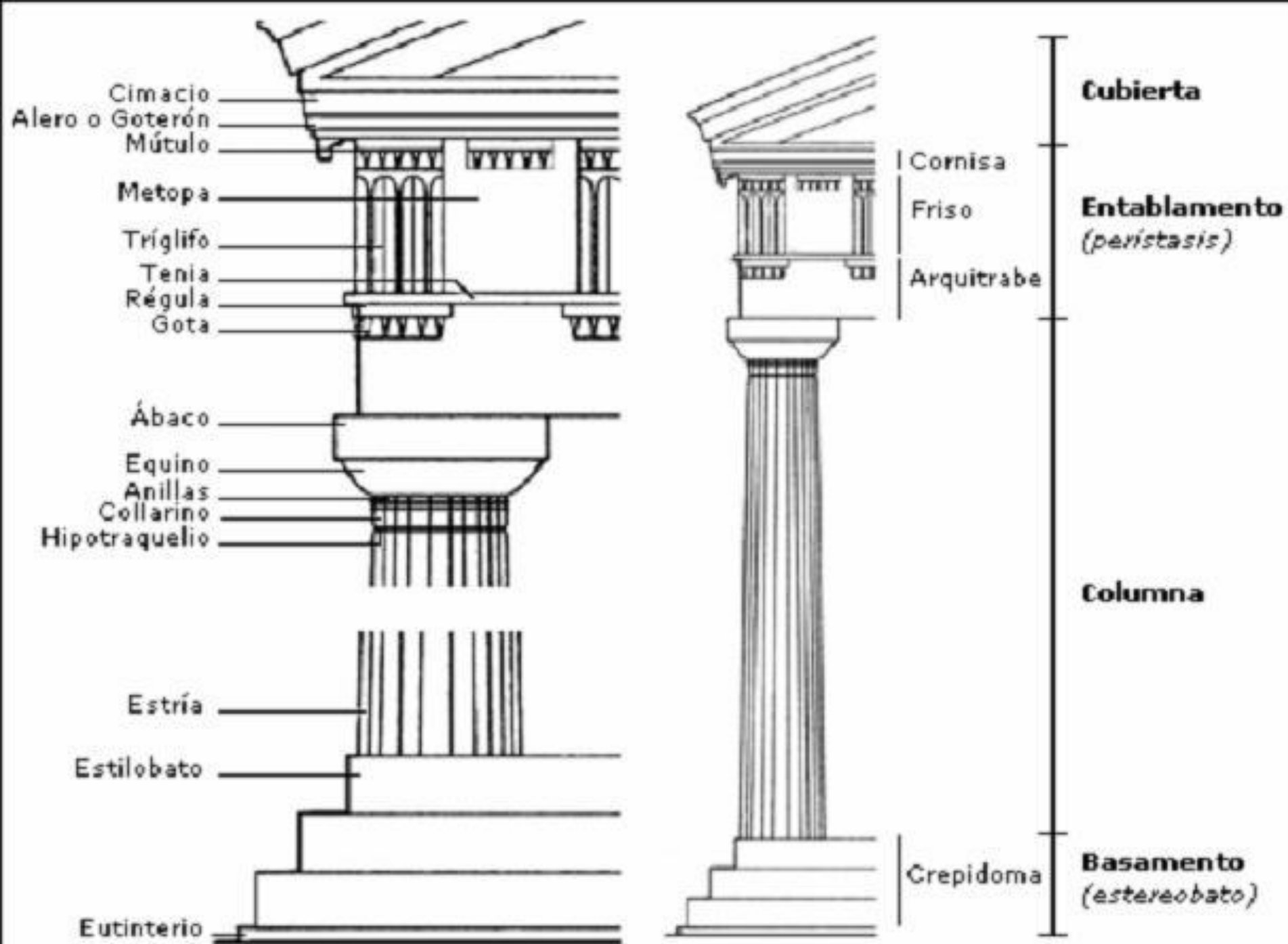
- Os edificios nesta orde resultan sobrios, pesados e consistentes (“severos e rudos como o antigo pobo dos dorios”). “Orde pesada,” que “aplasta o edificio,” con construcións achaparradas (máis anchas que altas). Horizontalidade.

- Os templos dóricos máis importantes son os do Sur de Italia e o Partenón (Acrópole de Atenas).

CARACTERÍSTICAS

- A columna carece de base e levántase directamente sobre o graderío. Componse só de fuste e capitel.
- A columna é máis ancha na parte inferior. Presenta éntase (co paso de tempo, o fuste vaise facendo máis esvelto).
- O capitel componse de colariño, equino e ábaco. Enriba del, sitúase o entaboamento: arquitrabe lisa, friso dividido en triglifos e metopas, a cornixa, e un frontón triangular como remate con esculturas no tímpano.

Templo dórico (Paestum, Sur de Italia)

A arquitectura grega: A ORDE XÓNICA

- É máis esvelta cá orde dórica, e tamén máis decorativa. A columna levántase sobre unha base e o fuste no presenta éntase.

- A cultura xonia (Asia Menor), resultaba máis refinada e orientalizante que a dos dorios (pobo agrícola e guerreiro) ;o xónico resulta unha orde máis lixeira, co efecto de edificios máis altos.

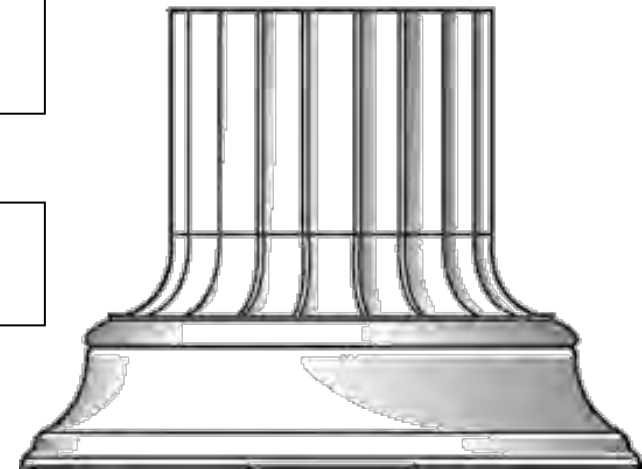
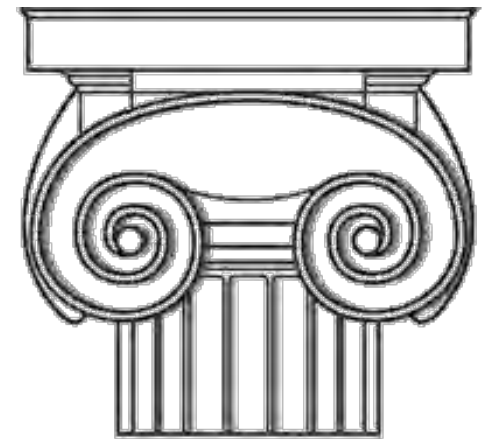
- O capitel mantén o colariño e o equino, pero incorpora dúas espirais ou volutas, ademais dun ábaco rectangular e máis delgado.

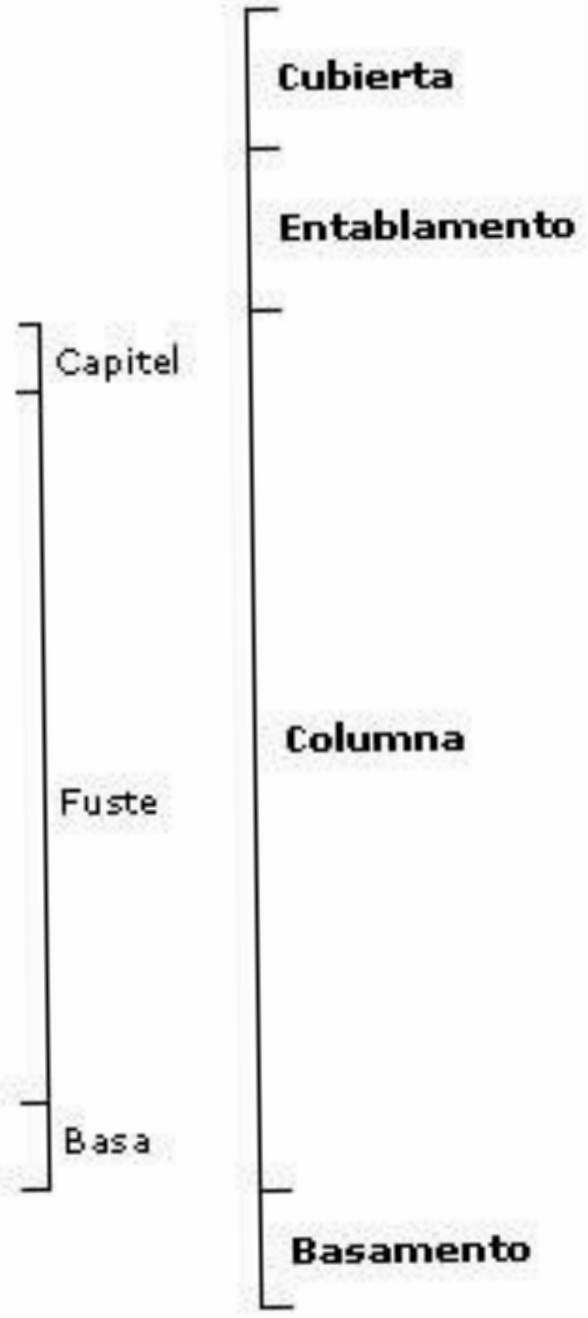
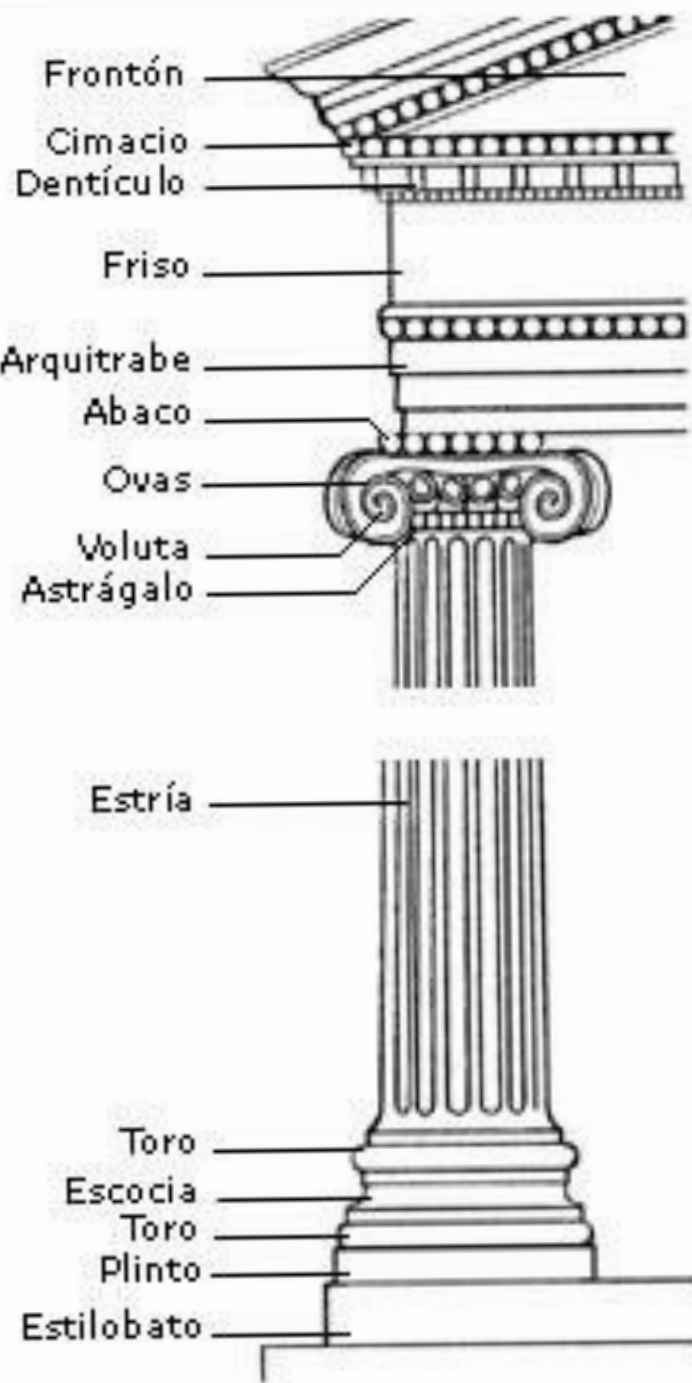
- O entaboamento consta de: arquitrabe non lisa (tres bandas horizontais); friso liso ou con esculturas; cornixa en saedizo; frontón.

- A proporción entre o diámetro da base e a altura é máis elevada que a dórica.

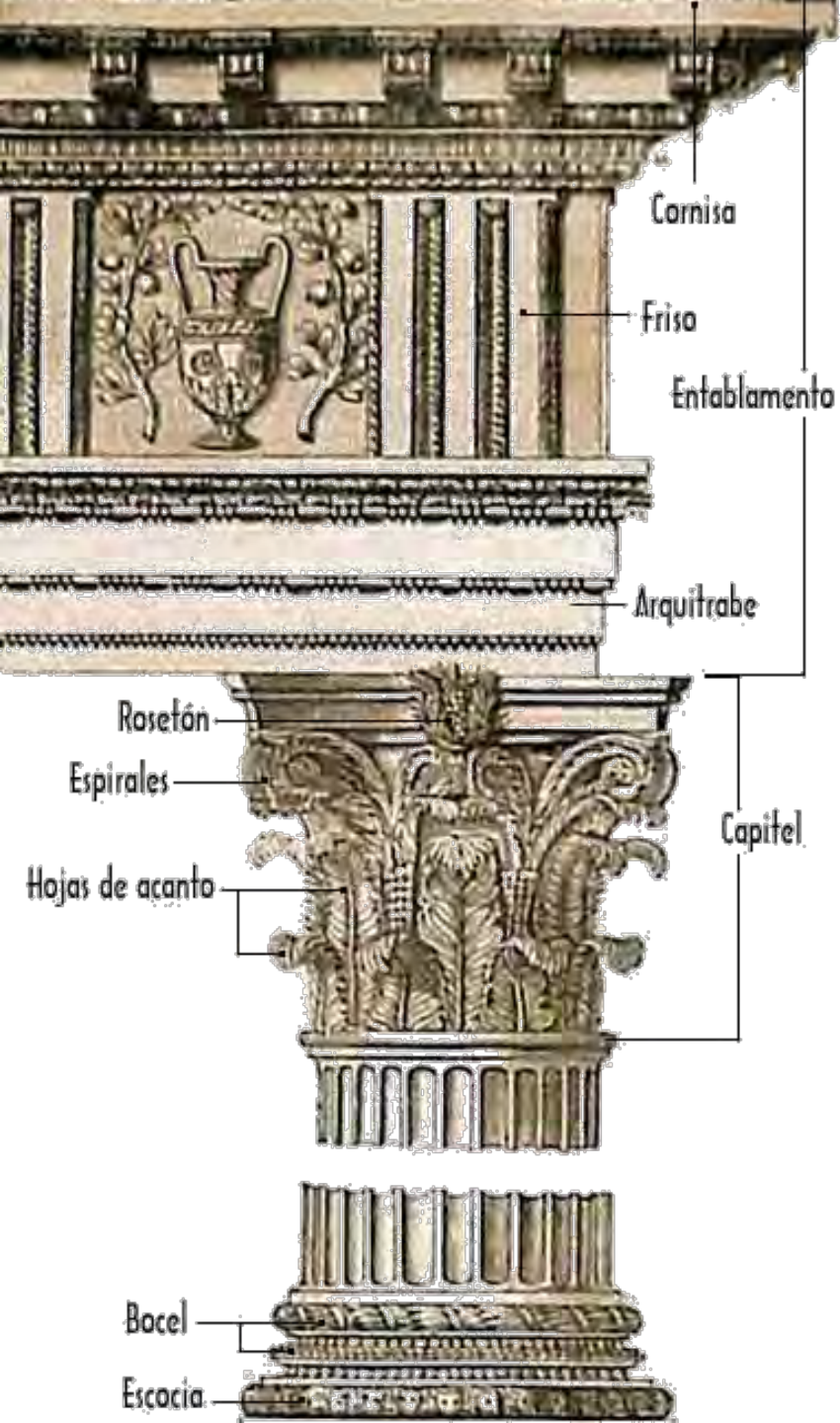
- O fuste dórico recordaba ao “corpo masculino” e o fuste xónico ao “corpo feminino”.

- Obtense un edificio de dimensións notables, monumental e grandioso.

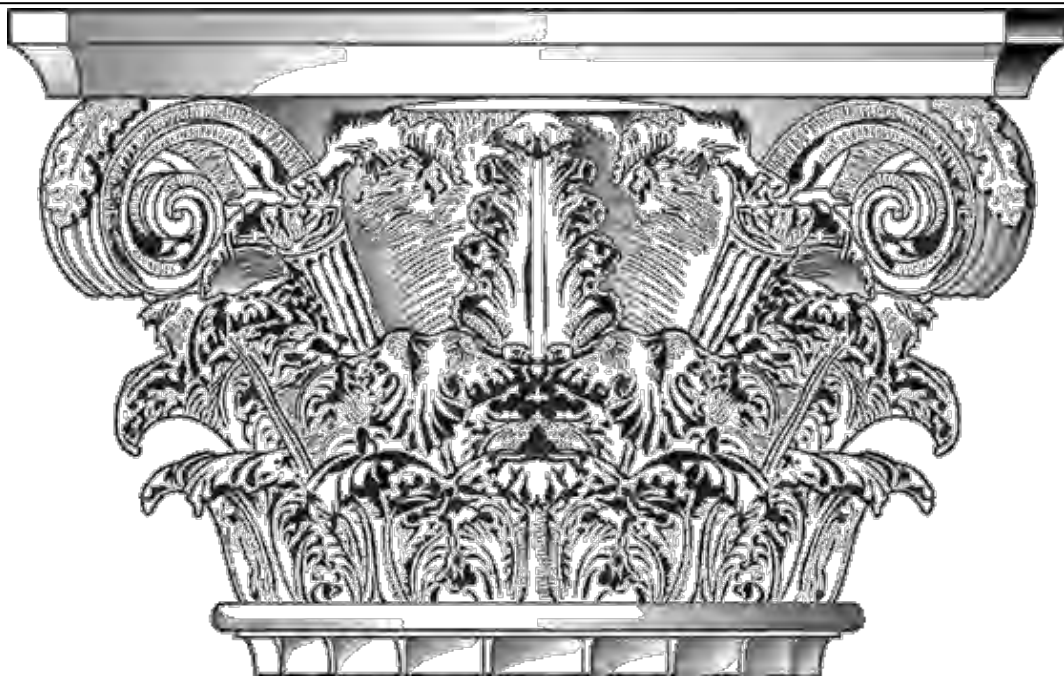
A arquitectura grega: A ORDE CORINTIA

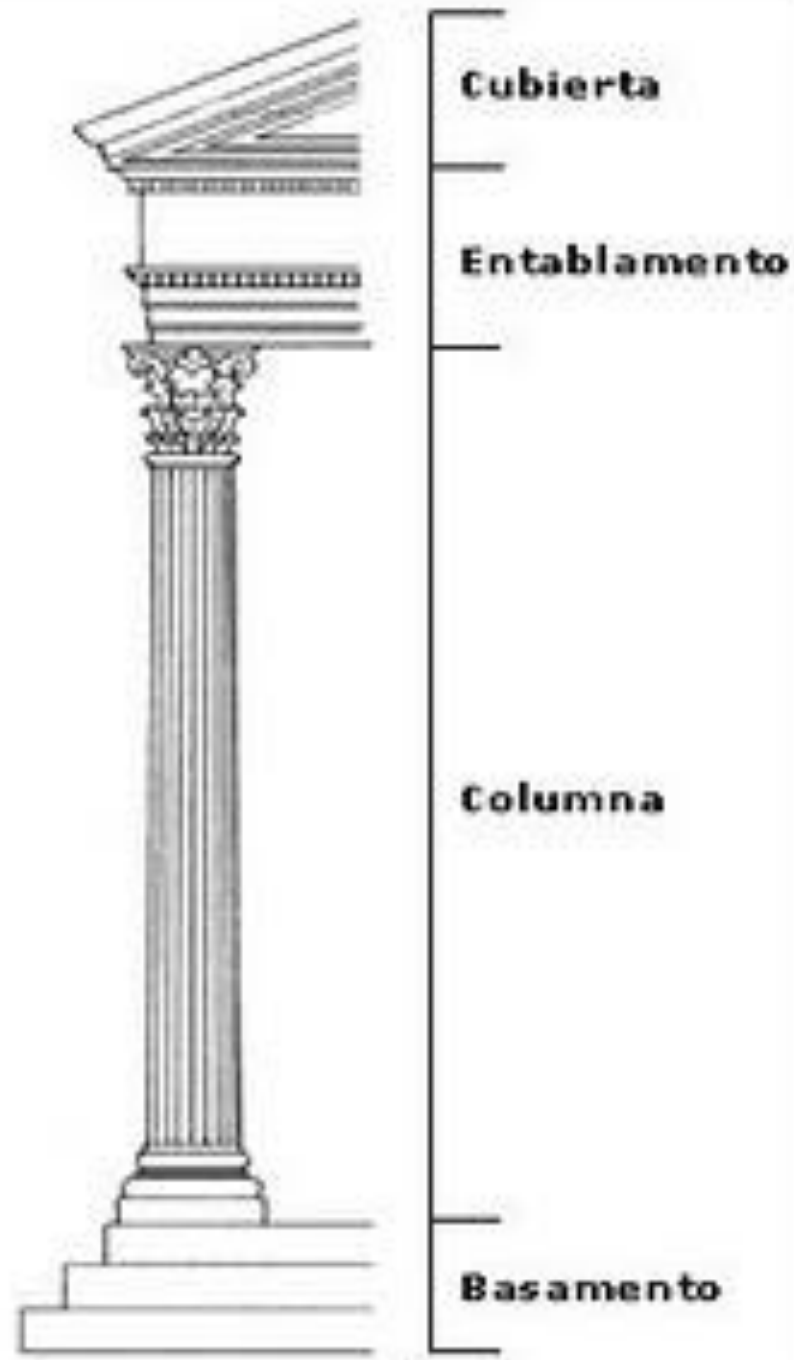
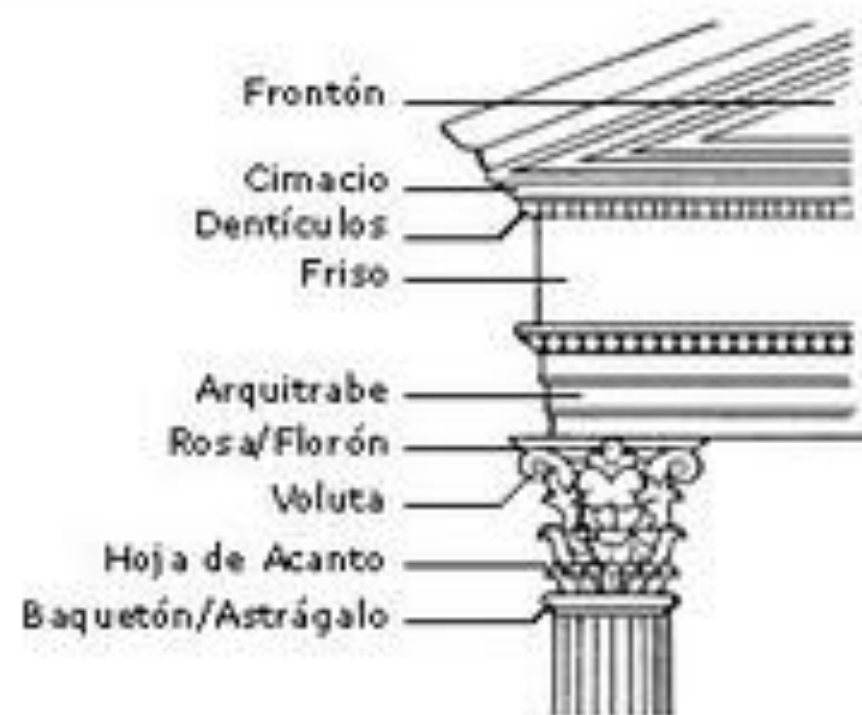

- É sobre todo un **tipo de capitel novo e orixinal**, máis que unha orde arquitectónica.
- Aparece no s. IV a.C

- **Coincide co xónico, agás na forma do capitel:** moi decorativo e de gran efecto estético, decorado con follas de acanto que se dispoñen en dúas ou máis ringleiras (as inferiores moi curvadas cara fóra, e as superiores enroscadas). Complétase con talos enroscados nas esquinas.

- **CARACTERÍSTICAS:** igual que o a xónica, mais cun entaboamento moito máis ricamente decorado.

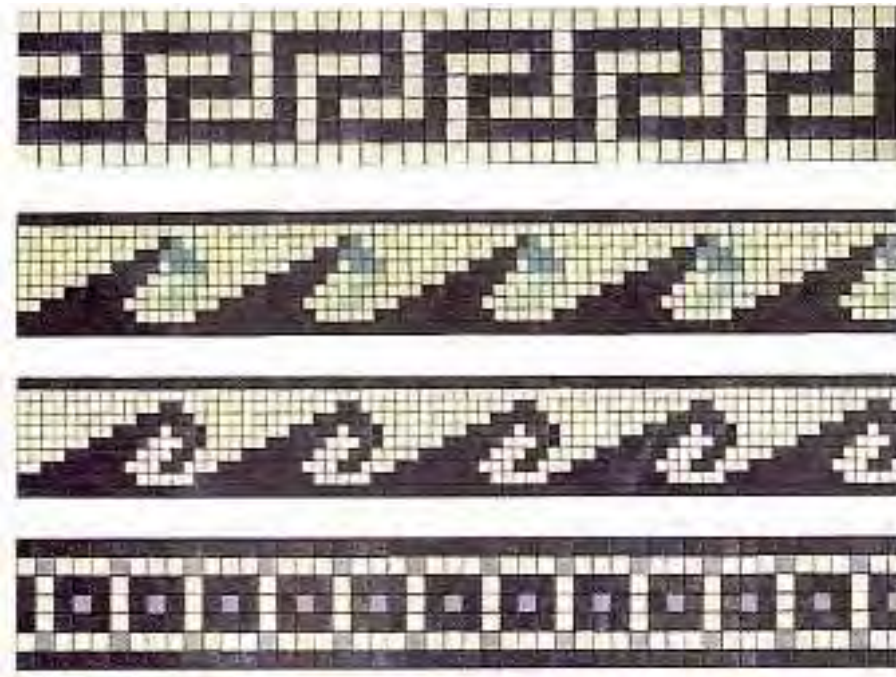
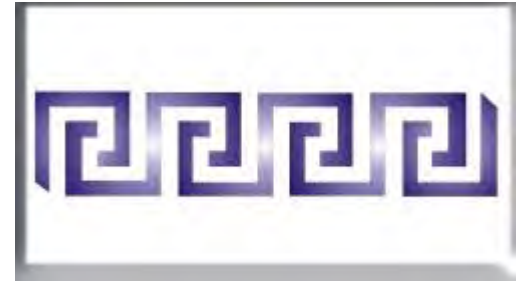

*Elementos
decorativos:
greclas*

As grecas son liñas ou ringleiras decorativas, que van debuxando distintas direccións, e formando sempre ángulos rectos.

Levan este nome por considerarse un adorno orixinario da Grecia antiga, pero están presentes na arte exipcia, mesopotámica e dos Maias.

É un dos elementos decorativos máis antigos e dos máis empregados, tanto en interiores, como en cerámica, molduras, pintadas ou, incluso, en bordados.

- Na época **ARCAICA**, a maioria dos templos eran de **orde dórica**. O xónico xurde a finais desta etapa.
- Tras as guerras contra os persas, os artistas gregos reaccionan: racionalidade e equilibrio fronte á arte dos “bárbaros”. Destacan os templos de Afaia (Egina) e o Templo de Zeus (Olimpia, 460 a.C)

- O período **CLÁSICO** será o momento máis brillante da arte grega: no s. V a.C, entre o 450 e o 430 a.C, Grecia vive un período de esplendor, sendo Atenas o centro cultural e artístico (Fidias, Pericles, Sócrates, Platón, etc.).

- A vitoria sobre os persas simboliza o triunfo da cultura grega sobre a oriental. A posterior guerra do Peloponeso, a finais de século, arruinaría Grecia e abriría as portas ao futuro imperio de Alexandre Magno.

- Durante o goberno de Pericles en Atenas (s. V a.C.), emprendeu un ambicioso programa arquitectónico: a reconstrución e melloramento da antiga acrópole (arrasada na guerra contra os persas), o que daría lugar ao conxunto artístico máis impresionante da Grecia antiga.

Pericles frente á Acrópolis

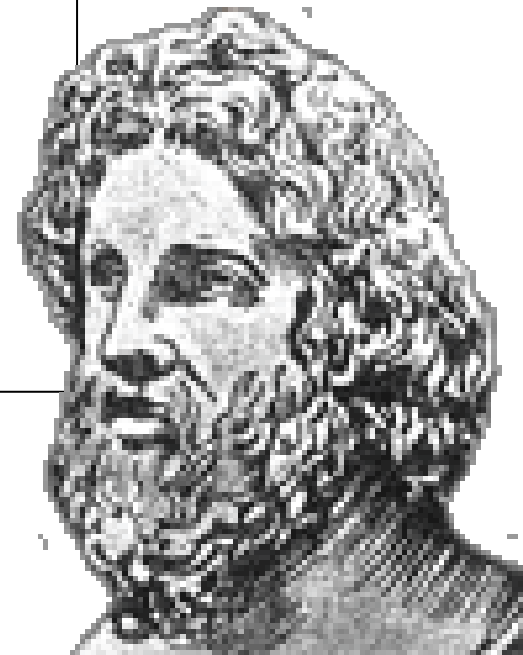

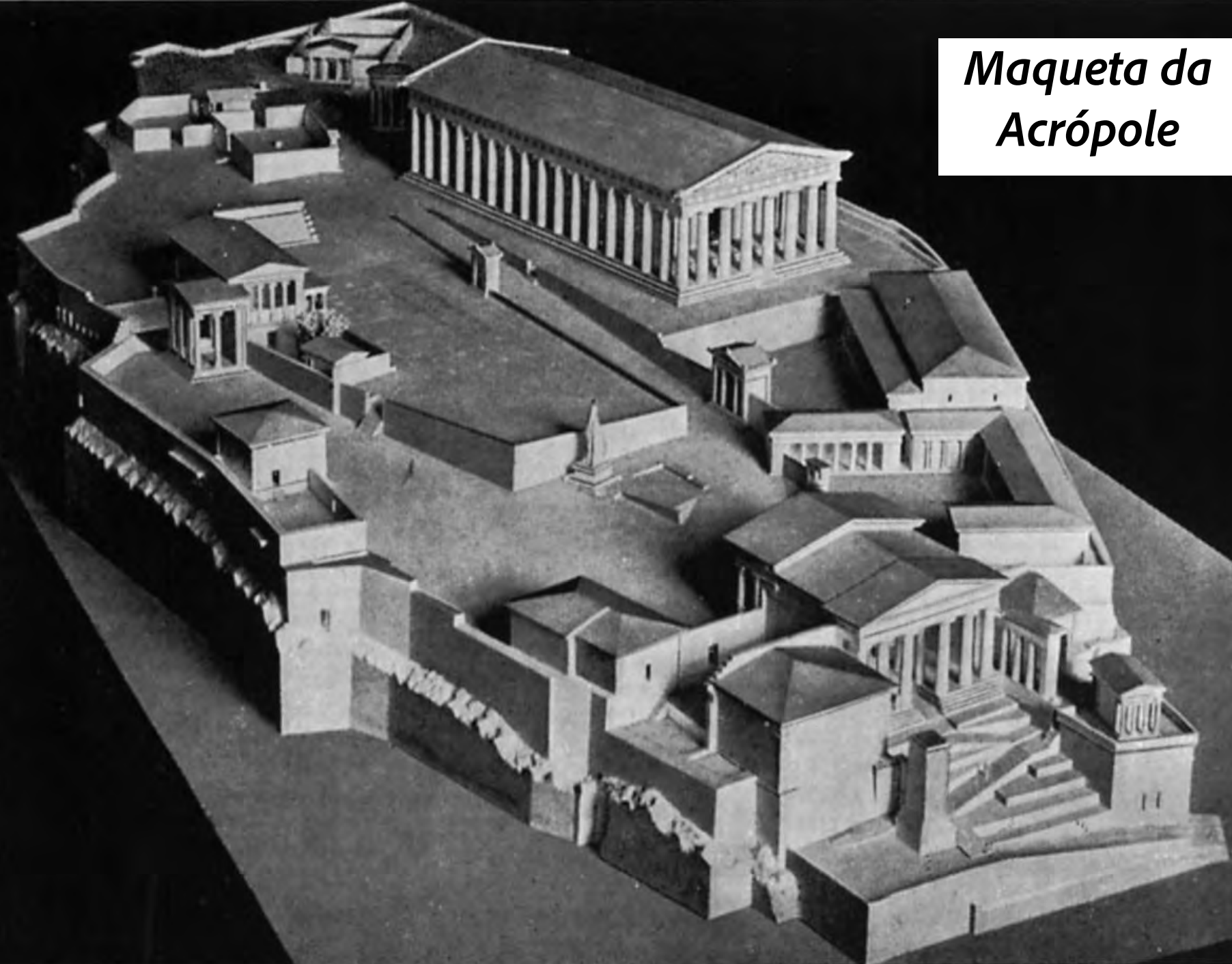
- A época de Pericles representa a grandeza e o esplendor de Atenas. A cidade enriqueceuse coa victoria sobre os persas, e decidiuse reconstruír e embelecer a vella e arruinada acrópole.

- A acrópole é unha colina alongada e rochosa, lugar de culto, e que tiña a función de fortaleza e de santuario de Atenas.

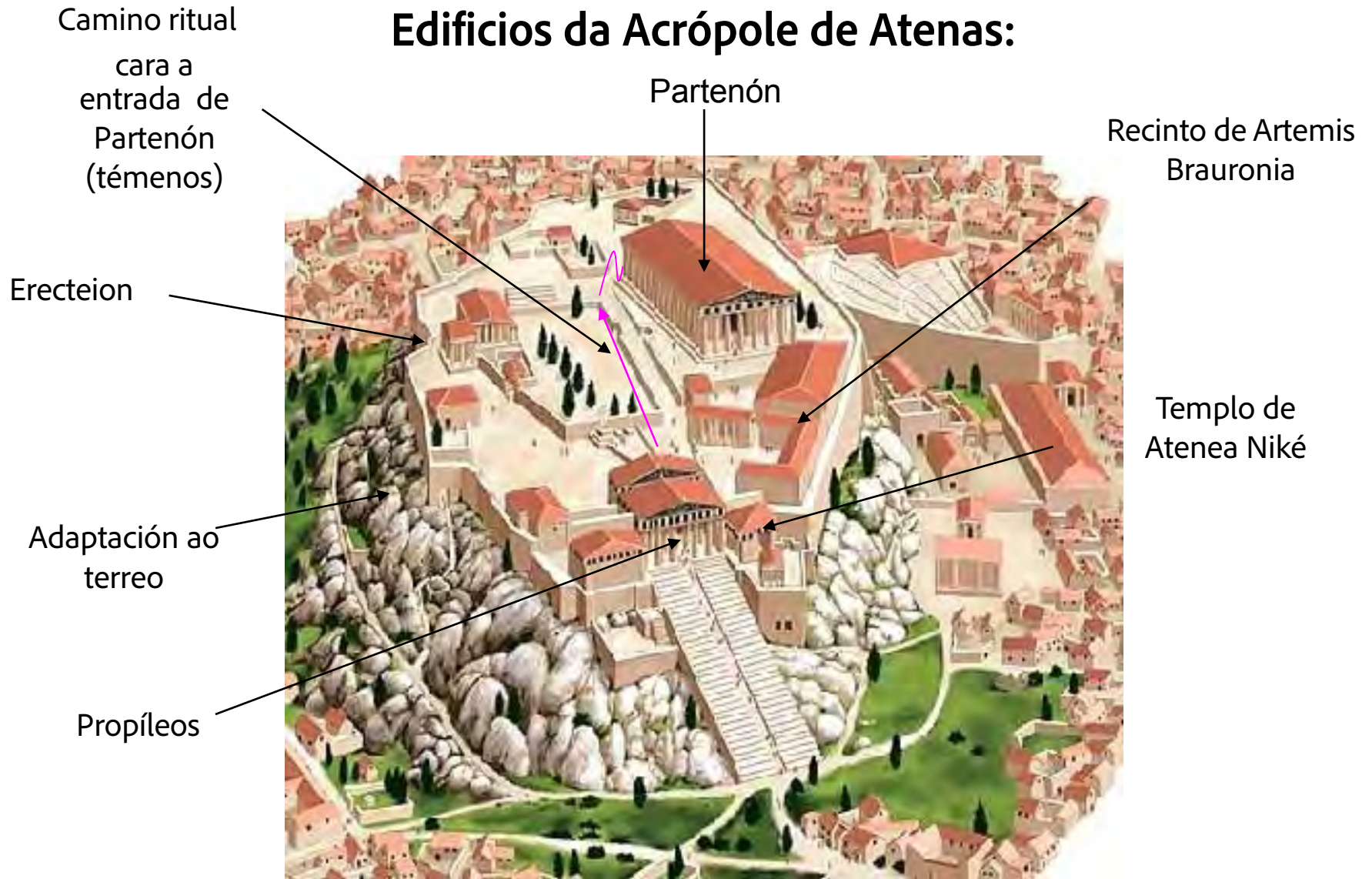
- Pericles encargoulle o proxecto ao escultor Fidias e aos arquitectos Menesicles, Ictinos e Calícrates.
- O resultado final foi un conxunto homoxéneo de edificios, co templo do Partenón como a construción máis importante.
- Para acceder á Acrópole, percorríase un camiño ou vía sagrada, de modo que os peregrinos e os visitantes íanse sorprendendo co espectáculo dos edificios cos que se atopaban neste recinto.

*Maqueta da
Acrópole*

Edificios da Acrópolis de Atenas:

Reconstrución

O Partenón

Lugar máis elevado.
Funcións defensivas
e espazo relixioso.

Muro sagrado
(pelárgikon)
rodea a acrópole

Acrópolis. Vista xeral

EDIFICIOS DA ACRÓPOLE:

- **OS PROPÍLEOS:** construídos no 436 a. C, forman un gran **pórtico de entrada** que dá paso ao recinto sagrado.
- Estas portas monumentais, de mármore, constan de columnas dóricas e xónicas.
- Teñen **forma de fachada de templo xónico**, cun corredor de entrada para acceder á vía sagrada do recinto.
- Buscan o efecto de “telón teatral ou escenario”, que prepara ao visitante para o que vai ver no interior do santuario.
- Dispuñan tamén dunha biblioteca, unha pinacoteca e outros edificios auxiliares.

Aspecto actual dos Propileos

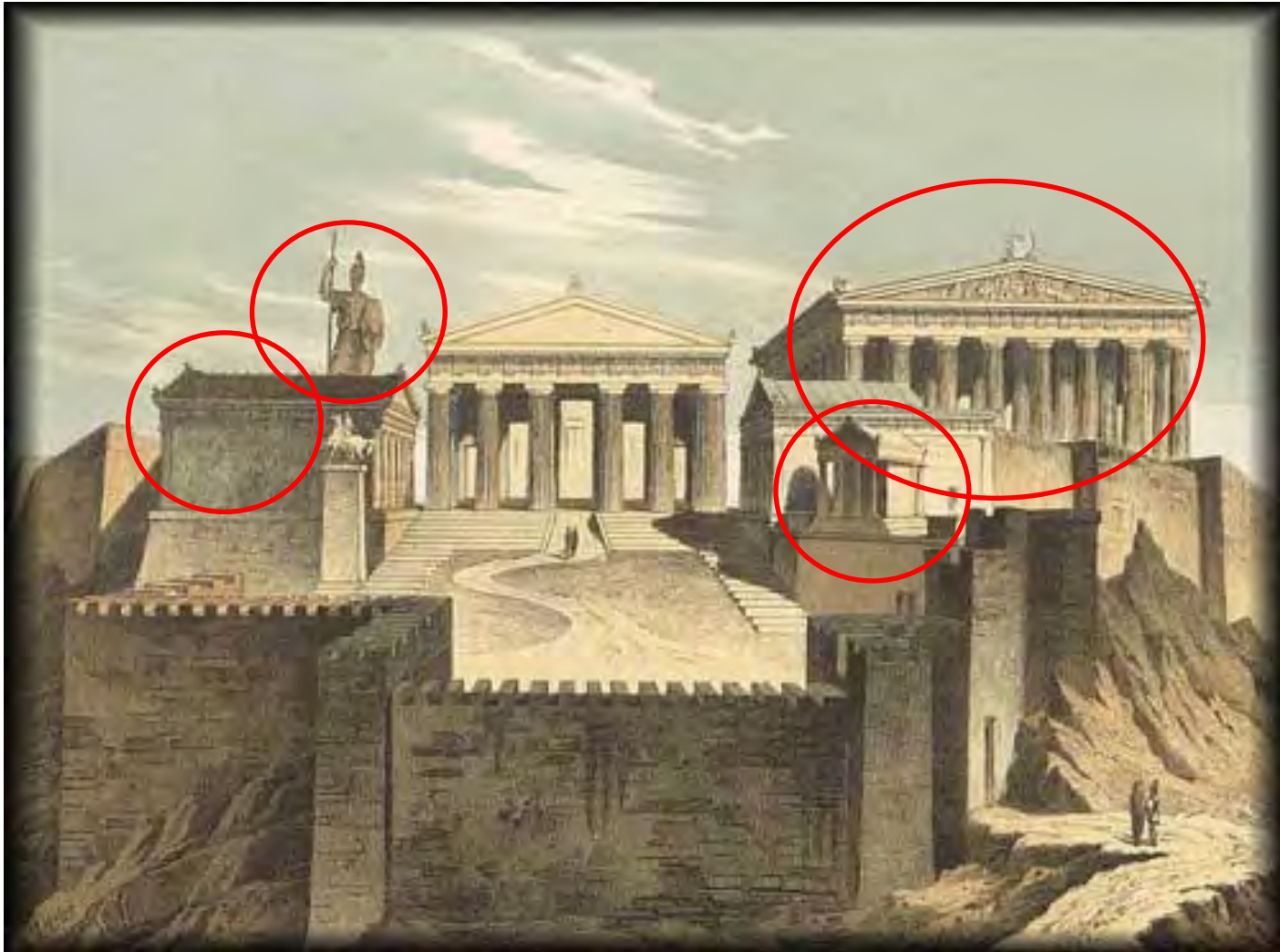

Reconstrucción ideal dos Propileos

EDIFÍCIOS DA ACRÓPOLE

- Já no interior da acrópole, dispõem-se o Templo de Atena Niké à direita, a estatua de Palas Atena, o Partenón ao fundo, e o Erecteion à esquerda.

EDIFÍCIOS DA ACRÓPOLE: templo de Atena Niké

Práctico comentado: Atenea Niké

A mediados de 1960, fúndase a empresa norteamericana NIKE. O nome provén da deusa grega da Victoria ("Niké"), representada tradicionalmente como unha muller nova, con as e en actitude de moverse cara diante.

O nome, polo tanto, non é casual, como tampouco o logotipo desta multinacional, deseñado por Caroline Davidson, quen se baseou nunha das áas da antiga deusa grega, e que pasou a coñecerse popularmente como "el ala" ou "a pipa".

Templo de Atenea Niké

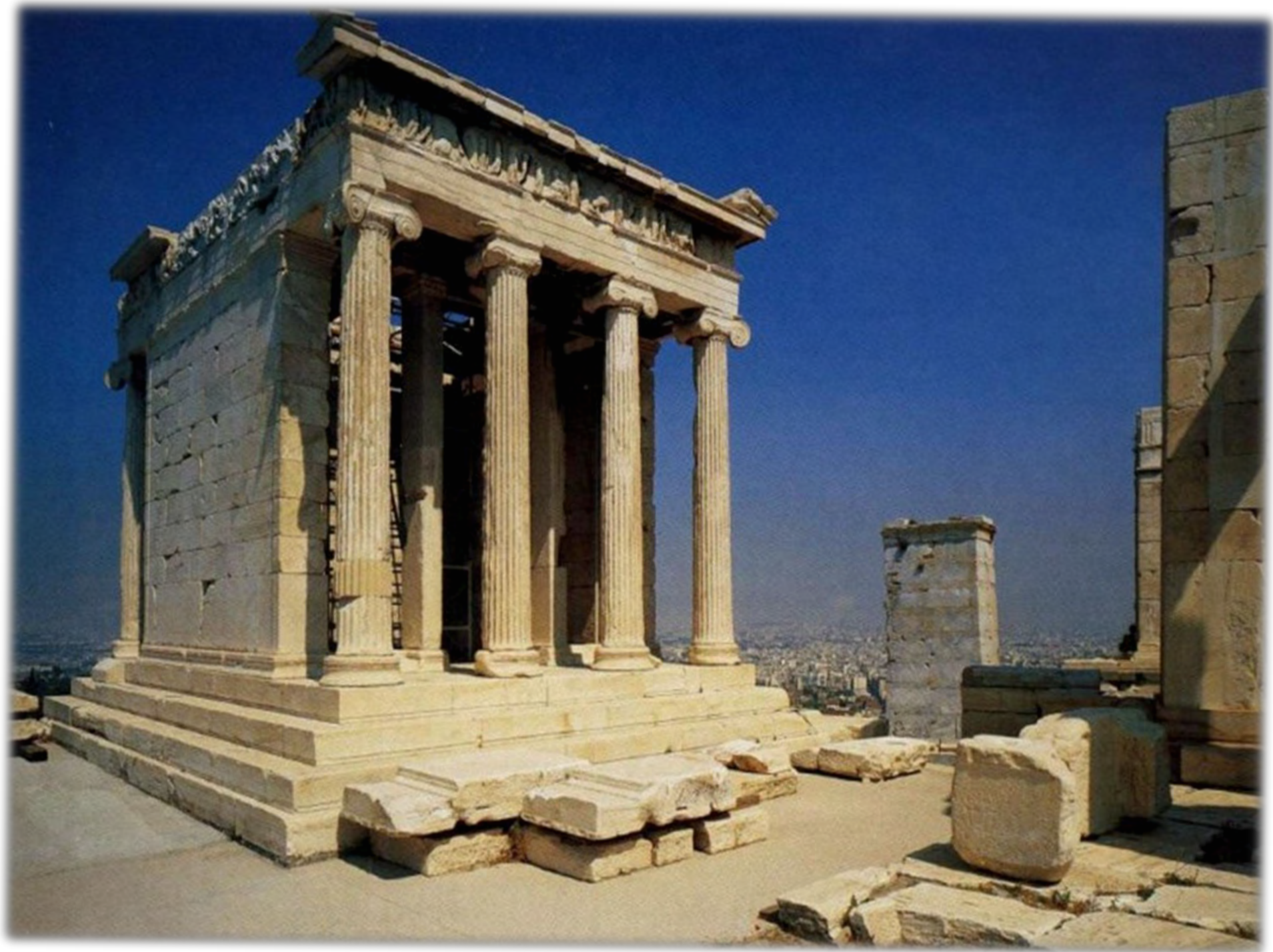
Propileos e entrada á Acrópole

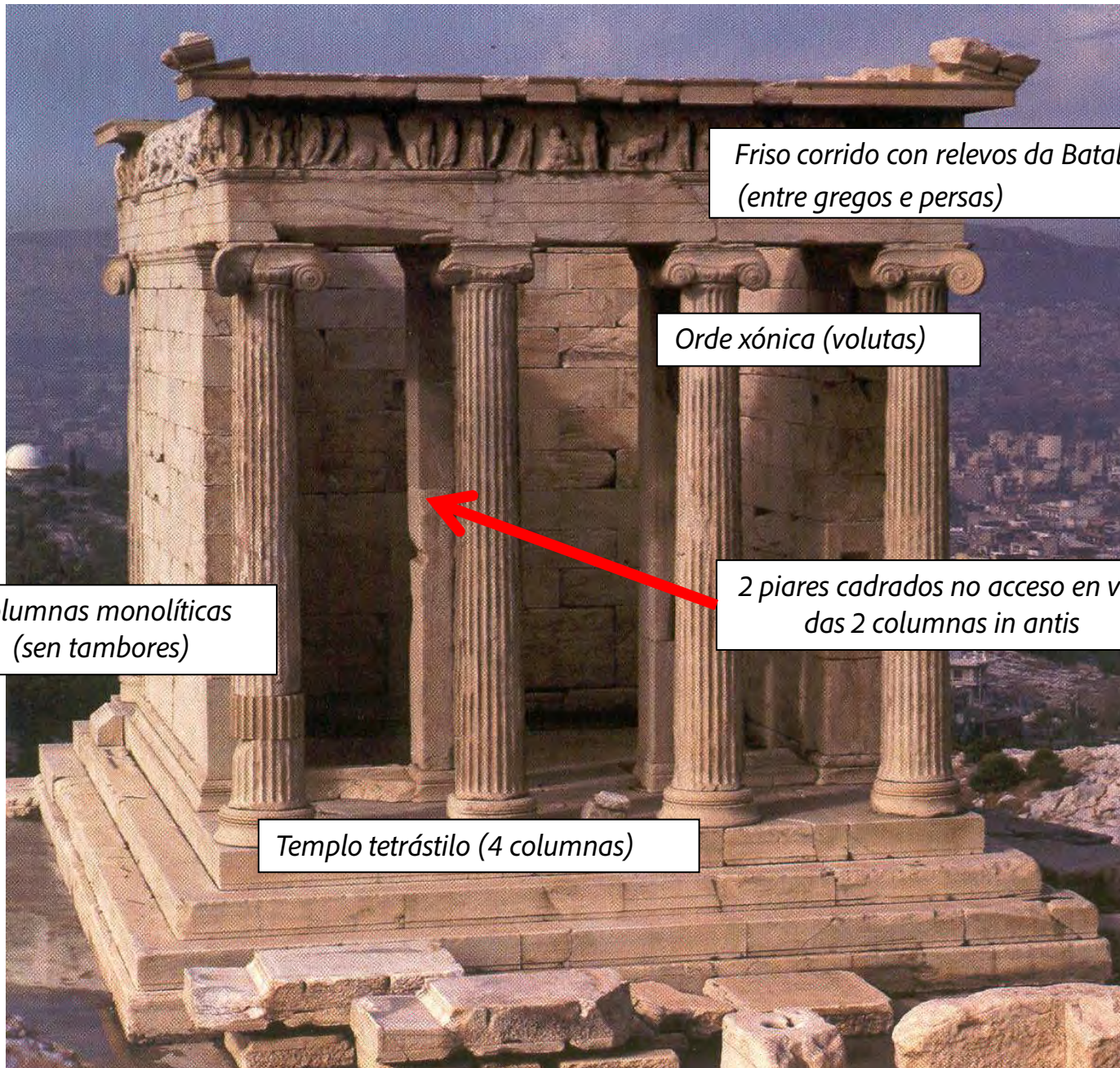

A cidade de Atenas ao fundo

*Friso corrido con relevos da Batalla de Platea
(entre gregos e persas)*

Orde xónica (volutas)

*Columnas monolíticas
(sen tambores)*

*2 piares cadrados no acceso en vez
das 2 columnas in antis*

Templo tetrástilo (4 columnas)

The image shows a section of an ancient Greek temple, the Temple of Peripha in Segesta. It features a row of Doric columns supporting a pediment. The columns are fluted and have papyrus capitals. The masonry is made of large, rectangular stone blocks. A text box is overlaid on the right side of the image.

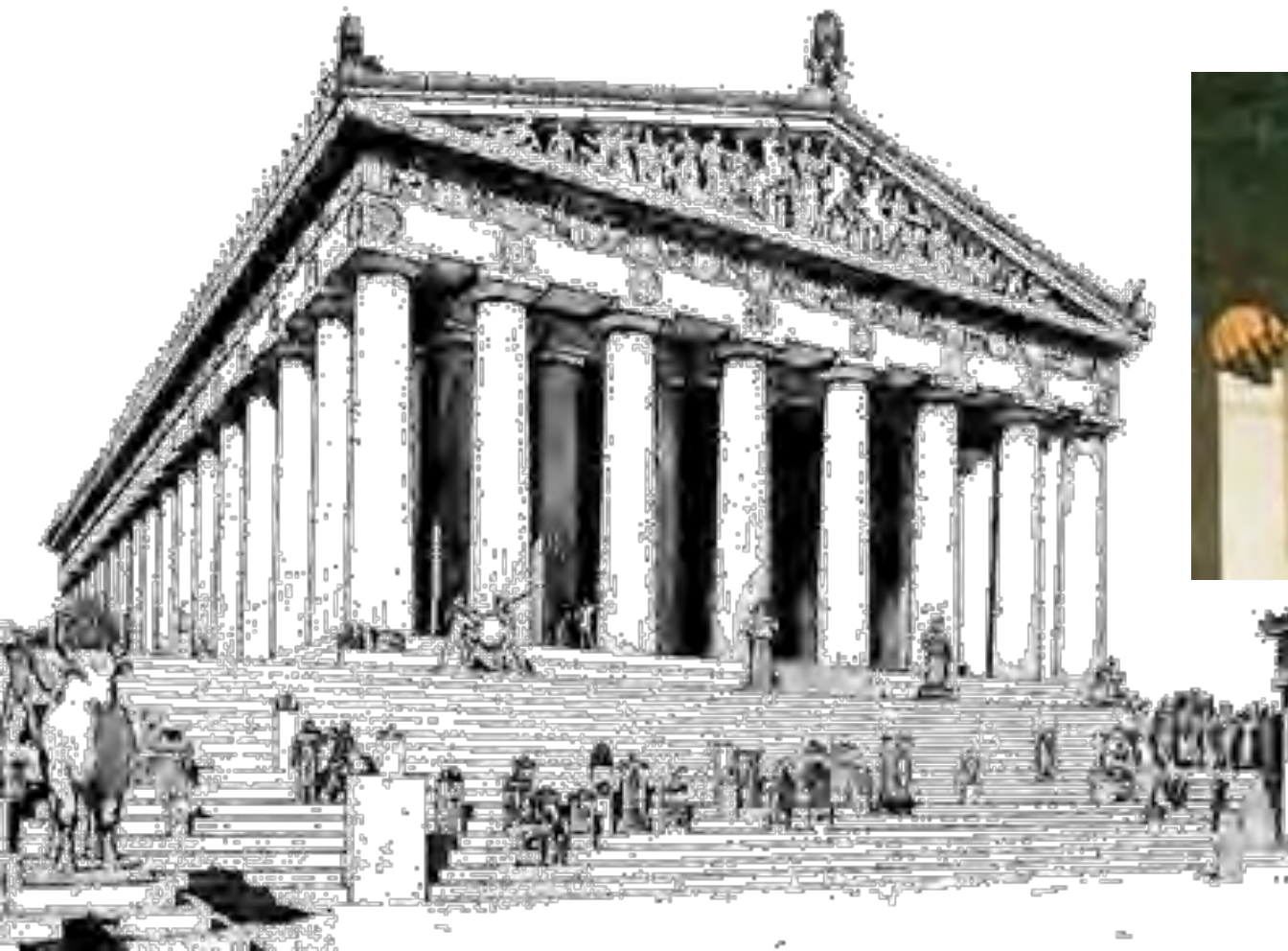
*Perpiaño a base de
soga e tizón*

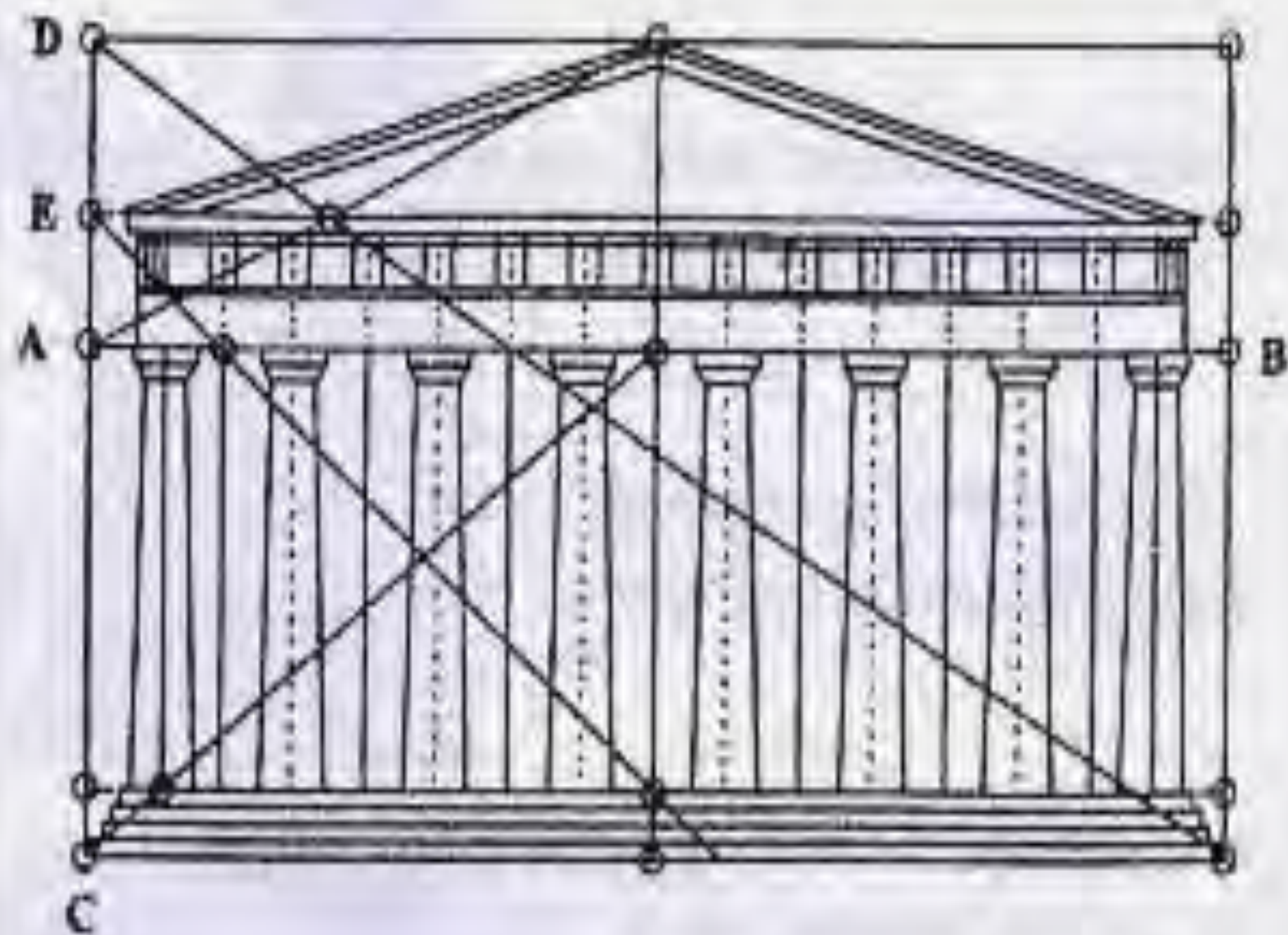

EDIFICIOS DA ACRÓPOLE: O PARTENÓN

Fidias, coordenador das obras do Partenón e autor da decoração escultórica.

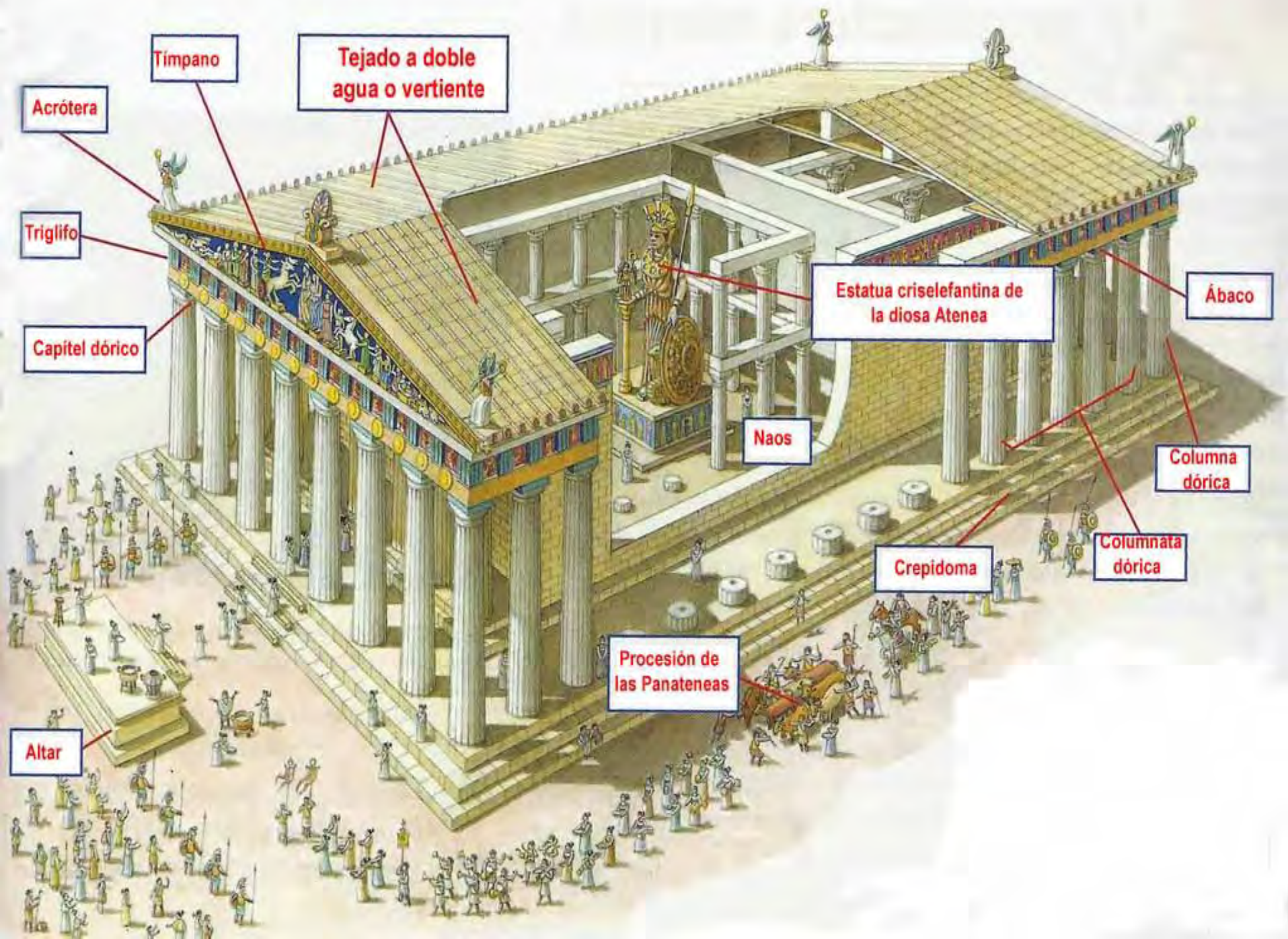

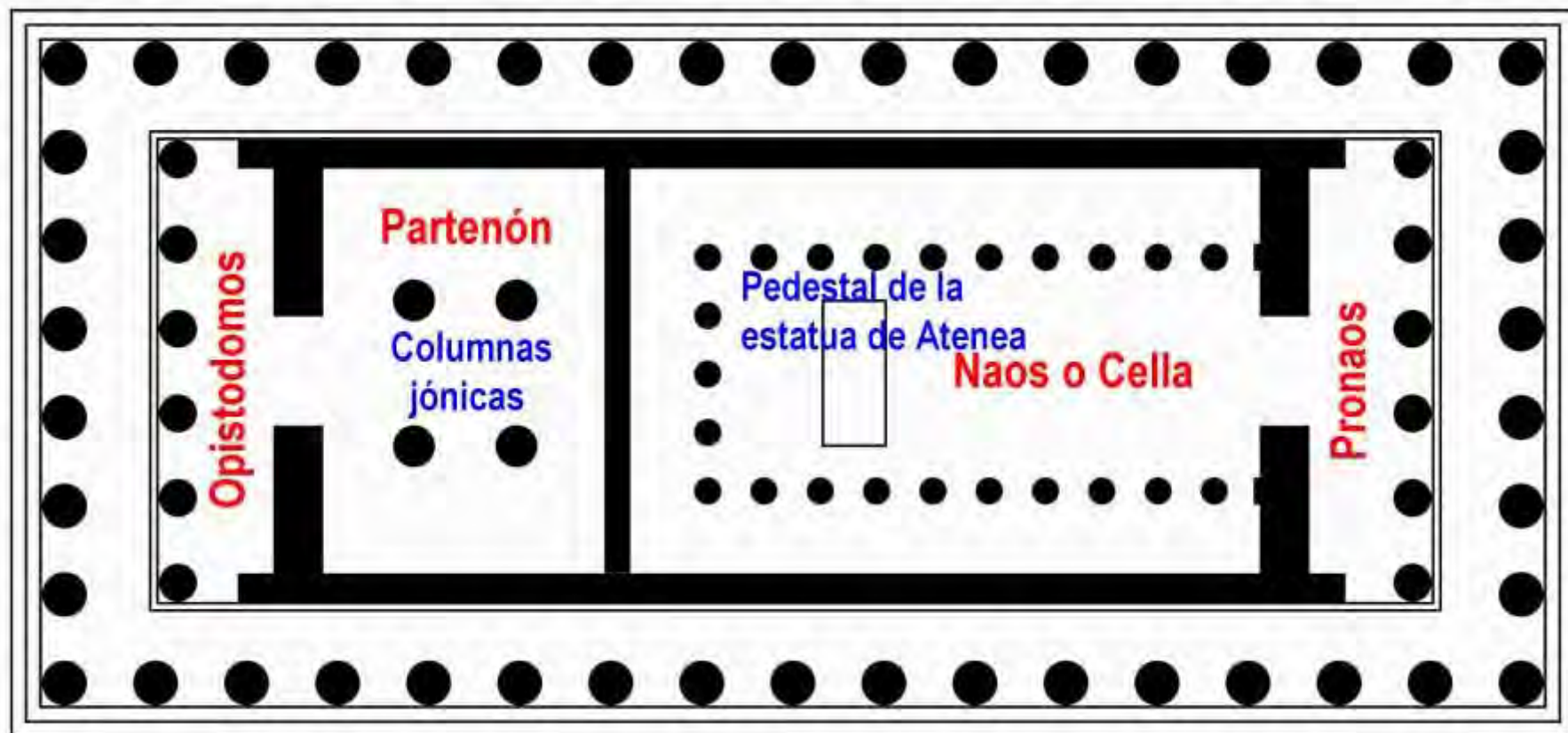

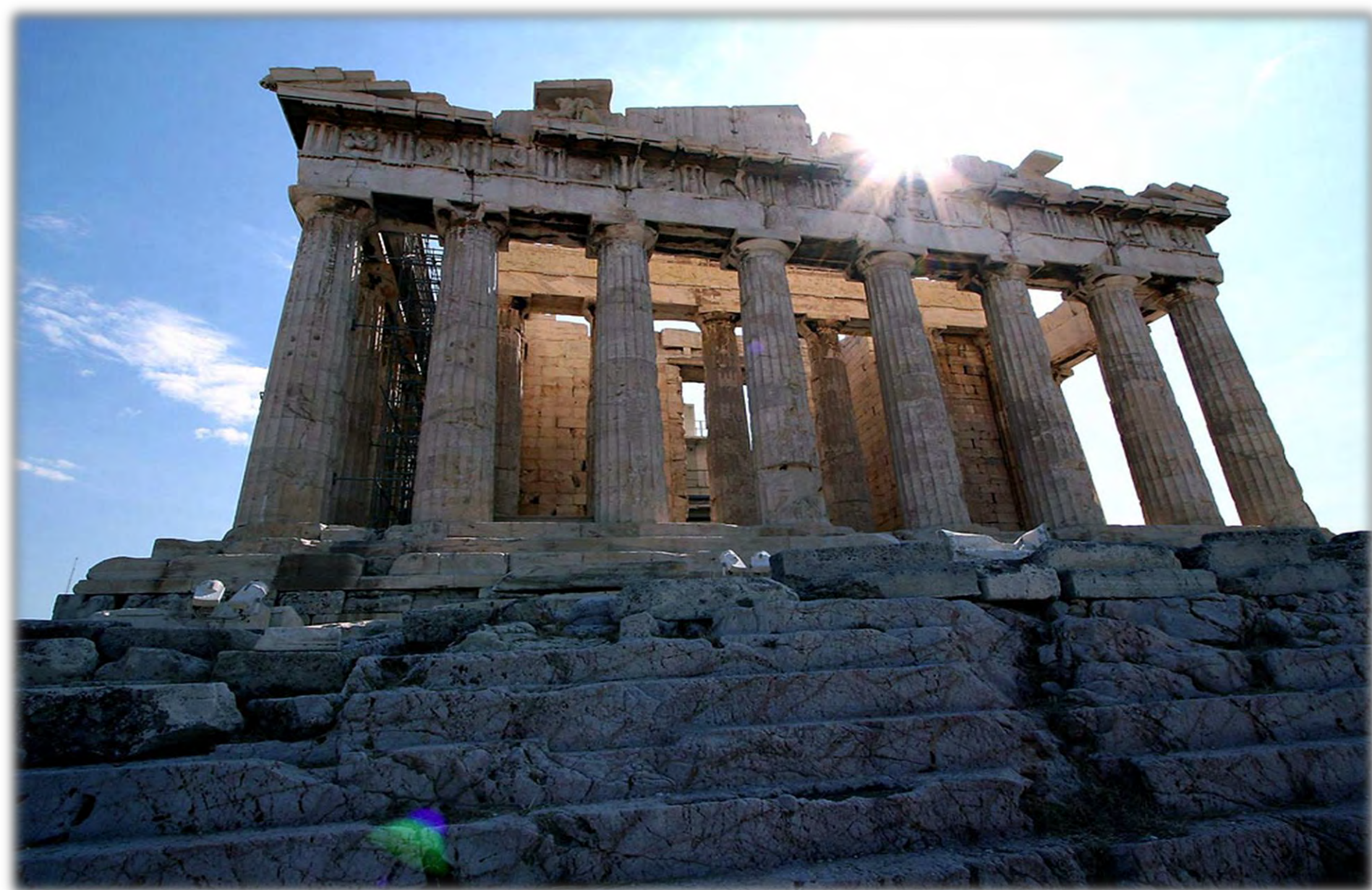

Reconstrucción ideal do Partenón

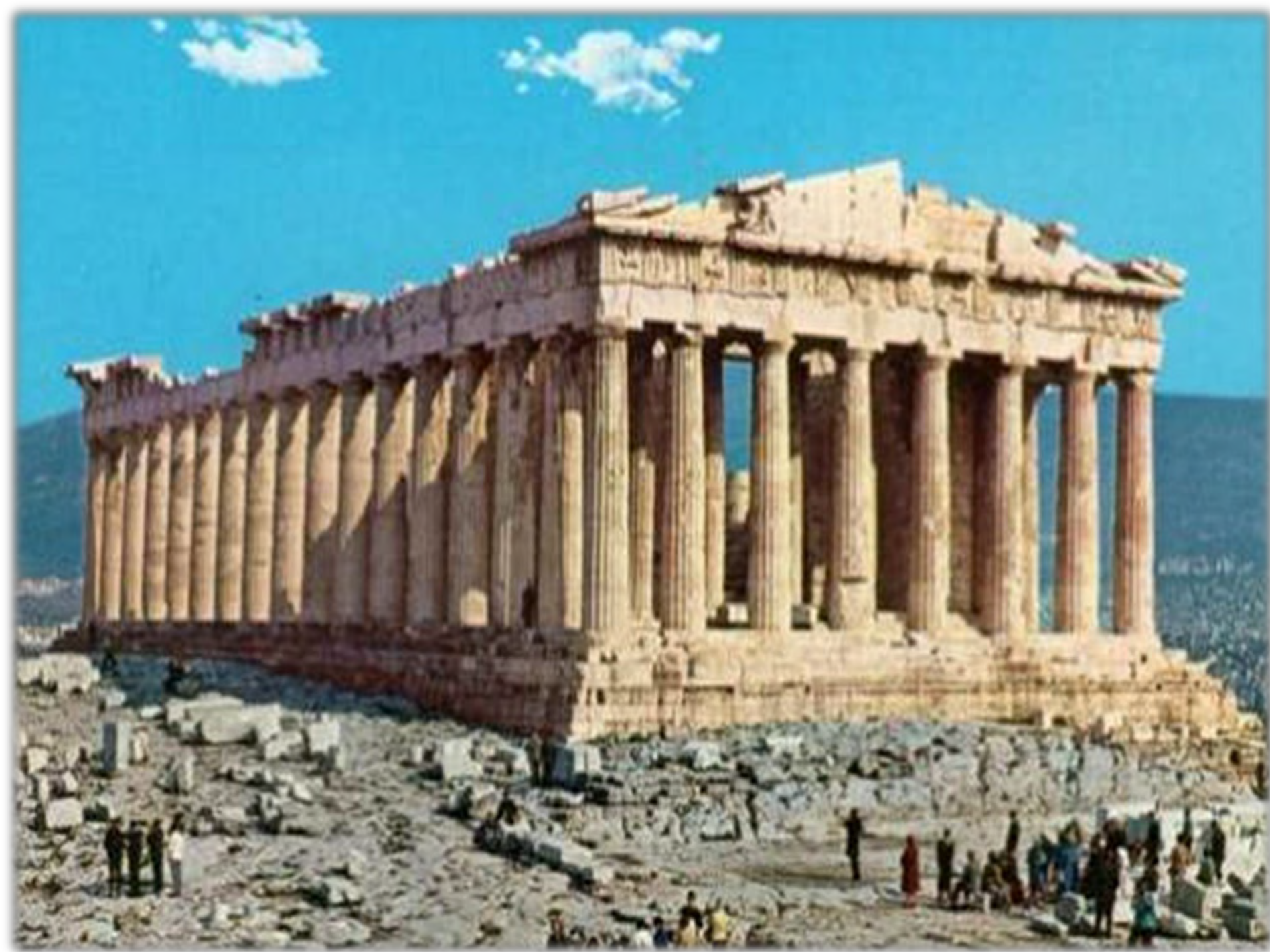

A fachada principal oriéntase cara ao leste, de costas aos propíleos, e cara ao lugar por onde sae o sol.

Vista actual dun dos laterais do Partenón

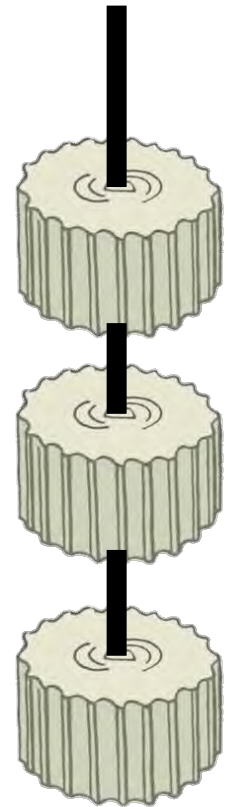
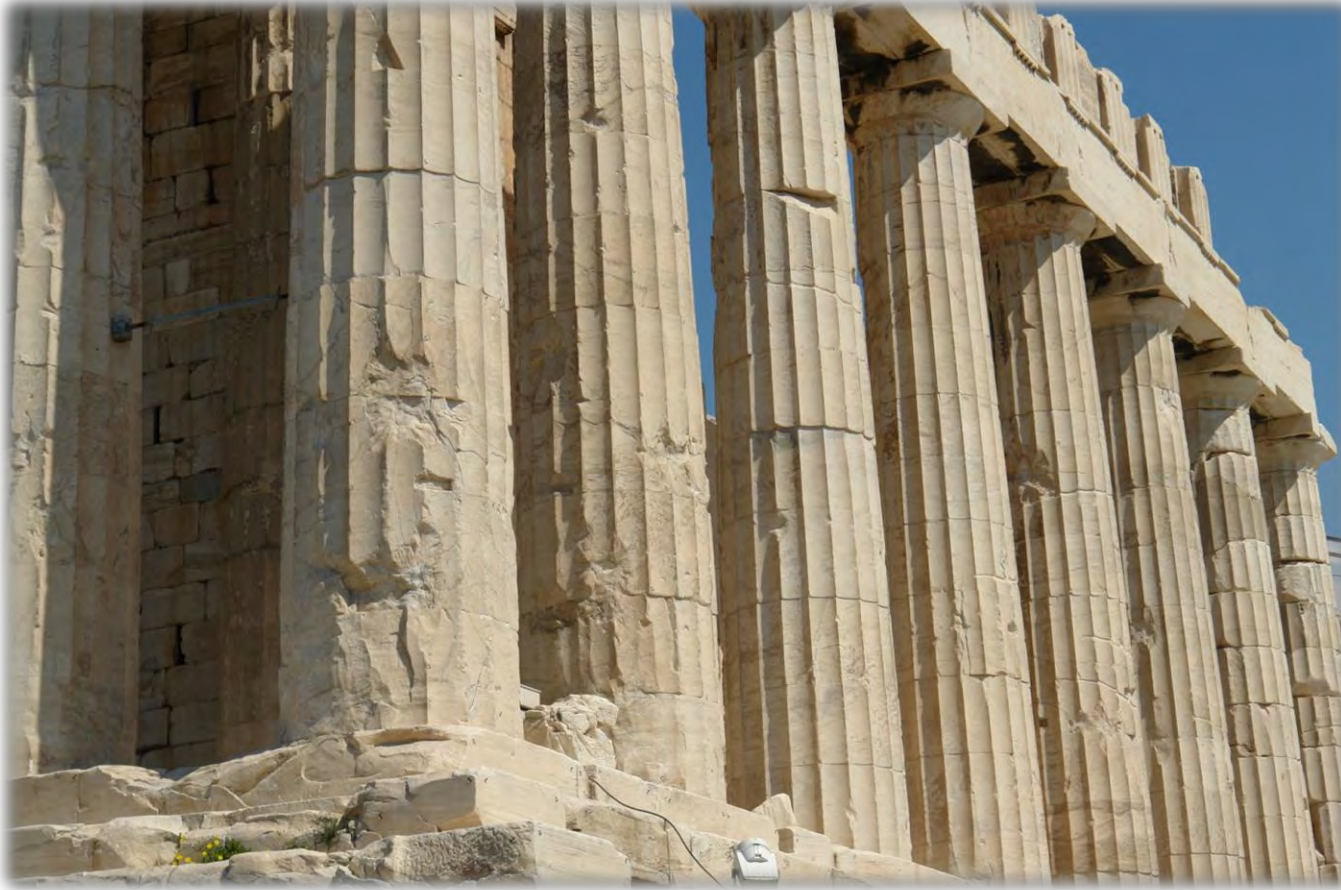
Vista actual dun dos laterais do Partenón

Obras de conservación do templo

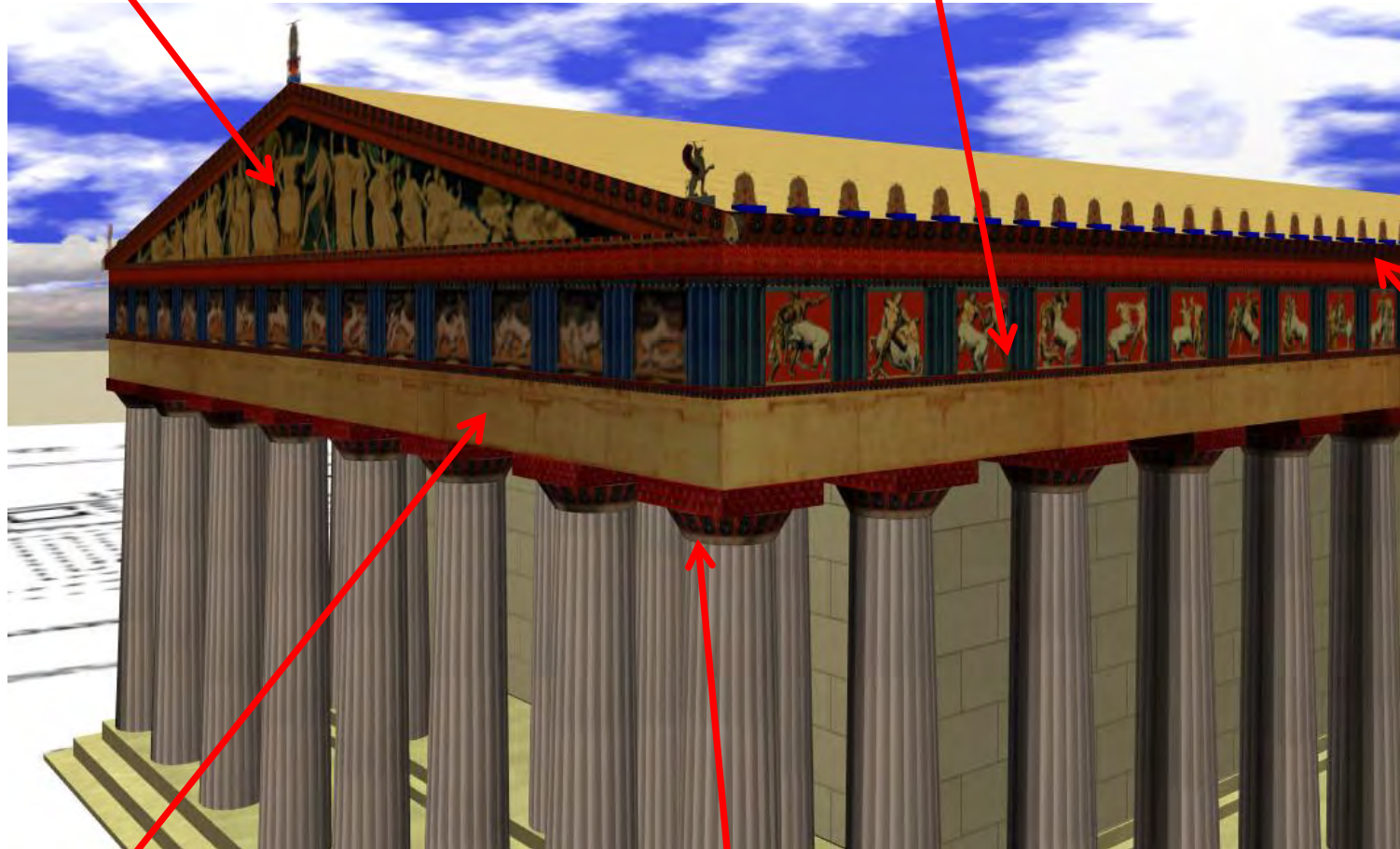

As columnas están formadas por tambores circulares, unidos por un vástago metálico central.

**frontón, cun tímpano
decorado con fermosas
esculturas.**

**Friso dividido en triglifos e metopas con
relevos escultóricos**

Cornixa.

Arquitrabe lisa

Capitel dórico (equino e ábaco)

Fidias encargouse da decoración escultórica do Partenón.

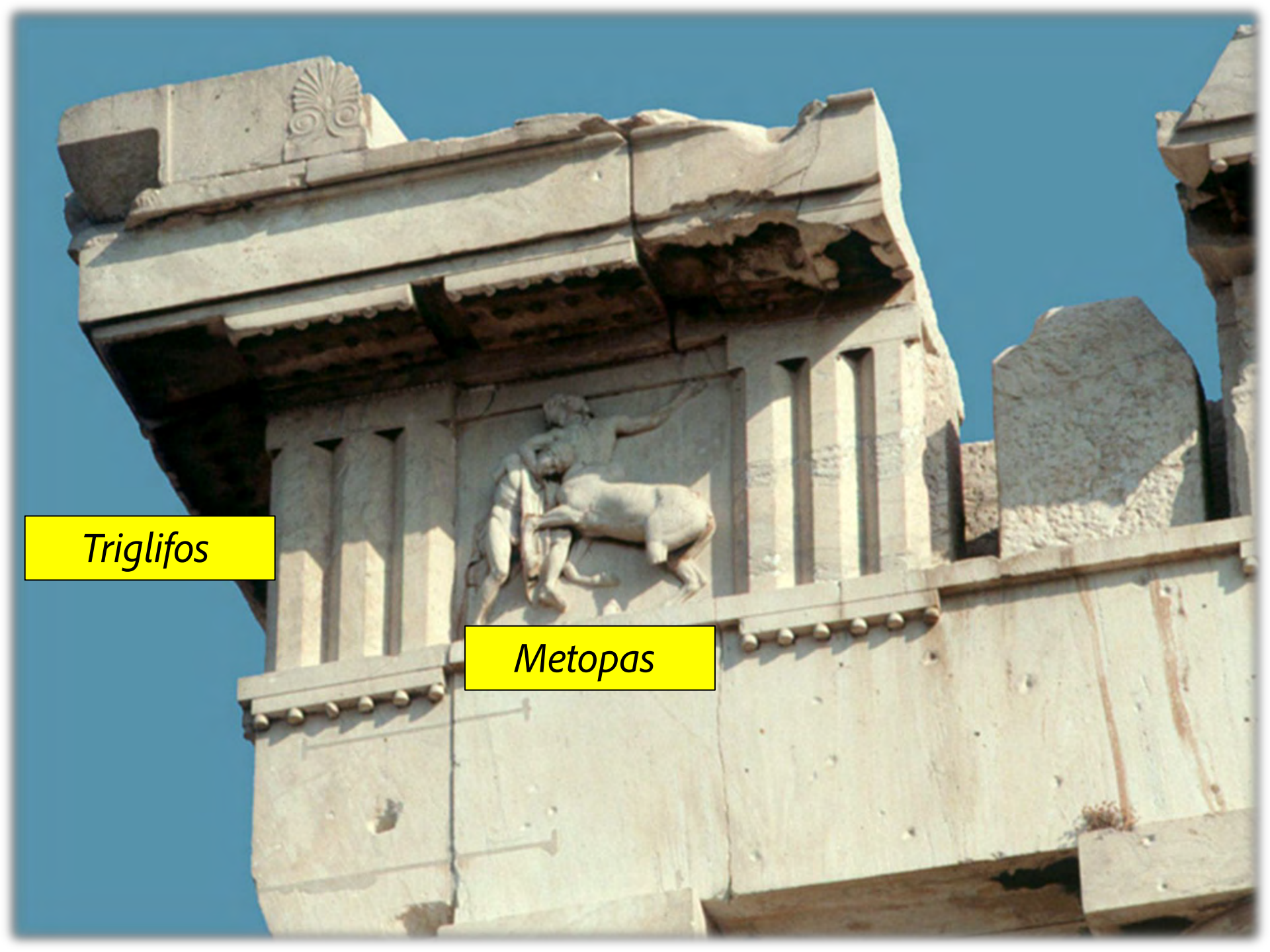
Decoración: Tímpanos:

Nacemento de Atenea e elección do patrón da Ática.

Metopas:

xigantomaquia, centauromaquia, Amazonamaquia e Guerra de Troia.

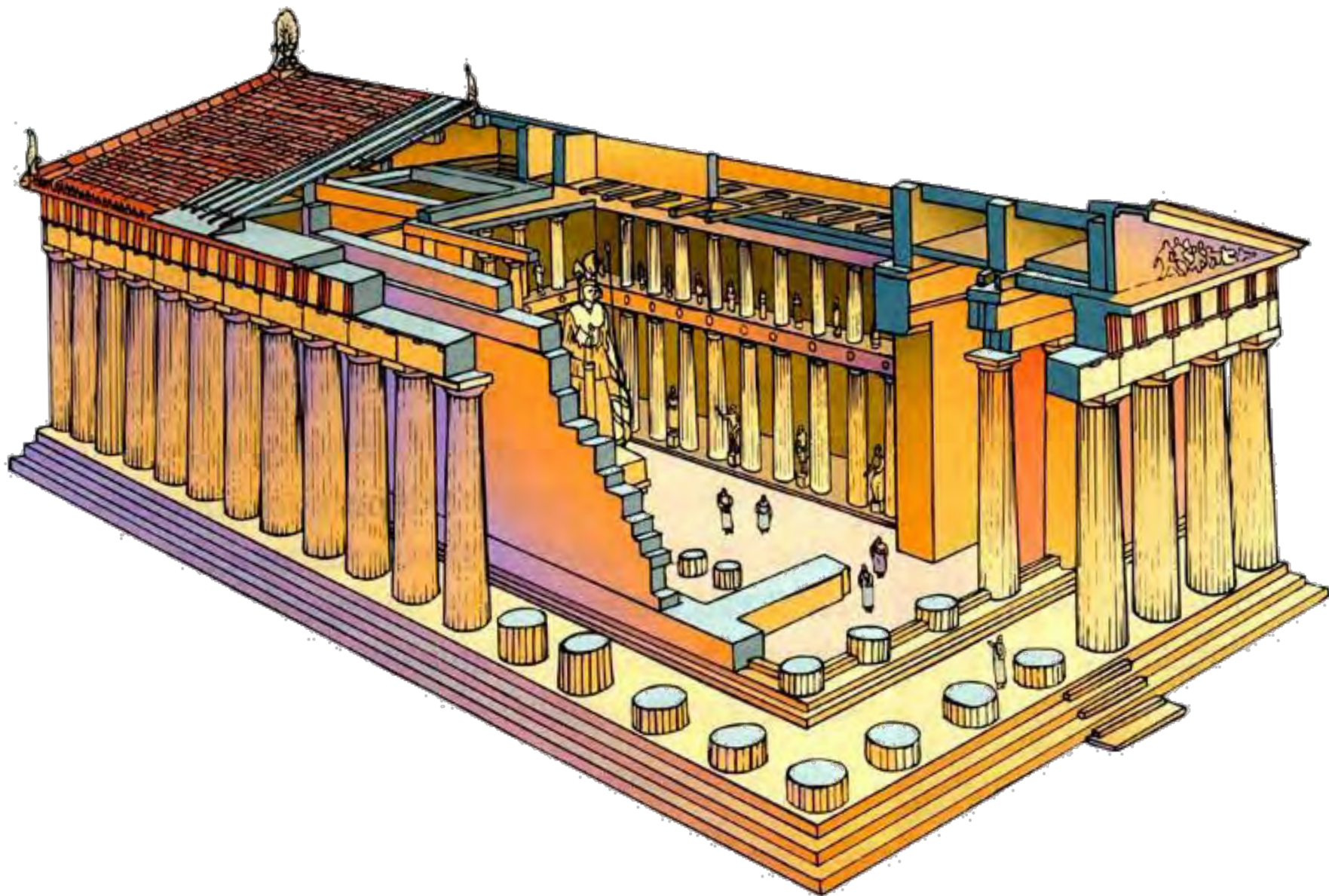
The image shows a section of a classical Greek temple facade. At the top, a pedimental relief sculpture depicts a centaur attacking a bull. The sculpture is set within a metope, a rectangular panel between triglyphs. The triglyphs are the rectangular blocks with three vertical flutes. The entire structure is made of light-colored stone, possibly marble, and shows signs of weathering and damage. The background is a clear blue sky.

Triglifos

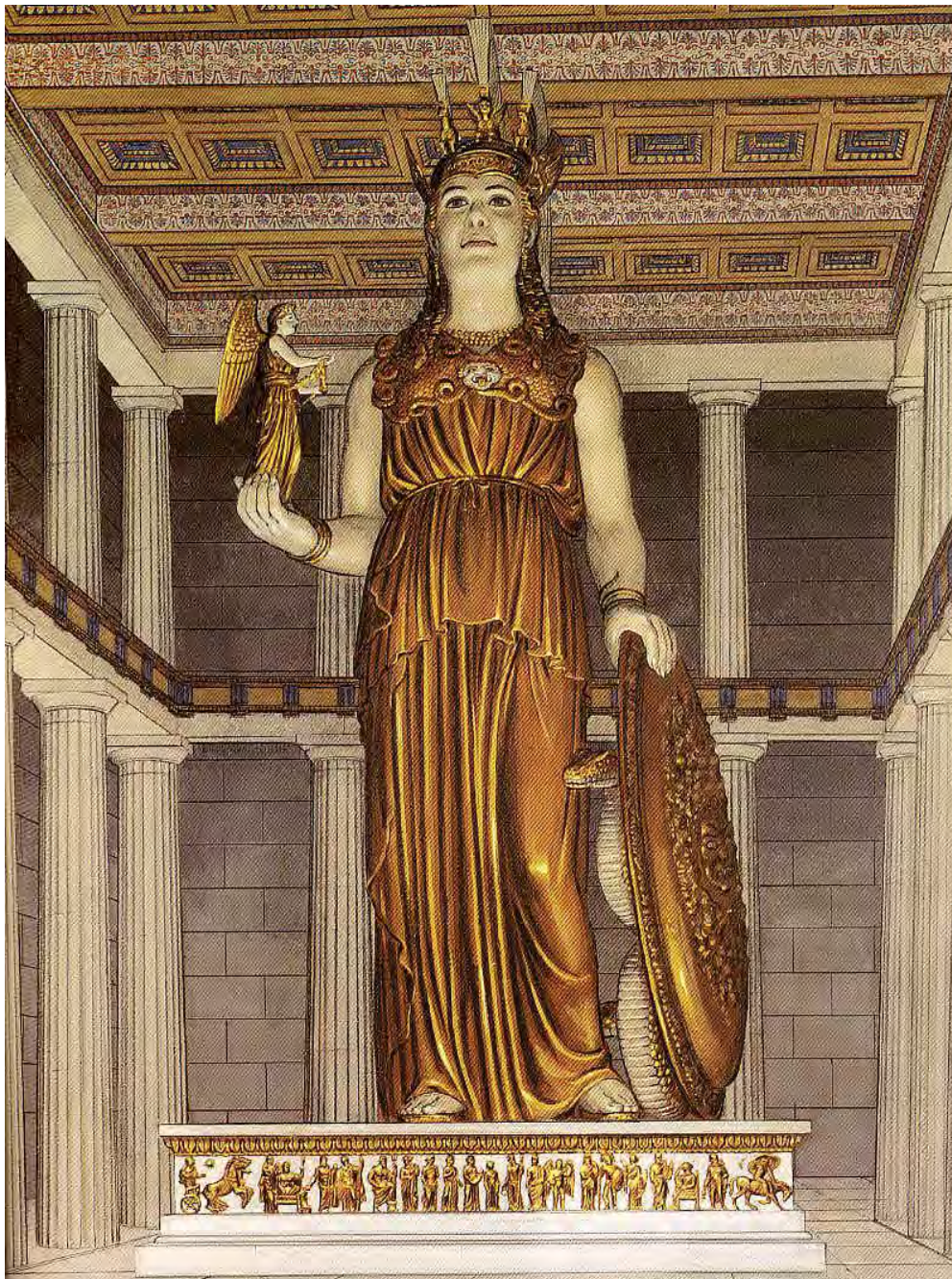
Metopas

RECONSTRUCCIÓN DO PARTENÓN

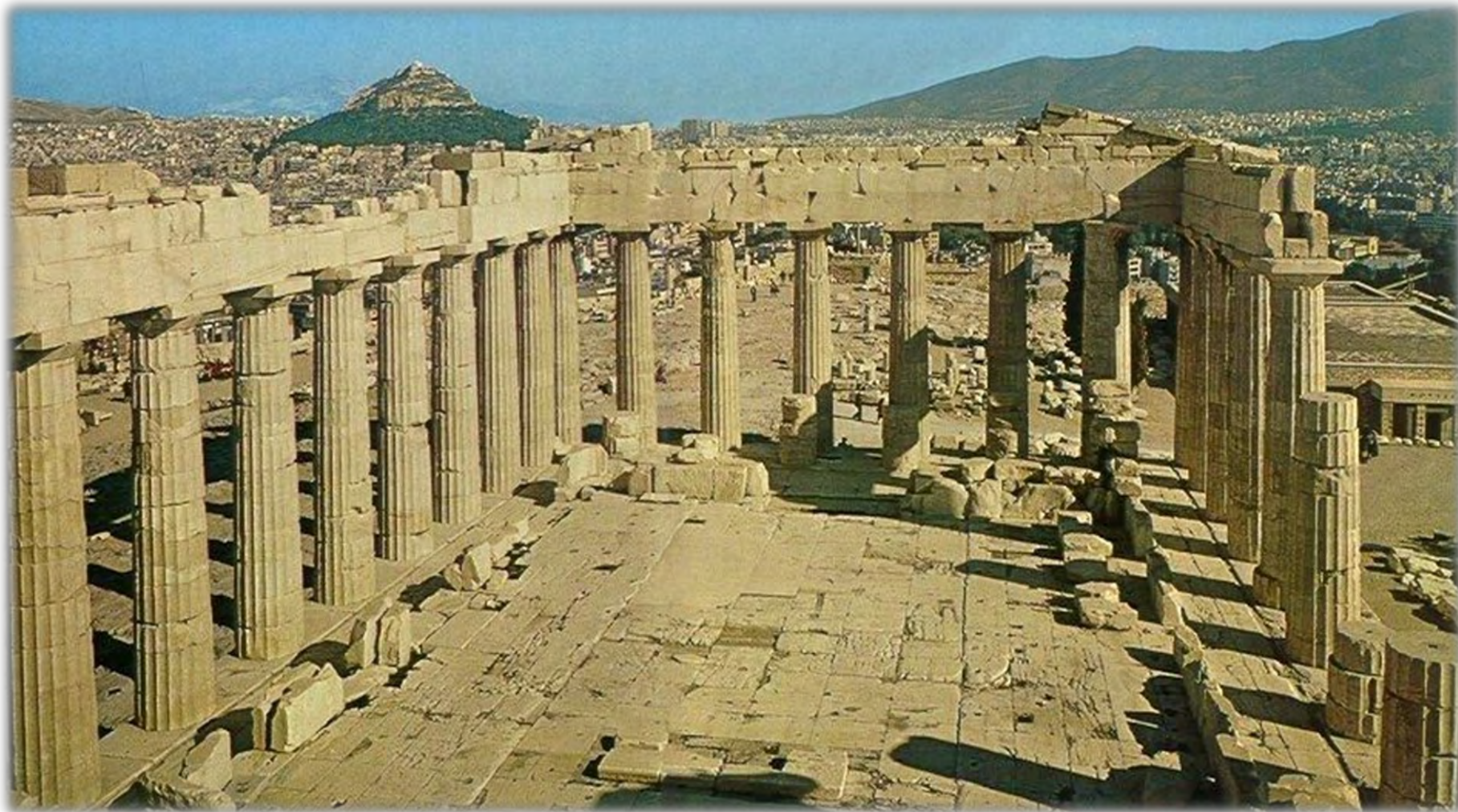
Posible aspecto do interior do Partenón coa xigantesca estatua de Atenea.

A orientación leste-oeste tiña o obxectivo de conseguir que o sol nascente proxectase os seus raios directamente sobre a estatua de Atenea no día da súa festa.

Cando parte do marfil e do ouro da estatua da deusa desapareceu, Fidias foi acusado de roubo e condeado a prisión. Algúns autores cren que o artista morreu na cadea, e outros no desterro, vítima dos inimigos de Pericles, amigo de Fidias.

Aspecto actual do interior do Partenón

Reconstrucción do Partenón (Nashville, Tennessee. EE.UU)

EDIFÍCIOS DA ACRÓPOLE: O ERECTEION

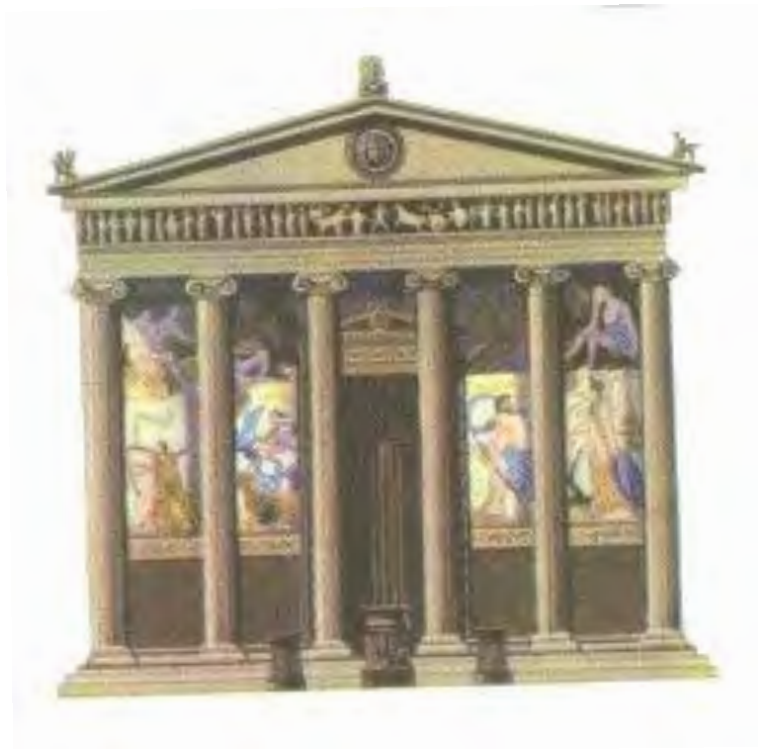
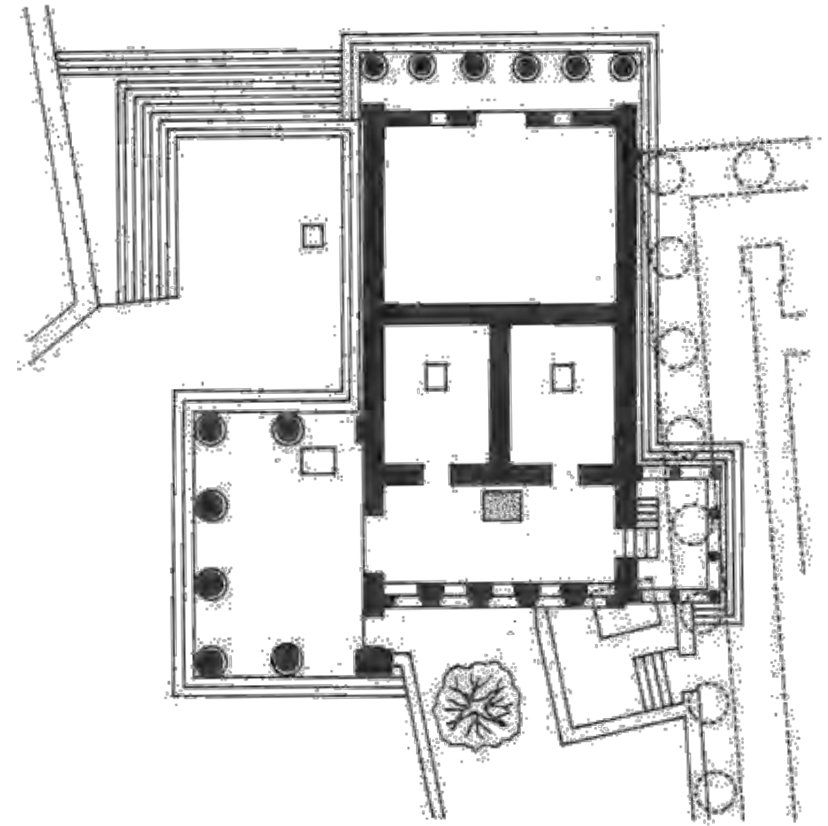

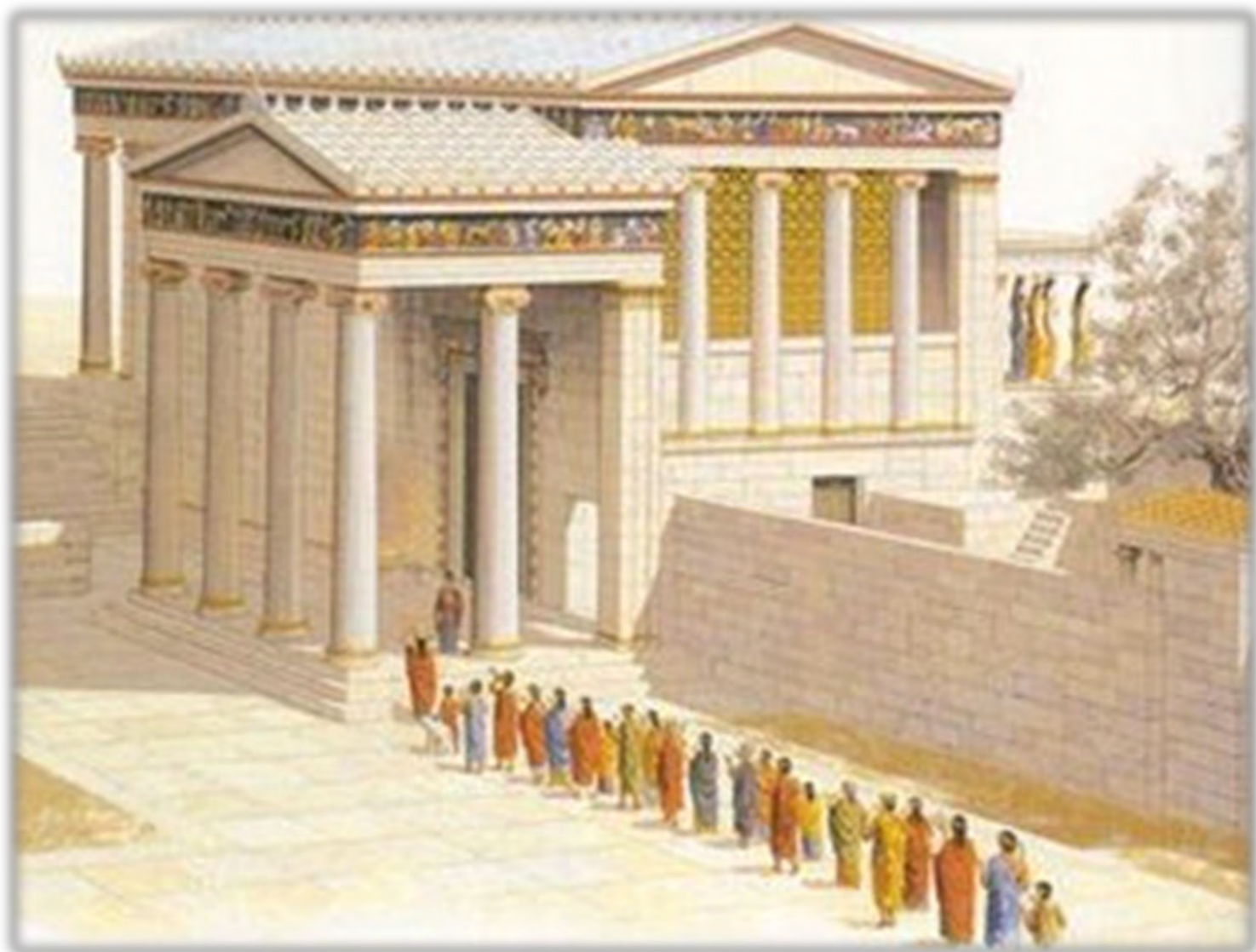
Práctico comentado: o Erecteion

EDIFÍCIOS DA ACRÓPOLE: O Erecteion

Obras de conservación do Erecteion na actualidade

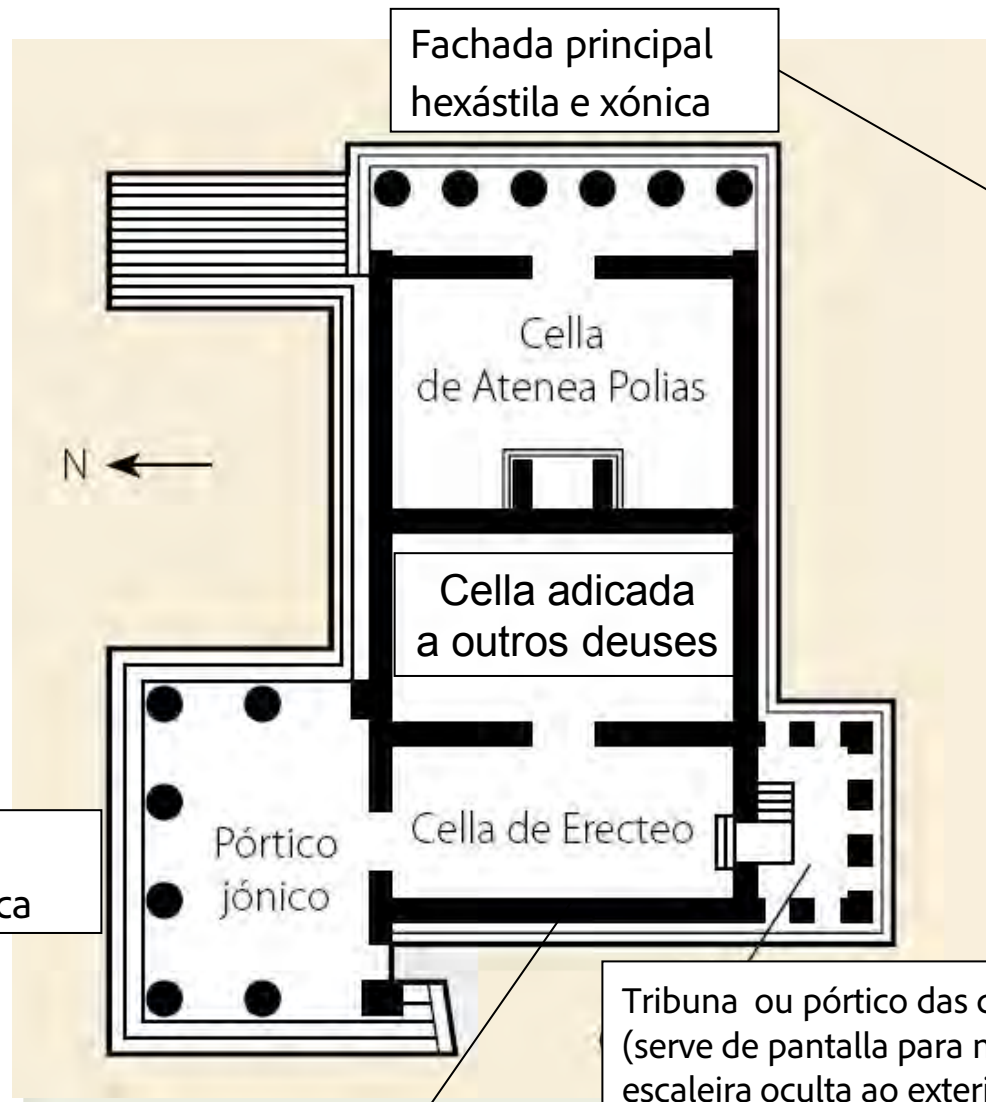

Atenea

Erecteo

Fachada principal
hexástila e xónica

Cella
de Atenea Polias

Cella adicada
a outros deuses

Cella de Erecteo

Pórtico
jónico

Tribuna ou pórtico das cariátides
(serve de pantalla para manter a
escaleira oculta ao exterior).

Espazo orixinalmente semiaberto
que permite contemplación da
oliveira sagrada

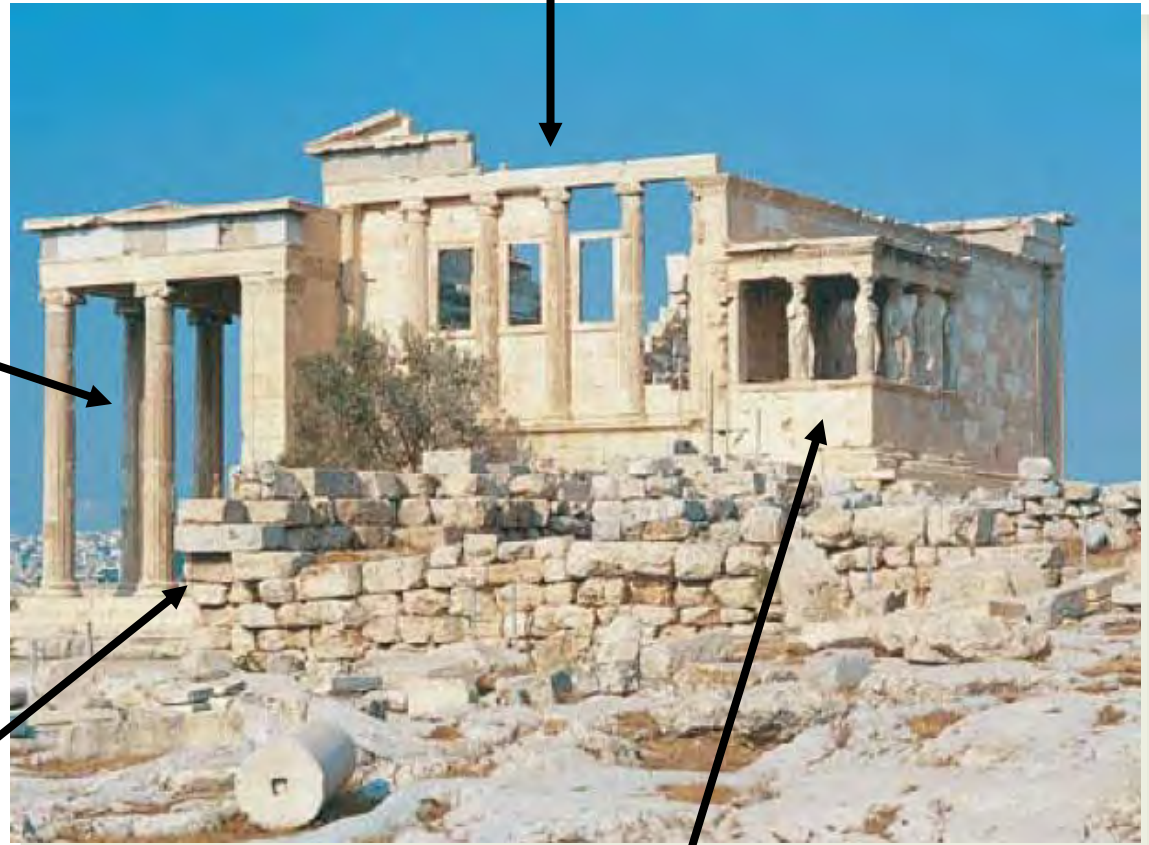
*Interior: espazos moi
subdivididos. Orixinalidade,
variedade e peculiaridade
fronte á sinxeleza do
P Partenón*

Fachada norte
tetrástila e xónica

Fachada occidental: orixinariamente constaba de semicolumnas adosadas a pilastras e conectadas entre elas mediante unha balaustrada. Os romanos substituírona por unha serie de fiestras nun muro cego.

Fachada norte: pórtico tetrástilo, con dúas columnas laterais en segunda ringleira

Desnivel de tres metros

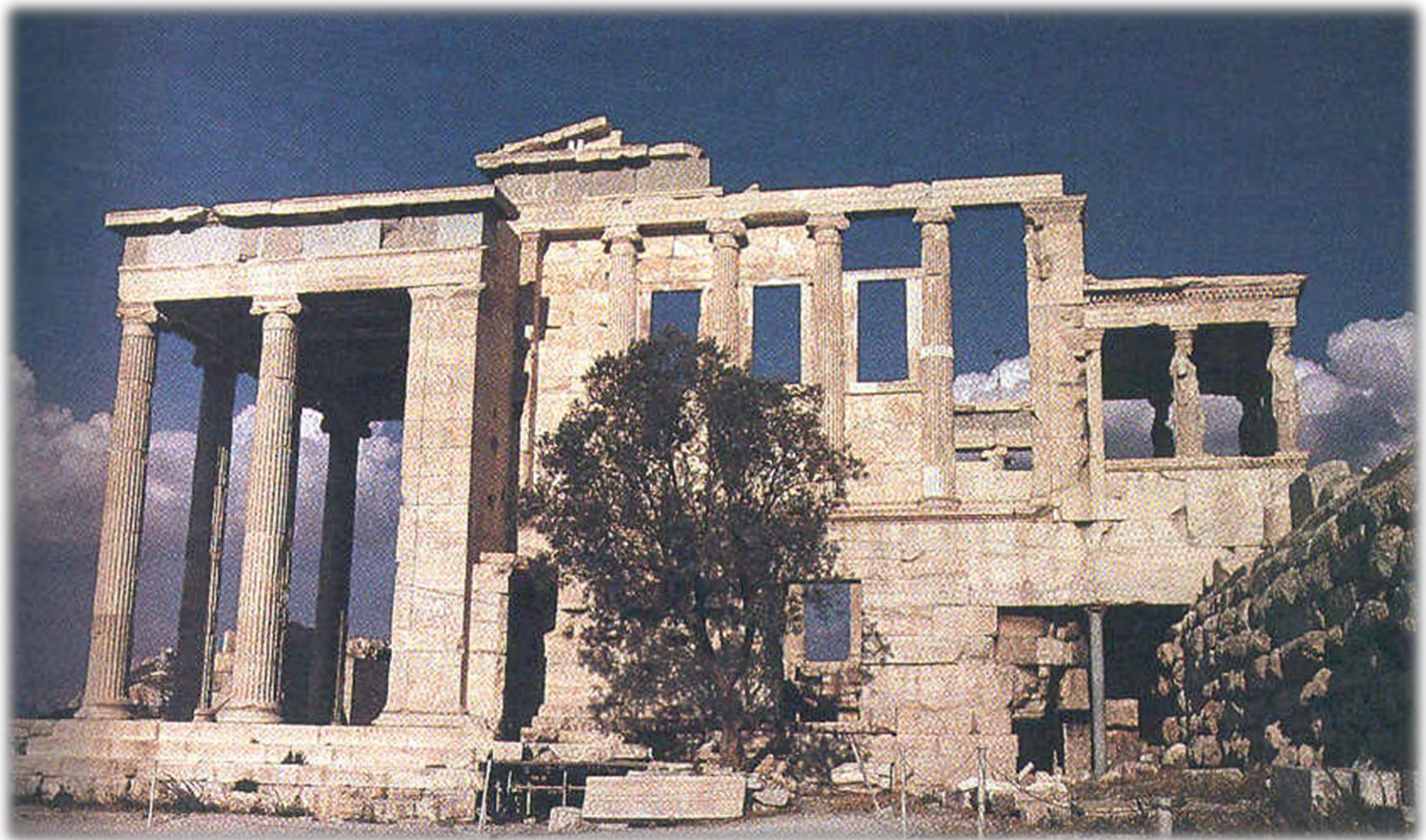
Tribuna das Cariátides cara ao Sur

Relevos em mármore
sobre fundo de placas
calcárias azuis

Entaboamento xónico,
mais cornixa dórica

Fachada oeste

2'30 m.

Para outros, representa a escravitude das mulleres de Carie, poboación que apoiou aos persas.

As cariátides miran cara ao Partenón. Sobre a cabeza, o "cestiño", o ábaco e o entaboamento sen friso (arquitrabe con 3 franxas horizontais e cornixa)

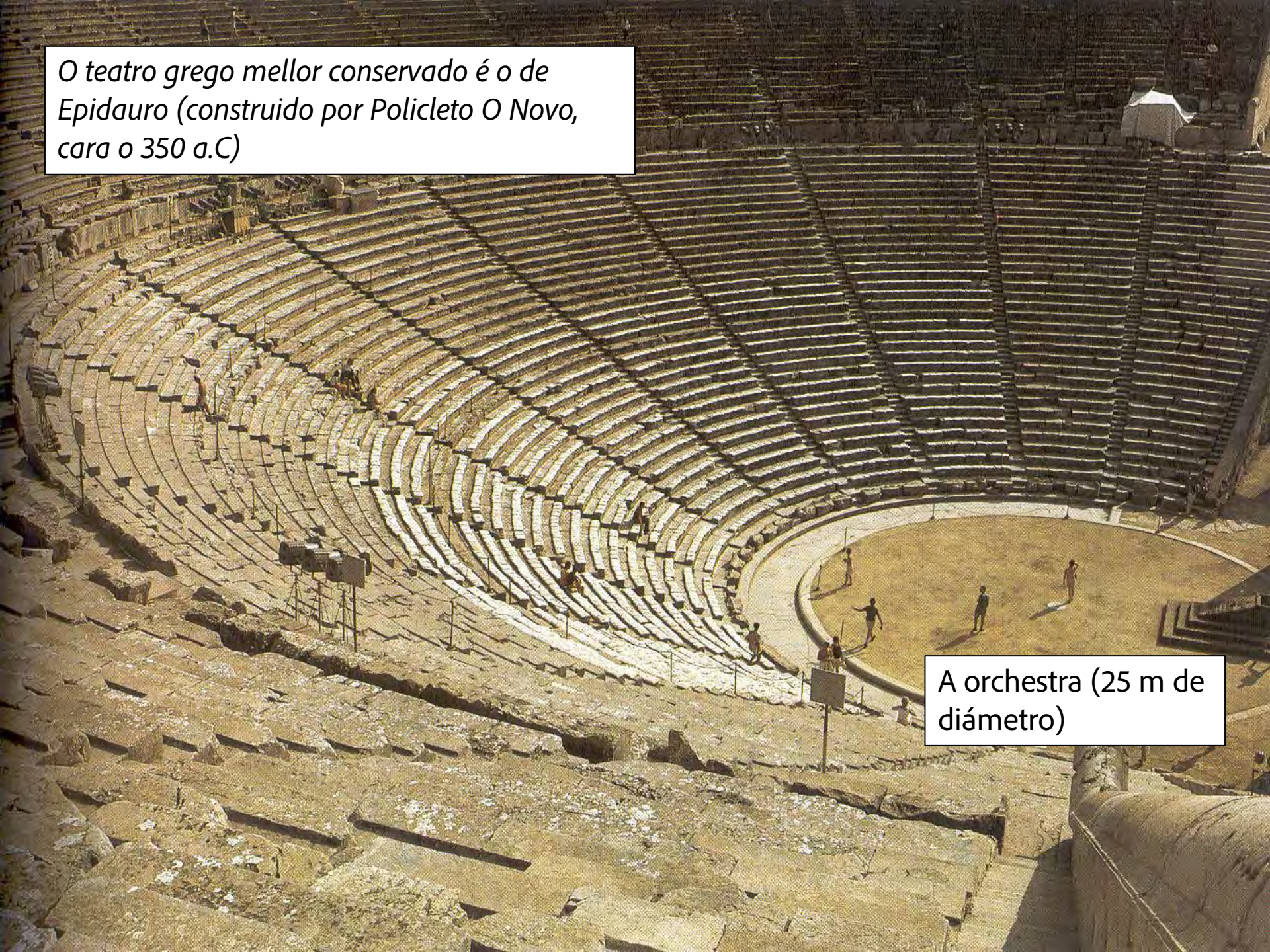
Levántanse sobre un pretil de mármore, orixinariamente, sen porta ao exterior.

Distribución simétrica das seis cariátides con respecto a un eixe central (tres a cada lado, e cada grupo flexiona a perna máis próxima a dito eixe).

Outras obras arquitectónicas

O teatro grego melhor conservado é o de Epidauro (construído por Policleto O Novo, cara o 350 a.C)

A orchestra (25 m de diâmetro)

Plano hipodámico

O urbanismo: plano hipodámico

*Estrutura arquivada que equilibra a
projeção vertical do monumento*

***Altar de Zeus
(180 a.C.)***

ESCULTURA GRIEGA

A escultura acadou unha enorme importancia na arte grega (novidades e avances). Exercería unha gran influencia na escultura dos estilos artísticos posteriores.

Características xerais:

- *Búsqueda da **beleza**, baseada como na arquitectura na **proporción** e no **equilibrio** das partes (**canon**): a medida do pulgar ou da cabeza como referencia.*
- ***Naturalismo**: o realismo debe acadarse mediante a razón e a experiencia (beleza Racional). Intenta reproducir a natureza, pero buscando o ideal.*
- ***Estudo do corpo humano**: antropocentrismo. Sutil equilibrio entre a beleza física exterior e os sentimentos.*
- *A escultura foi **evolucionando**, buscando a expresión, o volume ou o movemento, dende a época arcaica (esquemáticas e ríxidas), até o realismo da época clásica e a esaxeración do período helenístico.*

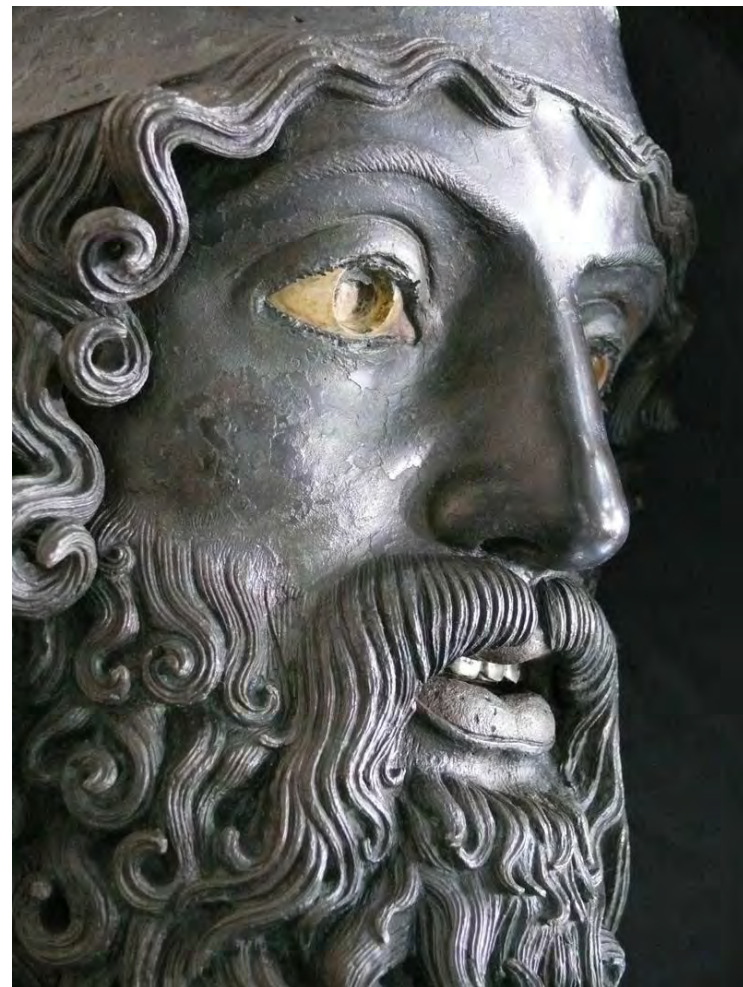
- Os materiais máis empregados foron o bronce e o mármore (este moi axeitado para representar a anatomía humana).

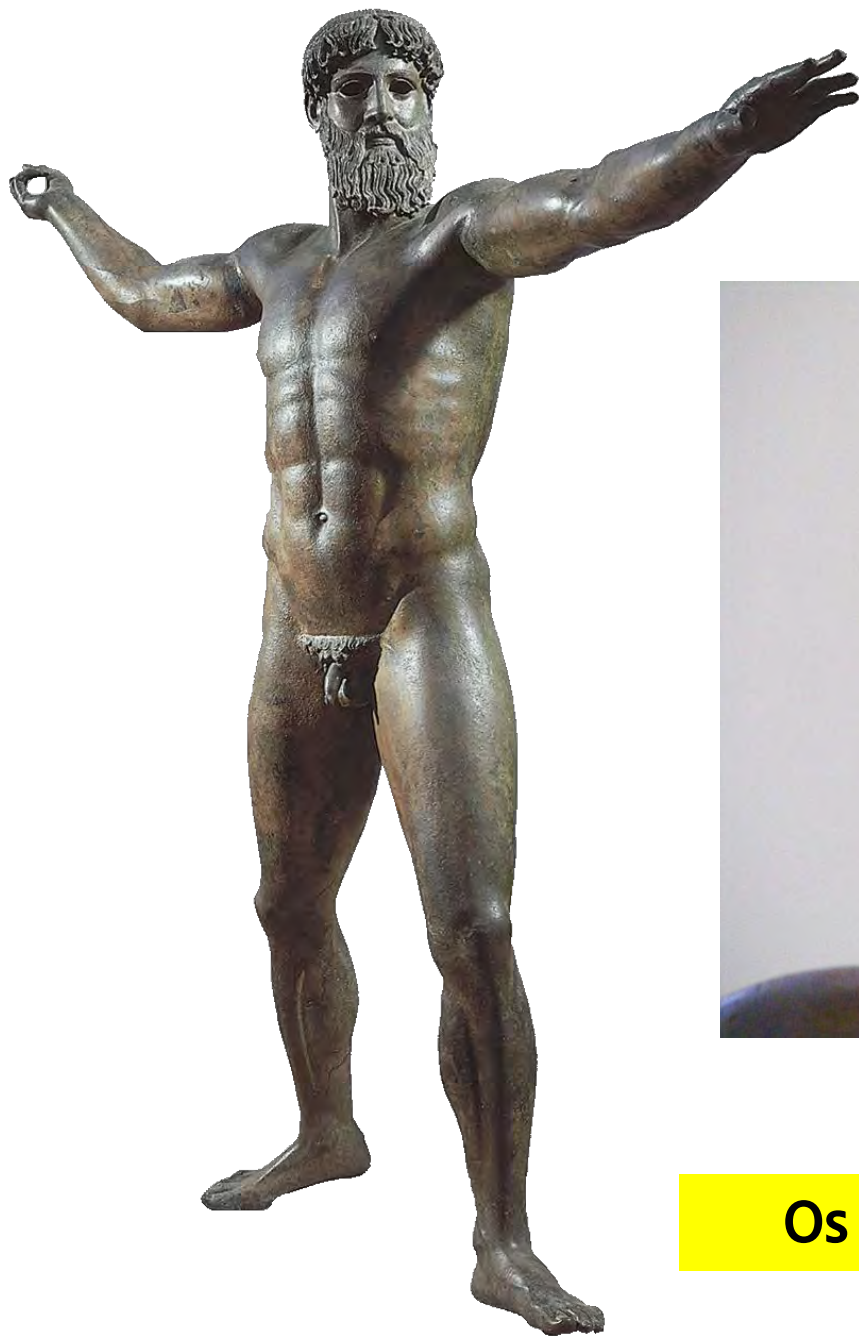

- As esculturas de pedra estaban **policromadas**.

Os bronzes de Riace: guerreiros

Os bronzes de Riace: deus grego

Evolución da escultura grega

Los rostros

El cuerpo y el movimiento

A escultura arcaica (s. VII-480 a.C):

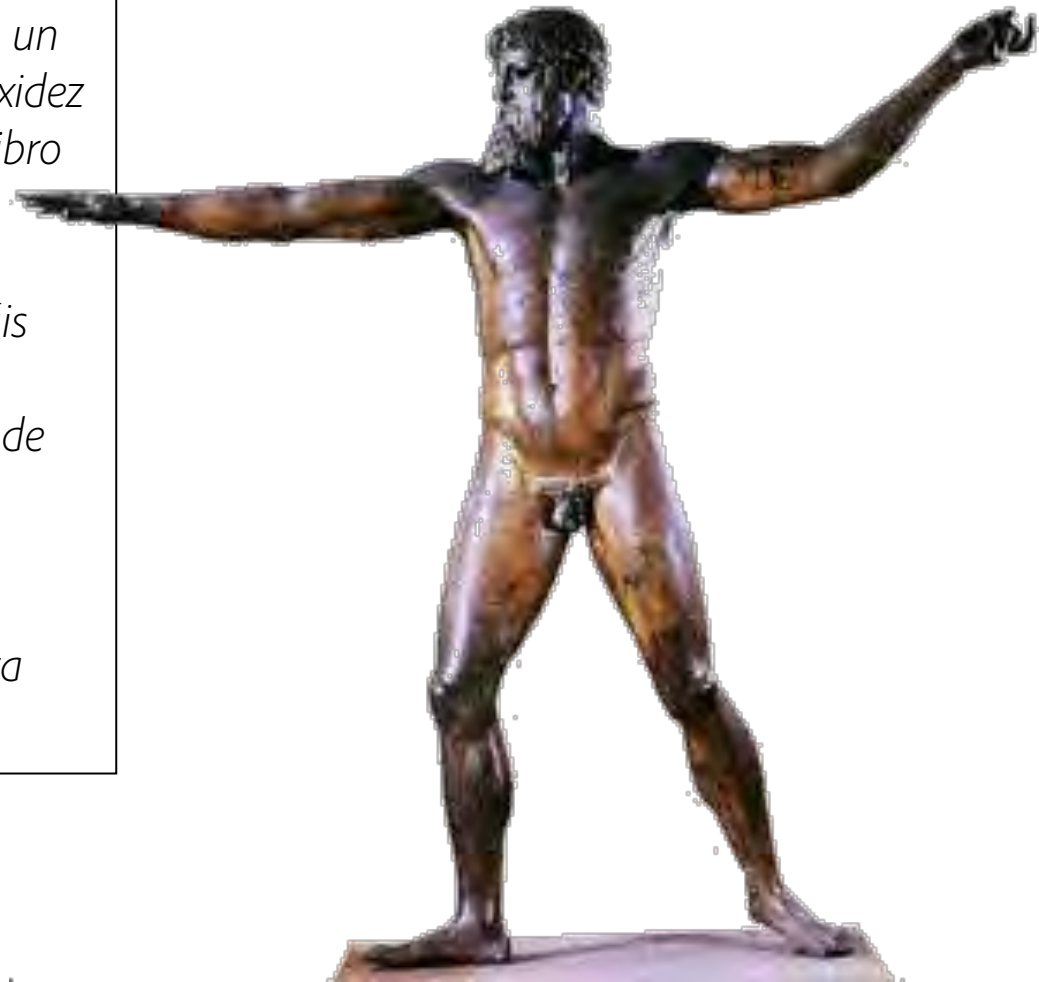

Kurós e koré:

A escultura clásica:

•Co paso do tempo, a escultura avanzou cara ao naturalismo:

- *Abandónase a frontalidade. Conséguese un movemento máis natural, elimínase a rixidez arcaica e dótase á figura de maior equilibrio e harmonía.*
- *Os rostros presentan unha expresión máis serea, e os cabelos e as ropaxes un tratamento máis naturalista: aparencia de vida e liberdade.*
- *Trabállase mellor a anatomía humana, chegándose á máxima perfección (beleza ideal)*

O classicismo subdivídese en tres etapas:

- **PRIMEIRO CLASICISMO OU SEVERO**
- **CLASICISMO PLENO**
- **CLASICISMO DO SÉCULO IV a.C**

Obras representativas do estilo severo ou fase de transición ao clasicismo son “O auriga de Delfos” e o “Trono Ludovisi”.

A escultura clásica

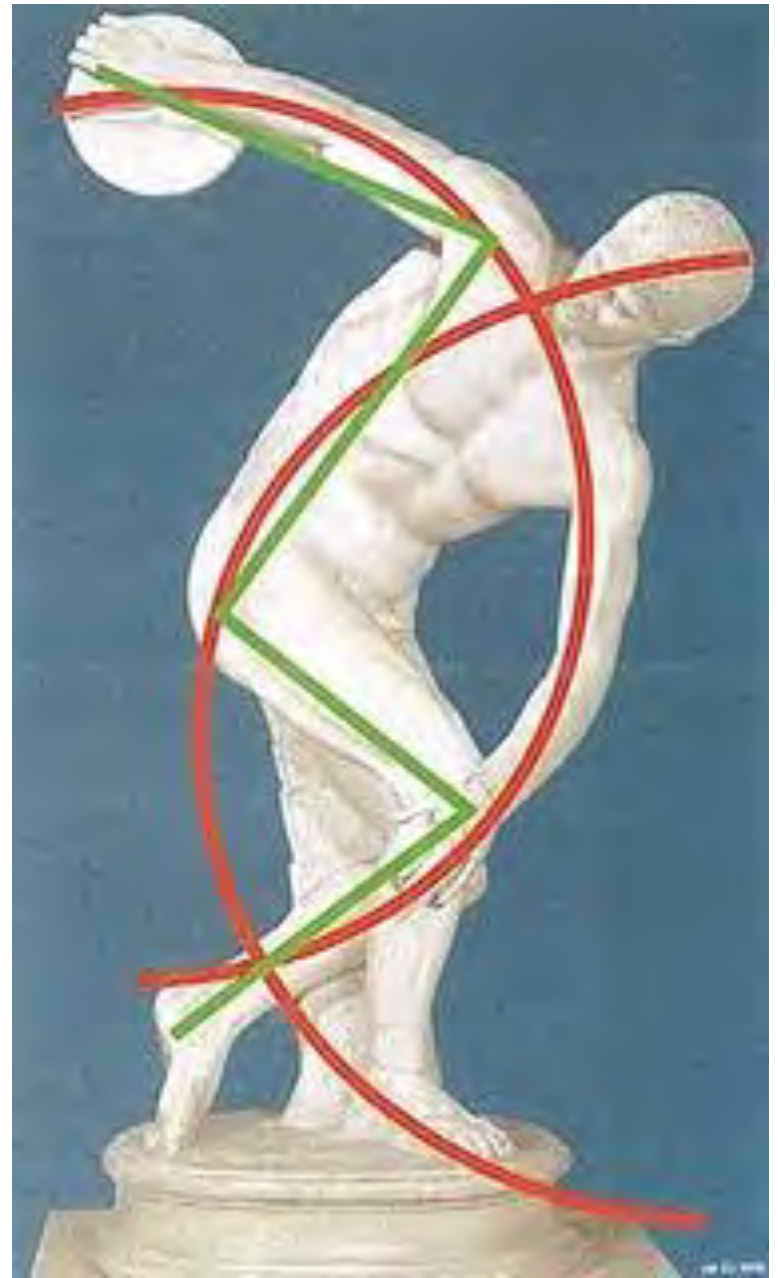
Mirón

- Racha coas convencións da época arcaica e dotou de movemento ás figuras, aínda que non de expresión nin de estudo psicolóxico.
- O seu principal mérito consistiu en representar o **corpo humano en tensión**, con posturas forzadas nun equilibrio inestable, polo que o tratamento da anatomía humana é exquisito.
- Foi especialmente coñecido como bronceista. Entre as súas obras destacan o *Discóbolo* (450 a.C.), e o grupo de *Atenea* e o sátiro *Marsias*.

Prácticos: comentario do Discóbolo

En todo caso, con Mirón podemos dicir que comeza formalmente o **CLASICISMO** na escultura grega.

Ao igual que na arquitectura, a época clásica é a Idade de Ouro da escultura grega antiga.

Agora chégase a un pleno dominio técnico das figuras, creándose os tipos ideais de home e muller.

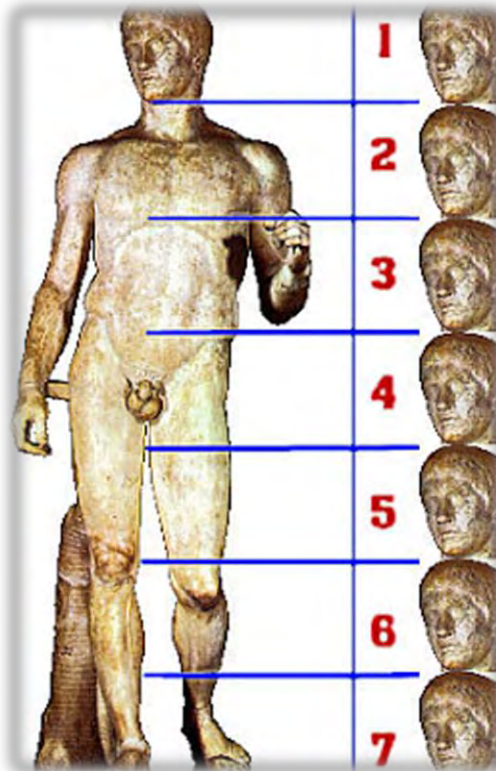
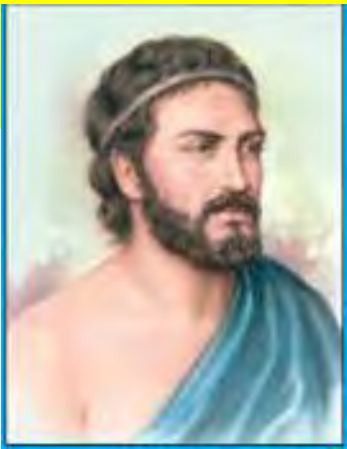
Acádase, polo tanto, a “beleza ideal”, sometida ás proporcións dun corpo humano perfecto.

O escultor clásico domina agora o naturalismo, busca a xusta medida e o equilibrio das proporcións a través dunha norma ou **CANON** (a proporción da figura humana segundo unha lei matemática).

Os principais escultores clásicos son **POLICLETO E FIDIAS** (s. V a.C) e **PRAXITELES, SCOPAS e LISIPO** no s. IV a.C.

Autores: Polícleto

Dadámemo

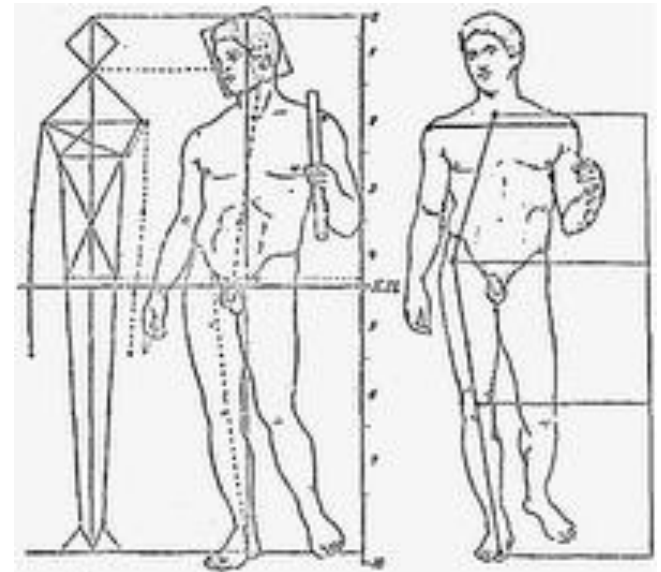
A escultura clásica

- Naceu en Argos cara o 480 a.C., e pasou á historia da arte por un tratado artístico, ao que os antigos llamaron *Canon* (“A Norma”) e que, desgraciadamente, non se conserva (nel explicaba o seu sistema de simetría e de proporcións aplicadas ao corpo humano). Polícleto foi rival doutro gran xenio da escultura, Fidias.

- Para Polícleto a beleza identifícase coa **proporción** e elaborou unha serie de regras:

- O corpo humano debía ter unha altura igual a sete cabezas e $\frac{2}{3}$. dividiu o rostro en 3 partes iguais: fronte, nariz e dende a nariz ao mentón

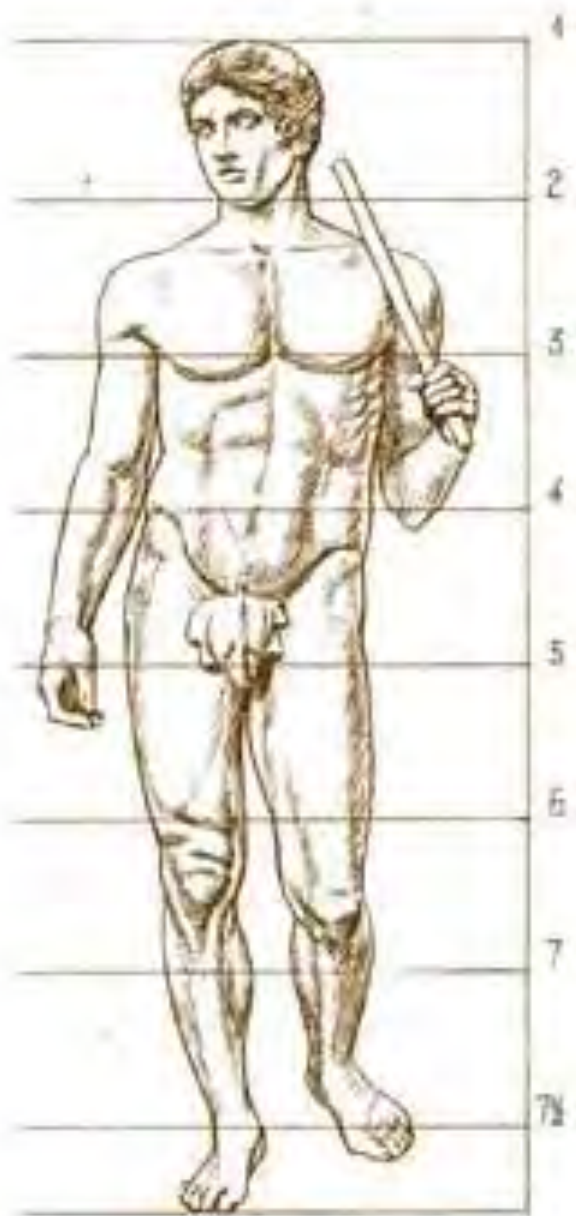
- Outra das aportacións de Polícleto foi a introducción nas súas figuras do ***contraposto***, movemento harmónico do corpo

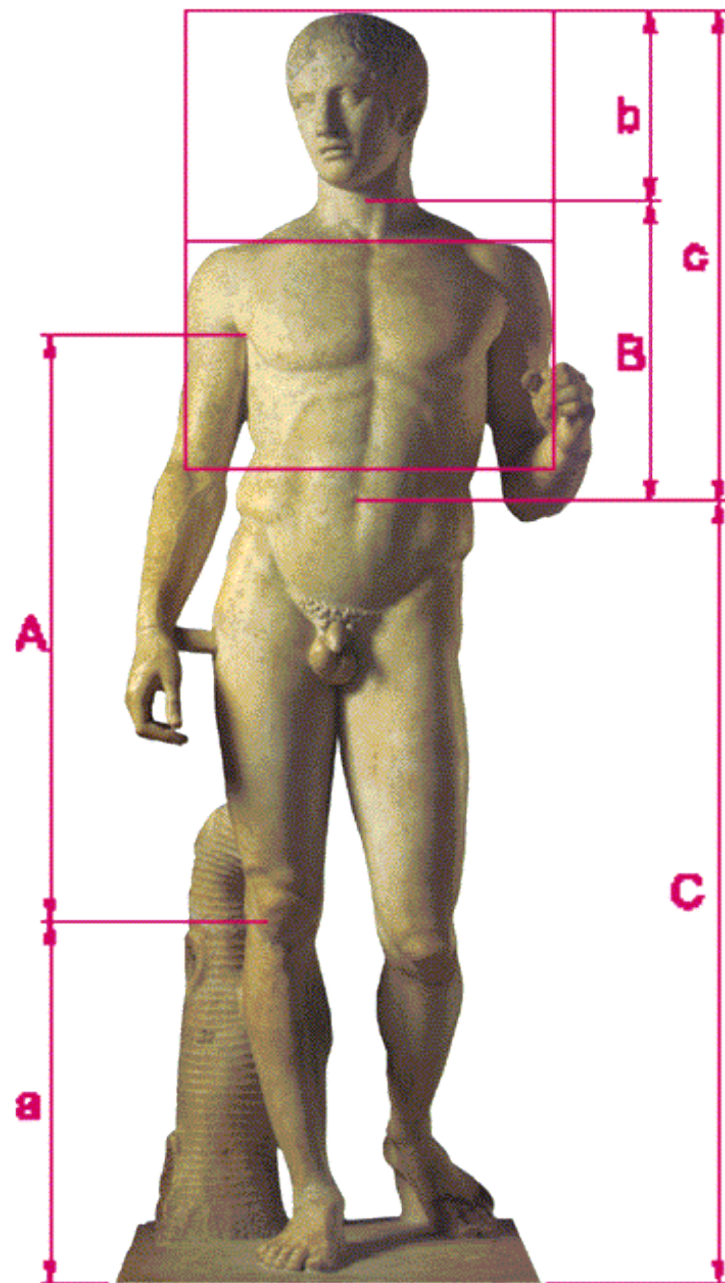
Prácticos: comentario do Doríforo

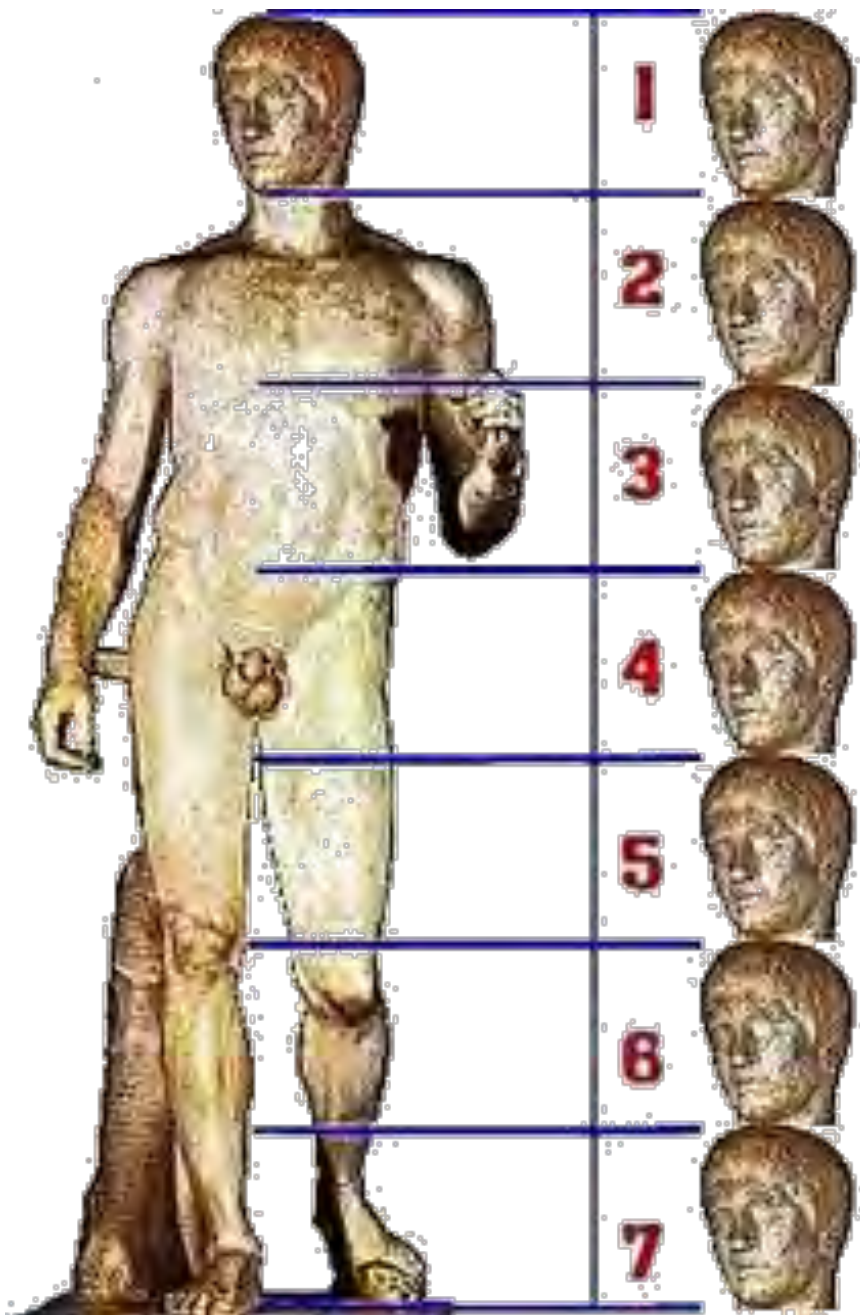

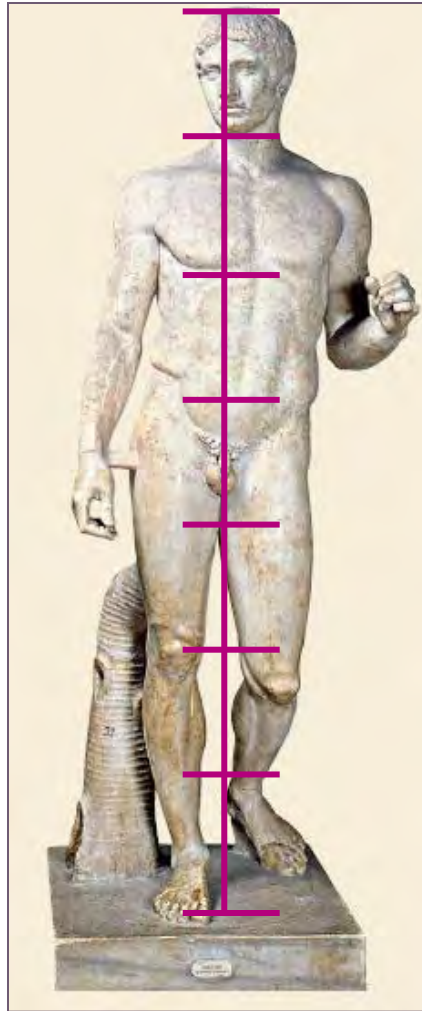

CANON DE POLICLETO

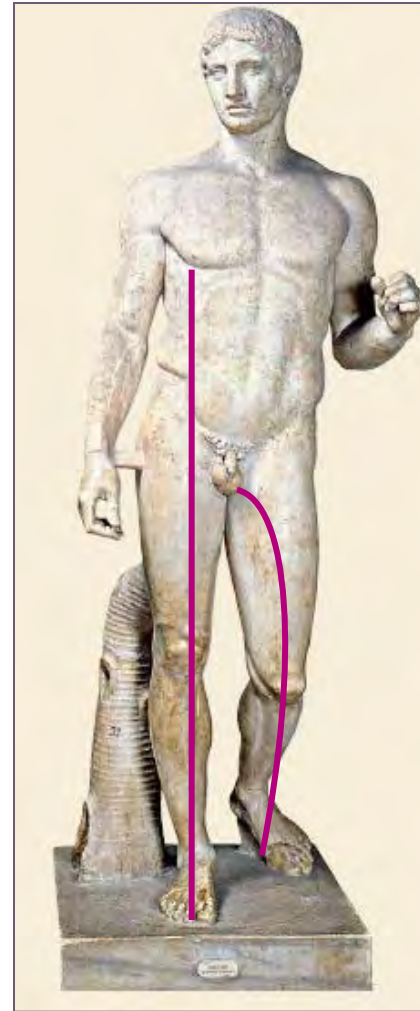

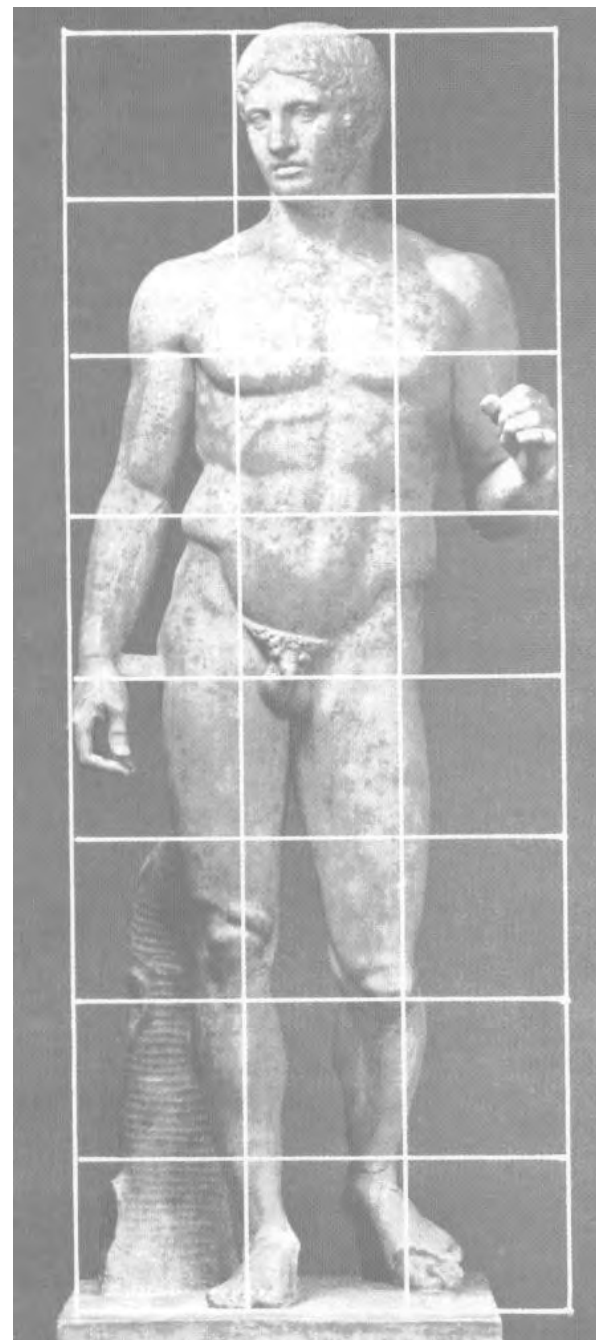
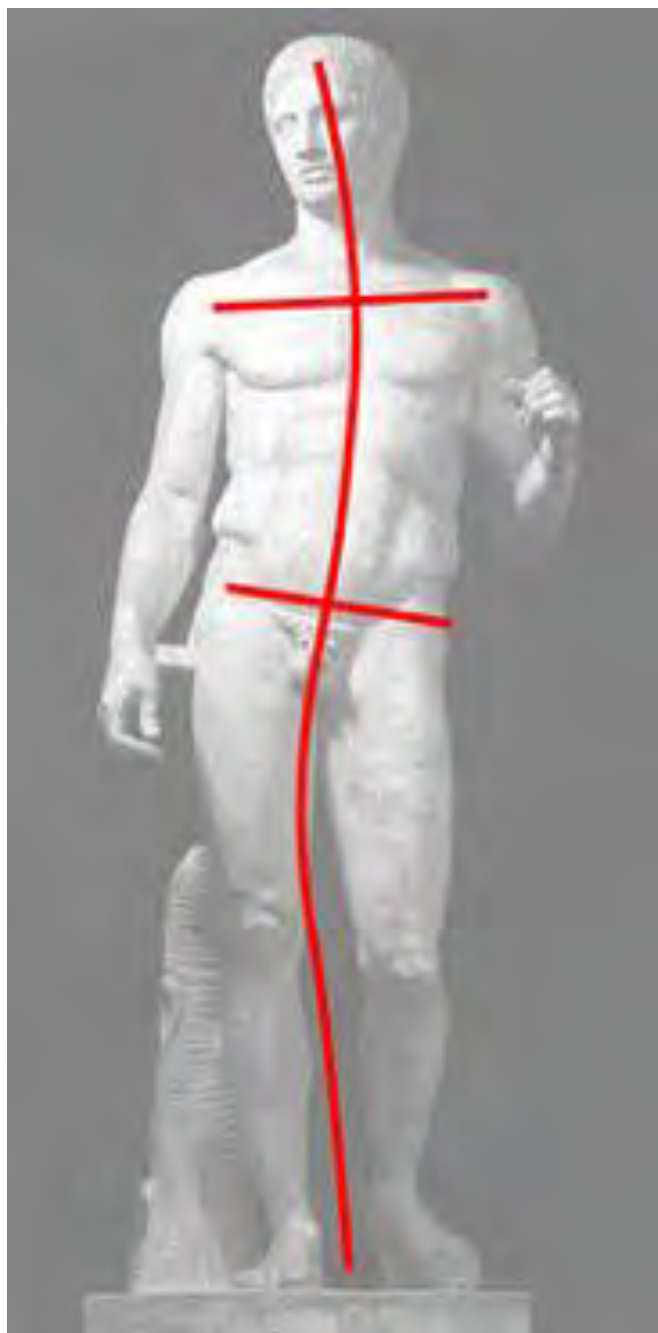
CANON

CONTRAPOSTO

Doríforo
(450 a.C.-440 a.C.),
Museo Arqueológico
Nacional de Nápoles.
Polícleto.

Obras nas que influiría o Doríforo

O Doríforo

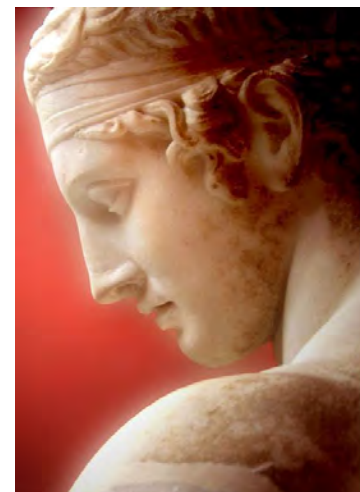

*Augusto de
Prima Porta*

*O David
(Miguel Anxo)*

Entre as escasas obras de Polícleto, ademais do Doríforo, destaca o "*Diadúmenos*", ou xove atleta triunfador que se ata sobre a fronte a cinta da victoria.

A escultura clásica: Fidias

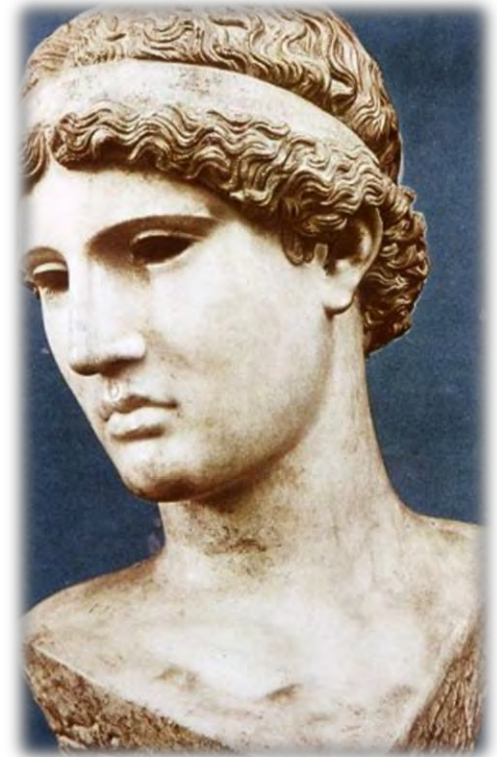

Considéraselle como o artista que encarna de maneira máis clara o ideal de beleza clásica. Foi tamén arquitecto e director das obras de reconstrucción da Acrópole de Atenas.

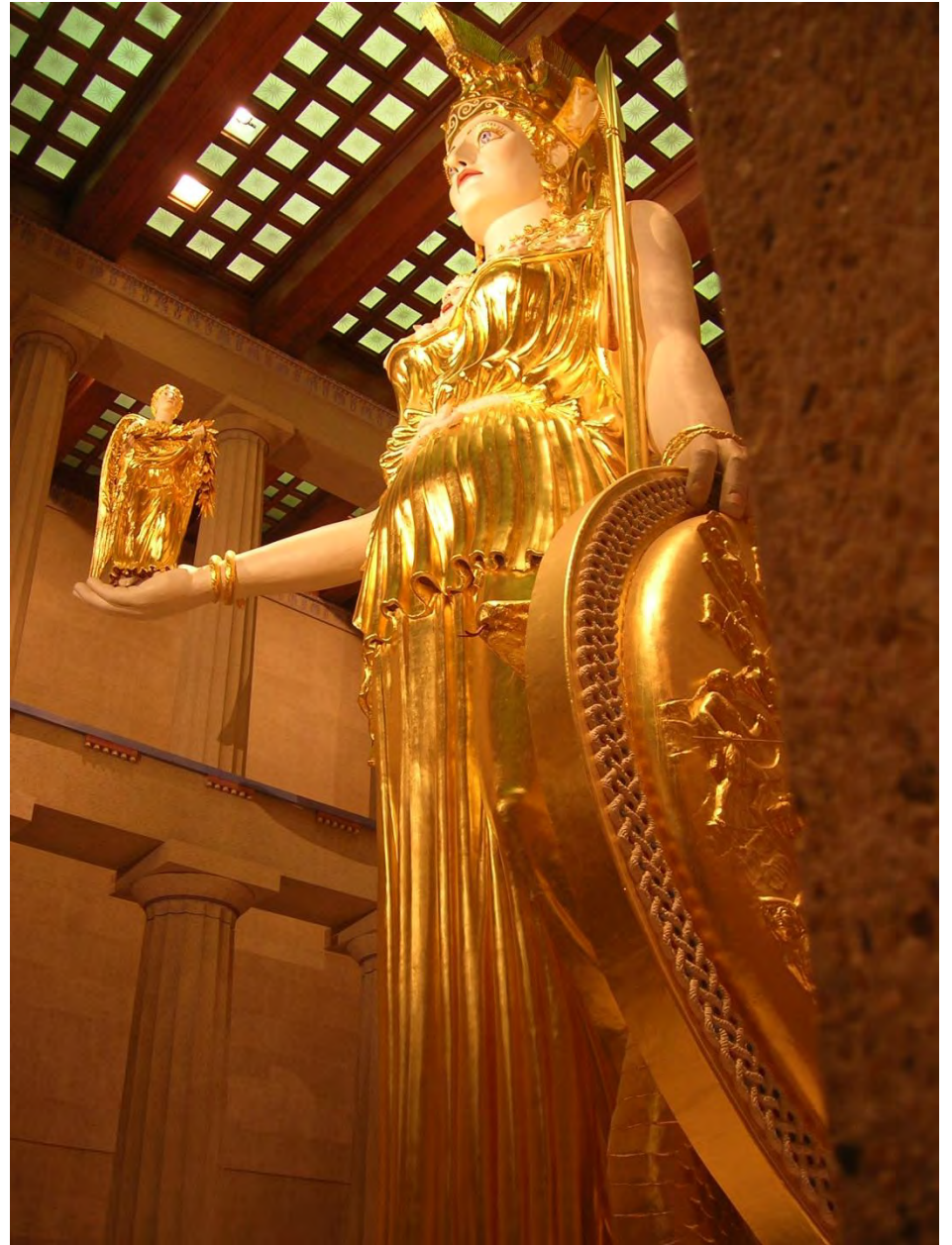
Podemos dividir as súas obras en dous grupos:

Obras exentas: realizou varias estatuas da deusa Atenea, sendo a máis relevante a *Atenea Parthenos*. Outra obra coñecida de Fidias é a estatua sedente do *Zeus Olímpico*.

Os relevos do Partenón: Fidias foi o responsable da decoración escultórica do Partenón de Atenas.

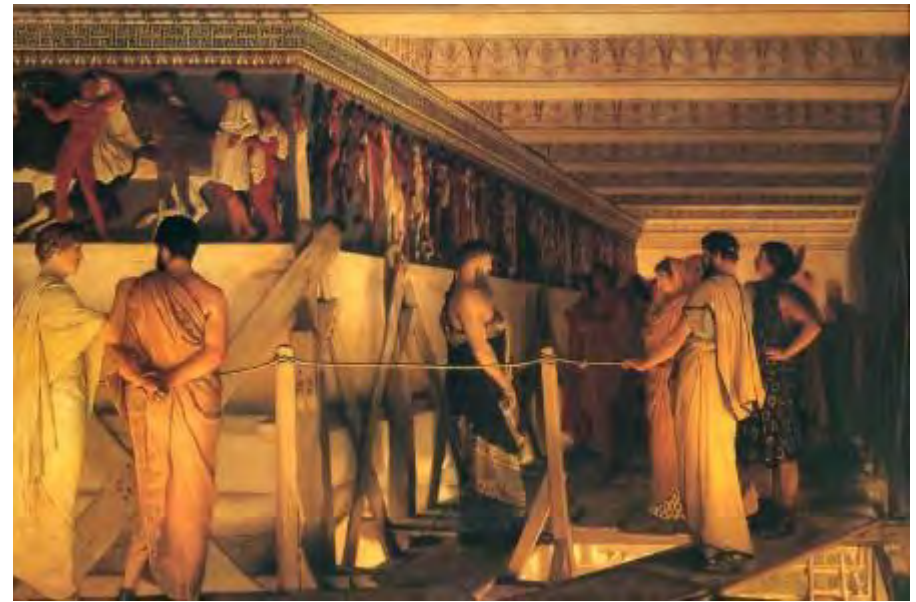
Atenea Parthenos

Estatua de Zeus en Olimpia.

Xunto a un grupo de colaboradores, Fidias realizou os relevos que decoraban o Partenón: os dous frontóns, as 2 metopas do entaboamento e o friso corrido de 200 metros.

Friso das Panateneas: a procesión relixiosa na festa da deusa.

Trátase dun friso corrido (unha excepción nun templo dórico). Representa a un grupo de doncelas levando ofrendas á deusa Atenea.

Procesión das Panateneas

O banquete dos deuses

A obra de Fídias influirá claramente noutro importante relevo escultórico romano:
o **Ara Pacis** (época do emperador Augusto Octávio)

Frontóns: Representase o nacemento de Atenea, e a loita entre Atenea e Poseidón, respectivamente.

Prácticos: comentario da centauromaquia

No s. IV a.C, camíñase cara ao helenismo. É unha época de cambios. As polis entran en decadencia política.

A escultura grega faise máis antropocéntrica, con **temas anecdóticos** que buscan o **movemento** e a representación dos **sentimentos** (pathos)

Importa a expresividade do rostro. Os deuses fanse máis humanos, as formas anatómicas máis brandas e alóngase o canon escultórico.

A escultura clásica do s. IV a.C

Praxíteles

É, xunto con Scopas e Lisipo, o representante do clasicismo tardío do s. IV a.C. Praxíteles foi un dos escultores máis coñecidos e copiados da Antigüidade.

Esculpe **deuses humanizados, en posturas cotiás ou indecentes**, buscando a tenrura, o humor, a sensualidade, o erotismo ou a languidez. Esculpe de forma suave as anatomías, sen recalcar demasiado a musculatura, creando superficies pulidas e suaves.

Figuras alongadas e en desequilibrio. Caracterízase polo sutil e refinado das súas formas, e pola chamada ***curva praxiteliana*** (o corpo forma unha especie de S, dando sensación de abandono, de relaxamento)

As figuras arquean suavemente o seu corpo buscando un punto de apoio alleo, o que as obriga a dobrar unha perna para apoiarse na outra e arquear a cadeira. Praxíteles utiliza obxectos (truncos, columnas ou ánforas) para diminuír o desequilibrio.

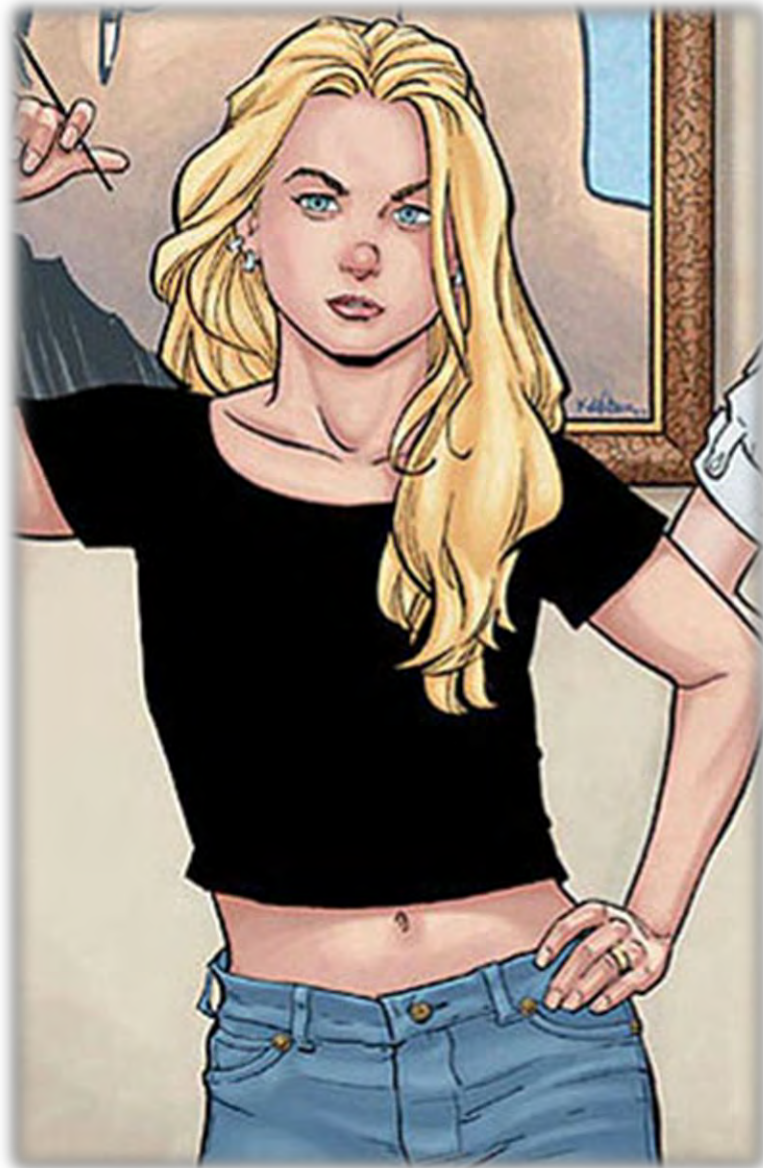
Ademais, as figuras teñen **expresión nos rostros** e xiran a cabeza buscando coa mirada obxectos ou outros personaxes da escea.

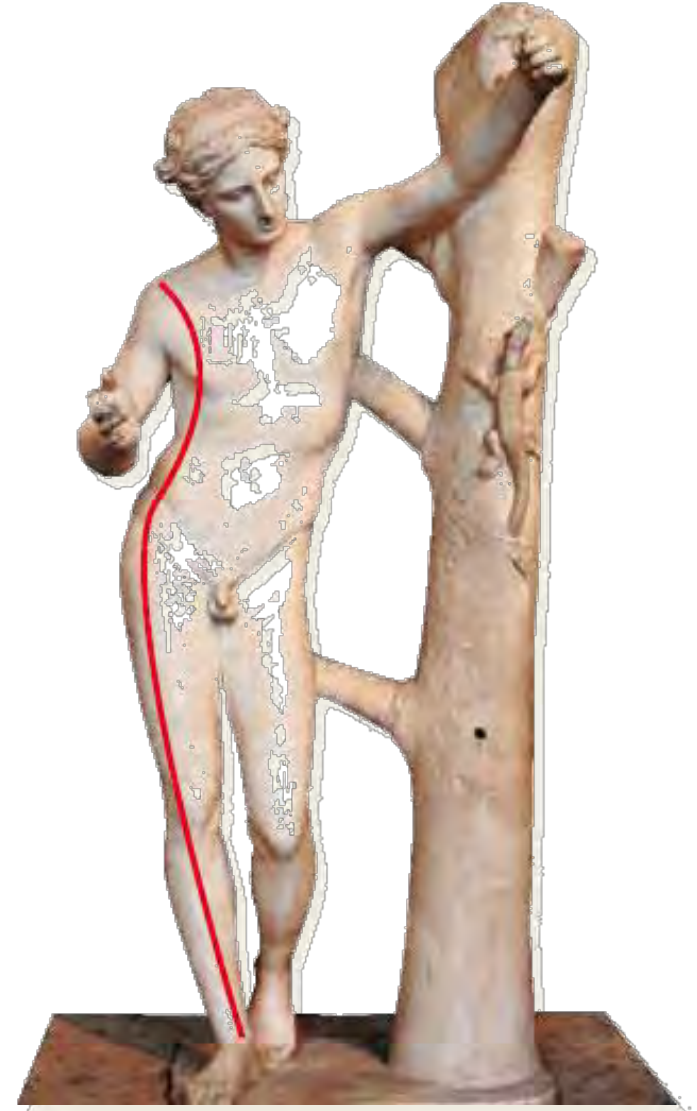
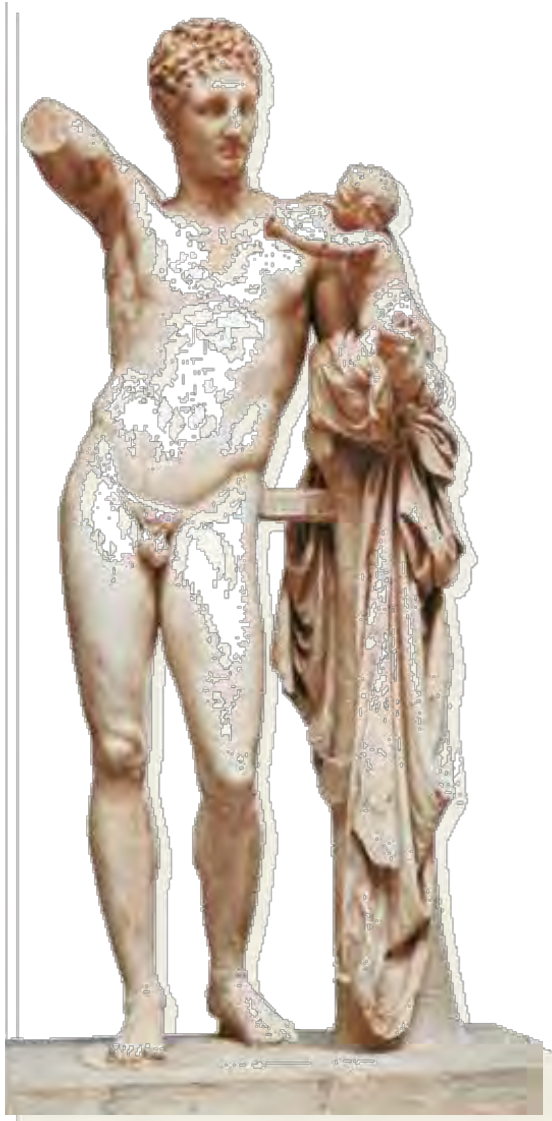
A curva praxiteliana na arte ocidental

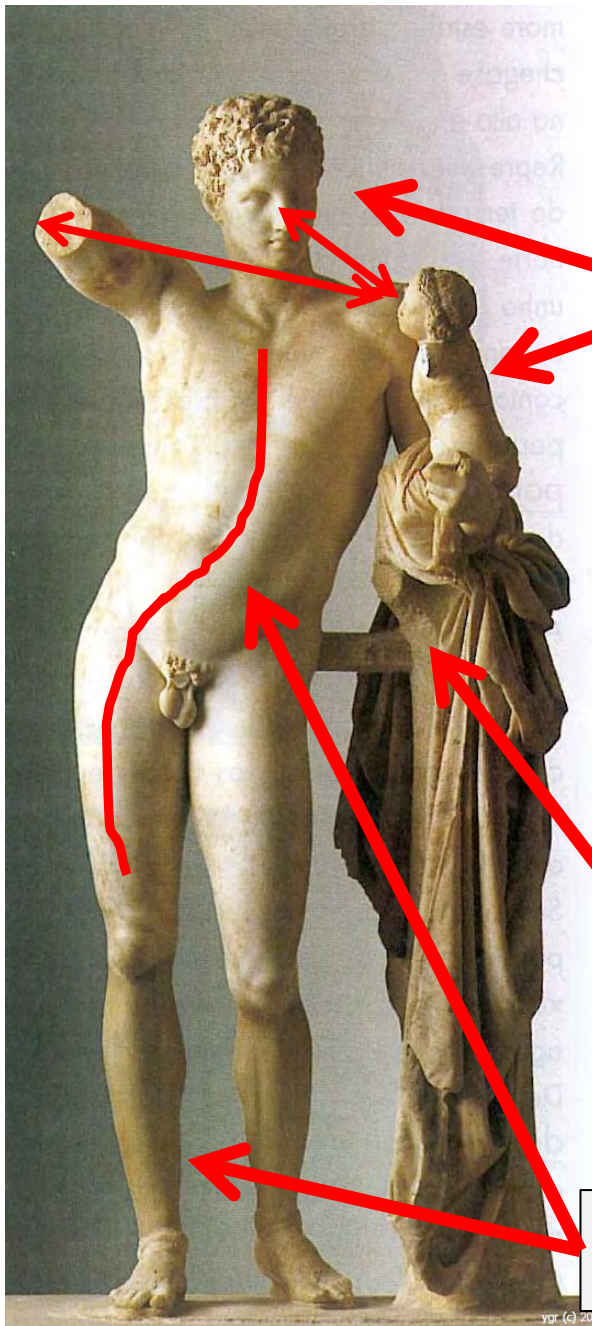

A curva praxiteliana na arte ocidental

Entre as súas obras destacan *Hermes con Dionisos*, *A Venus de Cnido* e *Apolo Sauróctono*.

Que vemos?

Personaxes?

Un adulto espido á maneira clásica (Deus ou atleta), e un neno no seu brazo.

Quen son?

O Deus Hermes ou Mercurio adulto, e o deus Dionisos de pequeno

Que están a facer?

Parece que o neno mira para o outro deus, cara algo que debe ter na outra man (desaparecida), algún obxecto co que xogar... pensa que lle gustaría coller a Dionisos, se este era o deus do viño...

Que máis vemos na escena?

Un obxecto vertical, oculto por un manto con plegues...un tronco de árbore?

Que material se utilizou para esta obra?

Claramente, mármore (copia romana?)

Que destaca na composición?

O contraposto nas pernas e unha liña ou curva sinuosa no corpo de Hermes.

Prácticos: Comentario do *Hermes de Olimpia* ou *Hermes con Dionisos*

A escultura clásica do s. IV a.C

Scopas:

- Con Scopas desaparece a serenidade clásica para dar paso a temas trágicos e personaxes atormentados e apaixonados.
- Busca sentimentos dramáticos mediante movementos violentos e figuras contorsionadas.
- *Quere expresar a anguria e a dor*
- *Consegue o patetismo grazas ao tratamento dos rostros:* a disposición do entrecello e dos ollos, profundamente tallados , e coas pupilas dirixidas cara ao alto, e as caras redondas e rotundas
- *Entre as súas obras destacan: A cabeza de Meleagro, a Ménade danzante e a decoración do friso leste do Mausoleo de Halicarnaso.*

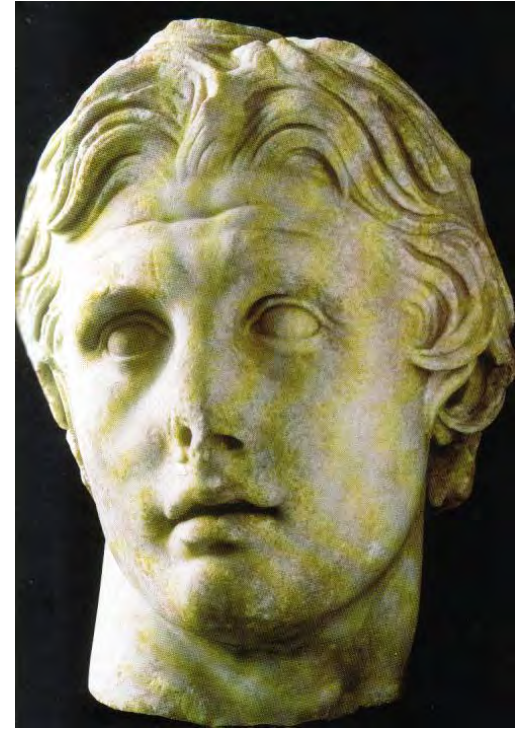

A escultura clásica do s. IV a.C

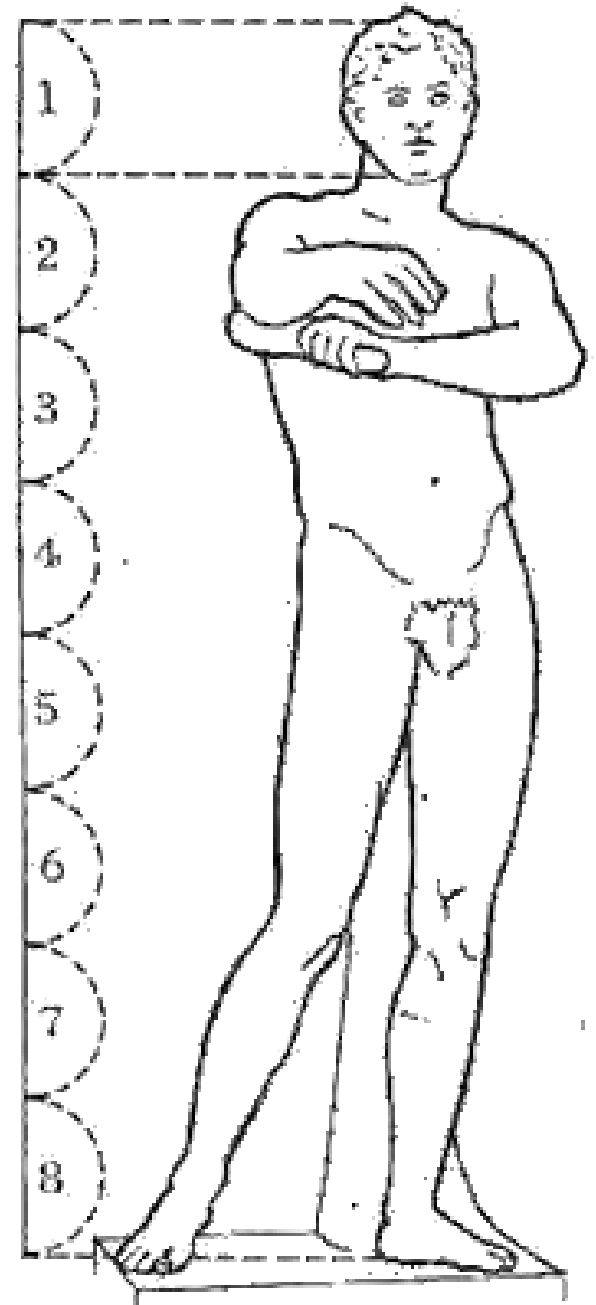
Lisipo:

- Era o escultor preferido de Alexandre Magno (o único que podía facer os retratos oficiais do rei macedonio)
- Representa unha ponte entre o clasicismo e o helenismo
- Interésanlle os **distintos estados de ánimo** nas súas figuras (sono, furor, medo, desexo, embriaguez...). Por outra banda, trata as súas obras con gran precisión e detallismo, sen renunciar ao violento e ao axitado.
- *Lisipo adoptou o canon de Polícleto*, pero modificando as proporcións clásicas. O canon de Lisipo aumenta nunha cabeza (8), alongándose as figuras
- *As súas figuras independízanse, amosándolle ao espectador unha visión múltiple.*

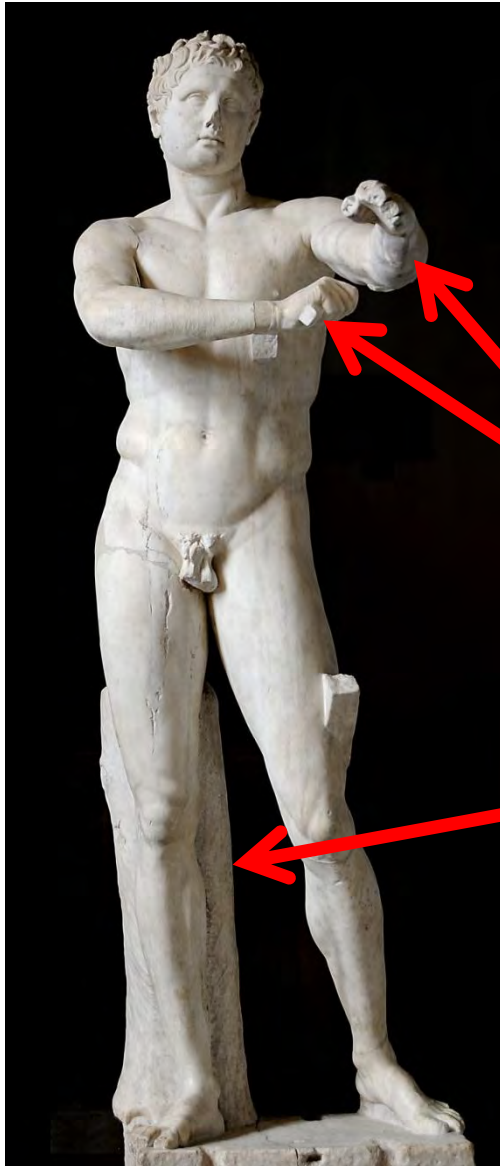

*Canon de Lisipo: 8
cabezas*

Entre as súas obras destacan “O Apoxiónimo ” e “Ares Ludovisi”

Personaxes?

Un mozo, espido (pode ser un deus ou un atleta da época clásica.

Que vemos?

Quen é?

Polos xestos, recorda máis a un atleta normal e corrente, que a unha divindade

¿Que está a facer?

Estende un dos brazos cara diante, e co outro, fai algo cun obxecto (vese un mango...) sobre o brazo estendido...???? Se é un atleta, está practicando deporte..ou facendo algo despois do exercicio?

Que máis vemos na escena?

Detrás do mozo, algo semellante a un anaco de columna ou tronco...

Que material se utilizou para esta obra?

Claramente, mármore (copia romana?)

Que destaca na composición?

Corpo máis estilizado e alongado que con Praxíteles. Non hai contraposto

“estríxilo” ou raspador

Prácticos: Comentario do *Apoxiomenos*

Outras obras de Lisipo: Ares Ludovisi

A escultura helenística

- Caracterízase por un **naturalismo pleno** (representa a realidade no seu estado máis puro). Abondan os espídos. Aumenta a expresividade dos rostros.

- Recóllense tódolos aspectos da vida: paixón, dor, violencia, fealdade, patetismo, corpos decrepitos....

- Este tipo de representacións recordan a Scopas e darán lugar a novos temas como o retrato (que influirá no retrato romano)

- Os **movementos** son **esaxerados e teatrais**, facéndose a escultura máis barroca.

- O interese dos artistas segue centrándose na anatomía, con representacións de forte claroscuro e gran **dramatismo** e beleza ao mesmo tempo.

- Nas composicións abondan as formas piramidais e os movementos en espiral, para que o espectador rodee a obra e aprecie distintos puntos de vista. Fanse obras para ser expostas en público, intentando sorprendernos e asombrarnos.
Xorden distintas escolas escultóricas: Rodas, Pérgamo, Atenas....

Tema 1

FIN